

**National Library of Thailand
Bangkok, 2002**

All rights reserved.

**No part of this CD may be reproduced,
stored in a retrieval system or transmitted in any form
or by any means, without prior permission from
the National Library of Thailand**

หอสมุดแห่งชาติ ขอสงวนสิทธิ์

ห้ามมิให้ผู้ใดนำส่วนหนึ่งส่วนใด หรือตอนหนึ่งตอนใด ที่ปรากฏอยู่ใน CD นี้

ไปทำการคัดลอก หรือวิธีการอื่นใดเพื่อจำหน่าย จ่ายแจก

ก่อนได้รับอนุญาต

นิราษ เมอิ่ง ถอนดอน
ที่หม่อม ราชทัยไต้ คิต เปน คำ ถอน

ตาม ความ จดหมาย ราย เรือง ราชทูต

ที่ ถล เกล้า ถล พระหม่อม ถวาย

NERAT OF LONDON

A BALLAD

By MOM. K. RAJODAY, R.

Concerning The Tour

OF THE

SIAMESE EMBASSY

TO & FROM

LONDON

IN THE YEAR OF OUR LORD

1857 & 1858,

BANGKOK

Bradley's Press

1891

๒๒/๗
ก. ๕๓

๑ ลอนดอน นักเรศเจ้า จอมอนงค์

นิราษ นาม นวลผาง จากห้อง

วายุสวาทิ ชาคเคียง องค์ อรแสง อภิเษย

น่านน้ำ รักรัณษณ์ น้อม นิมเอนเคยณอม ฯ

๑ ท้นนิราษ ลอนดอน ฯ

๑ นิราษ เรืองเมือง ลอนดอน อารณณวิธ จำจาก มิตร ขนิษฐาพาพิน
เพียงจะสิ้นเงาด้วย อาลัย ถ้ามันผิดมิใช่ก็จนะรินทรราช ไม่คลาคลาศ
คล้ายจิตพิศไสม โดยภักดี มีประสงค์จำนงใน อาษาไทยจอมจักร หลัก
นคร มะเสงศุกร เตือนเกล้าขึ้นสามคำ แสน ระกำด้วยจะไปไกล สมร เข้าจิต
โหมโลม ลาพวงอน กล่าวสุนทร ปลอบน้อม อย่าหมอง นวล ค่อยอยู่เกิด
นงคเยาวล้าพาภักตร จะร้าง รักรัณษณ์ ชมพิรมย สงวน ใจแก้ง หน้าย
แขนงวันให้ วัณ จวน อย่าครวญโศก สร้อยนัย ฤไทย ครั้นเสร็จสั่ง
ยอคมึง ทุกสิ่งสรรพ ก็ผายผัน มายั ทำชลาไหล ลงเรือเร่งรีบร้อน จร
คัลไล ล่องลงไป เจต นาวาทำขุนนาง เข้าประตู ศรี สุนทรสถอนจิตร ให้
ทวนคิด ทวี สวาทิไม่ ชาคหมาง เติบเข้าในราชสถาน พระลานกลาง คุสลัง
เกษมแห่งแลวโดย ไล่เลื้อยหมวกแดงที่ ศรีสวาท เติบตาม ธง ทิวปลิวไสว
พระที่นั่ง ทั้ง ประทับ กับ เกยไชย จะคอยไล่ราชสาร พานสุวรรณ ฯ

๑ ท่าน พระยามนตรีสุริยวงษ์ เป็น เอก ของราชทูตสุท ขยัน อุปทูตที่
สอง รองถนัดนั้น เจ้าหมื่น สรรพเพชร์ภักดี ผู้ ปรีชา อันทูตท่านนี้ จหมื่นมณเฑียร

พิทักษ์ ปลัดรักษาเทพคำทรวงหน้า แต่ตัวเราต้องเป็นล้ามตามบัญชา
สั่งภาษาพูดของคองคพระนาง จะหมั้นราชมาตยนายพิจารณา บัญชีชื้อชาญ
เงินจัตไม่ขัดขวาง ได้กำกับบรรณาการโดยท่าน ทาส ต่างคนต่างมา
พร้อมนั่งล้อมกัน คอยพระจอมจักรพงษ์ ตำรวจตาม ทูลลา นารถหน่อ
นระวัย ธิบ ผายผัน ความรักที่บาทของพระทรงธรรม ทั้งกตัญญูต่อไม่รักใจ
ภอบายห้าโมงเสด็จเสด็จออก พระโรงนอกอำมรินทร์วิจิตร หมู่อำมาจ
มาตยาเสนาใน บังคมไทยนฤเบศเกษนิกร พระทรงจิม จันทนเฉลิมเจิม
วิลาศ แล้วผูกคอตายขวัน ว่าพรหมสอน เสรีจตัวสัตว์ส อำนวย ขวยพระพร
จงถาวรเรื่อง ยศหมดทุกคน ซึ่งโรคนันตราชย์ อย่างลายใกล้ ให้ศุขโสอิม
อาบทั้งลาภ ผล แม้นเข้าเฝ้า องค์กวันขึ้น สกล ภาไต้ยลให้มิจิตวิคิดเมทา
สมถวิถิกญโยสโมสร์ ธิบ พระพรแหวกวาง ห่วง เกษา คีโรราบ ถวาย
กัม บังคมลา แล้วความคล้อยถอยมาทั้ง หก นาย จวนเวลามหาพิไชย
ฤกษ เอ็กเกริกแซ่เสียง สำเนียง หลาย ทุคนอื่น รื่น เรืองเจิงสบาย แต่
ข้างฝ่ายพวกเราเศร้าอาว แล้วแต่งกายพราย พรหมสุวรรณมาศ ล้วน
พระราชทาน หมกเครื่องยศถา เจ้าคุณราชทูตใหญ่ใส่มาลา คนทั้งห้า
ทรงประภายสยาดงาม เสือเข้ม ขาบขึ้นในใส่ อย่าง น้อย เข้มขัดพลอย
ต่าง ๆ อย่าง สยาม บ้างฝังเพชร เม็กพราววิบวาวววม ประคต หามชน
คาค ประหลาด ตี เสือ ยี่ปุ่น ทัพนอกดอกวิเสศ ล้วนทองเทษ งามงกฏ สกศรี
นุ่ง ยกทอง ทำมาแต่ธานี ครั้นครบ ที่ตาม ยศ หมดด้วย กัน ให้เคลื่อน
พระยานมาศ ราชสว ประโคม ขาน สังฆนตรแซ่สนั่น อภิรม ชุมสาย ตพราย
พรหม ทานทวน พัดโบก ระบายลม ลงมาถึง ทำพระหยุก ประทับ ก็คัง
คับ เรือ เรียง เลียง ขรม เป็นสง่า งาม กระบวน ควร จะชม ทุกสิ่ง สม
สวรพักไม่ขัด ตา ที่นั่ง ชลพิมานไชยวิไลยล้ำ ปัดทอง คำเพริศ พรายลาย

เลขา ไล่ลิจิตอิศเรศ เกษ ประชา พรหม นาวาแท่นนอก นอกเหนือ ขาว พวก
 ทูตานุทูตนั้น ล่ำซำนัก ก็เข้าแข่งพายแข่งแข่งขนาน ถึง วัฏ ประทุมคง
 คาเวลาการ สุริยาน ลั่นแสงแผ่กว้างวี่วี่ จึงชวนกัน กลับ บ้าน สถาน ถิ่น
 ไม่เลื่อมลั่น กรม กรมของหมอง หนี ญ่ จ้อย จิวผิวเผือกเลือดไม่มี ชั่งเสีย ศรี
 เศวร สลด หมกทุก นาย แต่จิวเรา มิได้เบบียง วิตก คิค ชนก ชนนี้ มิรู้หาย
 ทั้ง พันธุมะ พงษ ญาติ ะศลาค ศลายุ อีก มิ่ง มีตร จิตกาย ต้อง ท่าง กร นิจา
 เอื้อ พึ่งได้ เหยย ประคองขึ้น แรก วัฏษ วีน จำไปไกล สมร จะ กนกิน แท้
 น้ำตา อนาทร ทั้งนี้ นอนไหน จะ ศุข ทุก ที่ว่า แล้วห้ามใจ อย่า พวงหลง
 สวาติ ควร บำราช พุ่มพวง ดวง ยี่หวา ด้วยพระจอมจักรพรรดิ ชัยยา มี
 บัญชาเจาะ จง ที่ ตรง เรา ควร อาษาผ้า ลของ นลของ บาท จึง สมชาติ เชื้อ
 ชายไม่ อาย เขา อิม อรา ปรารภไม่ ขบเขา ค่อย ก้มเกล้า กราบ กราน คุณ
 มารดร ได้ เวลามา พิกาก็ เจ็ด ห่ม ทั้งฟ้าคลุม เตือน ดับ ลับ สิงขร ลู
 ปลัด วัฏษ หักใจ คัด ไตร จ ถึง นำ วัง ยอกร บังคม คัด ทูล ลาของ กบิตรงค
 บังเกิด เกษ ดงนาเวศ เร่ง ผาย วิบผายมัน แต่ ถิ่น ถิ่น บ้าน บาง ทาง จรัส
 จะ รำพรณ เรือง นิพนธ์ ก็ จนใจ ด้วย ลั่น แสง ภาณุมาศ อนาถเนตร สุก ลัง
 เกด มีค่า จำไม่ได้ ทั้ง น้ำ เชื้อว เรือ นิล ลือ ลงไป ภอ จวน ไกล รุ่ง ราง
 สว่าง วรรณ ถึง เมือง สมุทปราการ ที่ ท่าน ภาภ จอก ลำนี้ ประเดี๋ยวใจ ก็
 ไก่ ชัน ไม่มี มั่ง ยุง ชุม ต้อง สุมควน จน สุริยัน เรือง ร่อง ผ่อง อำไพ ะ

๑ บ้าง เสพภัย โภชนากระยาหาร เสริ่งลำราญ เร่งกันเสียง หวัน ไหว
 ชนเข้าของ บรรทุก ทั้ง เรือกลไฟ ล่อง คัดไลย ลึกลับ หน้าเมือง ออก ปาก
 อ่าว เปล่าว่าง ทางวิถึ สุริศรี แสง แผลก แผลก เหลือง ยิ่ง ร้อน รุ่ม กลุ้มใจ
 เหมือนไฟ เรือง จะ ปลด ปลั่ง ความ กำครก ไม่หมดเลย ค่อย เลื่อม ล้าง
 แล้ว กลับ หมาย ะมลหมอง คิค ตกถอง กรอม อรา นิจา เอื้อ ทวน คำ

หนึ่งถึงมิตร ที่ซิดเซย์ ยังไม่เคยพบตัวไปจากกัน เมื่อสยามใช้จักร
 มาภักหนึ่ง ก็มาถึงที่ จอดทอดกำปั่น เหน เวือ รมใหญ่กว้าง ล้าอาว ครั้น
 นายท้าย หัน เวือเรียงเข้าเคียง ลำ อังกฤโยน เชือกให้พวกไทยรับ บ้าง
 ขวญ จับผูก ลาก ถลากถล่ำ คลื่น กระแทกแตกกระตม ล้มตะมำ ส้าว กระ
 หน้าเข้าไป เียบบอเียบบตี ที่เมาศล้นรับ ชันกำปั่นใหญ่ ทัวเวาได้
 เชิญ บรมสารศรี จะหมั้น มณเฑียรพิทักษ์ เป็นทูตศรี ท้องตามทีเชิญ อักษร
 บวรวิ้ง ฝ่ายกับต้นบัญชาสั่ง ทหาร ให้ตั้ง การ คอยค้ำับ อยู่ค้ำับ คัง
 แล้ว สลุบ ปืนทั้ง เสียง บัง บัง สนั่น ทั้ง สนั่น เลื่อน สะเทือน เวือ สืบแก่นัก
 ยัตยึงทวน ค้ำับ ครั้น ออก กลบ กลุ่มทวน น้ากลวเลื้อย ไอ้ ออก เรียมเกรียม
 ใจเหมือนไฟเจือ เทื่อ เปียก เลื้อย ช่ม โขมชะโลม กาย ทำหน้าขึ้นผ่น จิตร
 คิตมานะ กลับ ประทะทุกข หนักไม่หัก หาย ลูบาราย เทิน ตำเนิน กราย
 เข้าห้วง ท้าย ที่ประทัยเขารับ รอง ลุดเตนนั้น เร่ง กันอีกทีก็ คุกคัก คึก อล
 วนชนเจ้าของ บ้างยกหีบ ห่อผ้าขึ้น มา กอง ที่ใน ห้อง แนน ยัตยิตะนัง
 พระที่นั่ง กลไฟที่ไป ล่ง สิ้น ประสงค์ เสรีจ สรรพ ก็กลับ หลง พึ่งเปล่า ออก
 เพียง อูระนี้ จะพัง เผ้าแต่นั่ง ทั้ง ตาแฉะเง้งตาม ประเทียวเลี้ยว แผลม วัย
 ก็ลับเนตร แสนทะเวศนิก อนาคตให้ ทวาดทวาม แต้น นัย วันไกล อไป
 งาม จะแจ้งความ ทุกๆ พี่ก็ มิทัน

๗

๑๐ ครั้น ชาย บ่าย ประมาณศักราช ๑๖๖๖ จำจากเขตร กรุงไทยมโหศวรวิย
 ฝ่ายอังกฤ ทิวี่ที่กับต้น ให้ช่วย กัน ถอน สมอ จะจวล เอนชะเนี่ย นายจักร
 ก็คักสิทธิ์ ไล่ไฟคิต น้ำพลึงตึง นั้ ๆ สะครู หัน ผ่น พักใน นกที่ เวือ ก็
 รั้วเร็วกว้างไปกลาง ชล ประเทียวใจไกลผั่ง ออกลิบลับ ฤไทยวัย อ้างว้าง
 อยู่กลาง หล เหนแต่ฟ้ากับ มหาทเลวน ประจวบ จน พระอาทิตย์ ลงมิก
 ทวง พี่มุง มองตามช่อง น้าต่าง ท้าย เหน น้ำพรายเป็น ละลอก กระพอก

จั่ว คิดถึงแหวนเนื่องน้ำให้ หมอง ทรวง ทุ รุ่ง ร่วงเงางาม อร่ามเรือง
 วัณ รำพึง ถึง สมน นอน ไม่หลับ จน คาว ดับดับที่เข้าขอบฟ้าเหลือง เป็น
 เปลวปลาบ รวกับทาบทองประเทือง พินิจเบื้องบุรพทิศ วิจิตรงาม กำนัน
 แลนเลยมาถึง น้ำเขา สล้างเสลาแล หลากเหมือน ขวาก หนาม คน รู้จัก
 จึงแสดงให้แจ้ง ความ ว่าชื่อ สามร้อยยศด ทลตแล อยู่ปาก ผ้างช้าง
 ฝ่ายปัจจุภิมทิศ ทุเต็ม ทิดเวียง รวย ชายกระแล ซึ่ง เวียต เลี้ยก เขียวคัต
 กัน ชัดแฉ แต่ล้วนแฉ ยศดเขาถ่านาเนิน จะชมเล่นก็ไม่เห็น สันต์ เนตร
 สุก สังเกต ทศนาฏาณีน เป็น จำจมิ ได้ ยลให้เพลิดเพลิน เวื่อ ก็เดิน
 ล่วง มาใน สาร แลน สงจาว คุณพิจารณสรวพิจ เมื่อ จาก มิตร เขา ขบ
 สยบ สยอน พลอยเมาศลิ้นเกลือกกลิ้ง ลง นิ่งนอน เวื่อ ขย่อนไป มา เข้า
 อาเจียร ใคร อย่าง เลี้ยให้ อย่างไม่ อย่างสุา ระทม ทุกขถอน สะอื้น ทง
 คลื่นเหียน หมอบ กระแทกแผ่นิ่งวิ้ง ๆ เวียน สะอึก สะเอียนอาหารไม่พาน คอ
 สุรียงลง ลับคิ่วคิ่ว ได้ ลมที่เร็ว วิ่ง เวื่อวิ่ง ปรี๊ด จน มีตมม สนทยาไม่
 รวรอ แล่น มาถอ ทรง ละเมาะเกาะ อ่างทอง ทุ หุบ ทุ หมูไม่ใส ล้วน
 ไม่เห็น ถ้วน ถ้วนยิ่ง มี หมอง ไซ้ ไกล เกาะ ไกล เรือนเพื่อน ประคอง ไกล
 พก พัง พงษาต้อง มาไกล นิ่ง ล่าทุก นิ่ง ถึง หนึ่งโหม ยิ่ง ทุกขโทมนัส
 นำ น้ำตาไหล คื่นเข้าห้วงไสยาสน อนาคตใจ จน อุไทยสรวง ศรี ระวี วรรณ
 คื่น ชัน มาลัว หน้าท่น ท้าย ไม่เว้น วาย ว้าง วิโยคโคกกระศัลย ถึง ประ
 เทศเขตฯ จำเกาะเกาะ พะงัน เขาพูดกัน ว่าที่นี้ มีทอง คำ ฝ่ายเจ้าเมือง
 ไซยาให้ มาชุก ชมพุนทุ สุกที่ ศรีสุกกา เอา ชัด หิน ตับแบ็กเนื้อเจ็ดน้ำ
 แล้ว จึงนำเข้า น้อม จอมโมล ครั้น พันเกาะ เกาะ ลิบ ละลิ้งแล่น มาตาม
 แผน ที่ทาง ทว่าง วิถี ภาอ ถึง แหลม ทะลุมพุก ทุกขทวี่ ทรวงเหมือน ต้ม ทุบ
 ทุ่ม ทะลุมพุก เจ็บ ระบม กรมใน มิใคร่หาย เจียนจะวาย ชีวีไม่มีศุข ลง

นอนนิ่งก็ไม่หลับแล้ว กลับลุก เฝ้าแต่ทุกข์ ทับถม อารมณ์ กรอม ถึง
 อ้าว ยาง คีต ระคาย ด้วยยาง วิชา ซึ่งเหนียว หนักหน่วงใจจนไม่ยอม สุก จะ
 คืด ปลุกปลุก สุก ออคม เหนียง งาม เลี้ยว เพาะงาม เมื่อ ยาม ครวญ ถึง นำ
 เมือง ตานี ปรู๊ แยก เพียง ทรวง แยก ยับเยินเกิน กำศรวญ ครั่ง อีเหนาคราว
 นั้น เธอ รัญจวน เมื่อ จาก นวล นิมิต ฟูบยา ไม่ทุกข์เท่าเรา ร้าง ห่าง สุม
 ท้อง มา นอน อยู่คนเดียว เปลี่ยว หนักหนา ระเด่น ร้าง ก็มี นาง เสด็จมา ภา
 ค่อย ภาใจ ปลื้ม ล้ม ค้าง แต่เรา ร้าง ไม่ มี นาง มา แอบ จิต จึง ต้อง คืด
 แด่ ต้น กล้วย ถึง ใน ทรวง กลุ้ม เหมือนหนึ่ง รุม ด้วย ไฟ รัง นอน ว่า ฟัง มี รั
 คลาย วาย อารมณ์ ถึง นำ เมือง ละลันตัน อัน ทุระ แต่ นี้ จะ ตัดใจ ด้วย ไกล
 สรร มา อัง ร้าง อาทรวา ใน สาคร จะ ผัน ผ่อน ฟุ้ง ที่ ไหน ก็ ไร ร้าง อยู่ ถึง
 ท้อง กระแส ไล่ ทั้ง ไกล ผั่ง สุก ประทับ สุก ทน กระมล หมาง สุก กัน ควา หา
 นุส สุก ทน ทาง สุก อัง ร้าง สุก จน พัน ษัฏญา ถึง นำ เมือง การัง กาน ทุลลิว
 เหน แต่ ทิว ไม้ หมูบ ญญา คืด ก็ แค้น แสน เวทนาตา ถึง มี มา มี เลี้ยว
 เปล่า ไม่ เข้า การ ทุ อะไร ไม่ เหน ชัก ถนัด แน่ ได้ ทุ แต่ น้ำ กับ พัว นำ สงสาร
 โอ้ ชัก ช้าง หมอง จิตร คิด ว่า คาน มา ชรามาน อยู่ ใน เรือ เหน เหลือ ทน หนึ่ง คะ
 นึ่ง ภา มา ถึง ที่ เกาะ ฝ่าย ยิง หมอง หมาย หม่น ไม้ ใจ ลงน ฝ่าย ที่ ทำ นวม
 หมู คลุม สกล อุ่น แต่ กาย ใจ จน ไม่ อุ่น เลย ยาม สงวน เน้น นวล สนิท
 แอบ ได้ อัง แอบ อุ่น อูรา นิจา เอ้ย อุ่น ทั้ง นอน อุ่น ทั้ง ใน ใจ เสดย เมื่อ
 ละเลย จาก เจ้า พี่ นาว ทรวง ลม ก็ จิต พัด ทวน ทวน ช้าง นำ โอ้ เหวล สิ่ง ไร
 นี้ ใหญ่ หลวง ต้อง ทุเรศ เวทนา น้ำ ตา ทวง อยู่ใน ห้วง มะรณ พนั ชบ เชา

๑ มา ถึง เกาะ ตั้ง โกรธ กับ ต้น สั้ ให้ กาง ใบ พร้อ ม พร้ง สิ้น ทุก เส้า
 ลม ยิ่ง แวง พัด ผัน ไม่ บิน เทา เรือ เชา ยา คน ชย่ นอน อา เจียร กับ ต้น โอ เก
 แล แสน แสน หลาด เหน ไทย คาษ นอน คั่น บ้าง คั่น เคียน จึง ทำ กล จะ

ให้ คลาย หาย วิ่งเวียน ช่าง แขน เขียน แสน สนิท ความ คิด ที่ ร้องเรียก
 เหล่า ล้วน ทหาร จานาญศึก อีกก็ ท่วม หน้า กระดาษ ก็ อวู ทำ ถ้า จะ วัว
 กับ ไฟ ติง แกร่น วน วน วน ยิ่ง บิน ไหว บัง บัง เลื่อง เลื่อง โลง คณ โขม
 กลุ่ม ทัว ทัว ทหาร จน กระสุน ดินดำ ทำ อากาญ จะ ต่อ ต้าน หน้า คึก ไม่ นึก
 กลัว บ้าง ขวดย คอบ จับ หอก ออก สพรัง คา ประตึง จึง ไชย มิ ใ้ ชั่ว แวง
 เริง วน วน วน วน ไม่ หลบ ทัว จิต กระชั้น พัน พัว เข้า ต่อ ตี แต่ บิน ตา พวก เรา
 ที่ เมาศ ลั่น เหน ศร ก็ ครุ่น ทั้ง ก้าน สนั่น มี ต่าง ลุก ขึ้น พร้อ ม กัน มา ทน ที่
 ทู วัว อย่าง ทหาร จาญ ทะเล ค่อย เขื่อ ต่่าง บาง เบา บิน เทา ทุก ข แสน
 สนั่น ชัก ชวน กัน สรวล เส ที่ ขอบ ใจ พุด จา เลื่อง ชาเฮ จนถึง เวลา เล็ก
 ก็น เข้า ปลา สร้อย ลง ลับ เหลี่ยม ไสล สะสั ไส สร้อย สว่าง กลาง เวหา
 ถึง แว่น แคว้น แดน ประคัง ไม่ รั้ง รา รับ ลี ลาล่วง ทาง ไป กลาง คั่น ภา รุ่ง
 แจ้ง ถึง จำเภา ระ เคาะ ม่อ ฤไทย ฤช ทุก ข ทัว ไม่ มี ขึ้น คิด ม่อ น้อย ทำ ของ
 ให้ กล้า กลิ่น กลัว คน อื่น มัน จะ ห่ม น มา กิน แทน ถึง เคาะ นาก หลาก ล้า
 ข้าง สงไลย นาก ชัน ไต นึก หลาก ฤ นาก แหวน จะ ขอ ชม ต่าง งาม เมื่อ
 ยาม แคลน เวื่อ ก็ แล่น ลับ สะเมาะ พัน เคาะ เกิน มา ถึง ที่ แกว ถิ่น เวื่อ หิน
 ขาว ระชะ ยาว ใน สะลา ล้วน ผา เผิน บ้าง ผุด พัน ชลชา เปน น้ำ เนิน กำปั่น
 เดิน เต็ม ที่ ที่ สำคัญ ใคร เข้า ออก ย่อม ขยาด ไม่ อาจ จิต กลัว เวื่อ คิด แดก
 ปรุ ทะลุ ลั่น ล้วน ลี ลาลา ทา ตะครุ กระ ครุ่น เมื่อก่อน นั้น โตน จม ล่ม หลาย
 ล้า มา ภาย หลัง อังฤช จึง คิด อ่าน ทำ เหมือน ตำนไว้ ทรง นั้น ตู ชัน ข่า
 มี หอคอย ลอย พะโยม โคม ประจำ เวลา คำ จะได้ เหน เปน สัญญา จะ

๑ ค่อย หลีก แล่น แสน ยาก ลำบาก จิตร จน อาทิตย สร้อย แสง แจ้ง เวหา
 คัก สี่ โมง เสศ ลาย ได้ เวลา ก็ ถึง นำ เมือง มีง สิงคะ ปร ให้ เวื่อ รบ ปล่อย
 สมอลง น้ำ โพล่ง เลื่อง โกร่ง ๆ กร่าง ๆ วาสลาย ไชว ฝ่าย เจ้า เมือง ข้าง

อังกฤษ อีคิว ก็แบ่งโฮเทล ประทับไว้ รับรอง ให้ขุนนางที่ตามมาถามไถ่
ว่าฝั่งใด อยู่ๆ คนๆ นั้นหมดลง แล้ว จักเหวโอบตงาม ตามทำนอง โดย
เพศของ ข้างอังกฤษ ประคองดี ให้มารับทุกข์ไทยไปทั้งสาม เจ้าหลวง
ล้ามพร้อม ถ้วนจำนวนที่ ขึ้น อาศัยอยู่ภายในบุรี จะได้ มีความสุขสนุกสนาน
สบาย ฝ่าย พวกเรา ยินดีเป็นที่ยิ่ง ด้วยสม สิ่ง ซึ่ง ประสงค์ จ้างหมาย
จึง ชวนกัน จัดแจง ตก แต่ง กาย แล้ว นาค กรายลง นาวาเข้าธานี ถึง หน้า
ท่าจอด ประทับกับ คลัง ทั้ง ชาย หญิง ยศ เบี้ยก เบี้ยด เลี้ยด สี่ แหก ชะวรา
มาลาญ ชาว บุรี เลี้ยง อัง มี โข จวร สนนไป เจ้าเมืองใหญ่ให้ขุนนาง อยู่
คอยรับ ต่าง คำนับ บูชา ออชม ไครย ได้ พาที่ใด คอย ตามชอบใจ ไม่
เห็นไร นายทหาร จ้างมาญรบ เป้าแตร บอกให้สลุตทุกสยาม ค่ายรบ ตาม
เขียง อย่าง ข้าง ยุหรบ ถีบ เก้า นก ยิ่ง ถ้วน จำนวน ครบ ครัน คลบ มัด มน
ชนทหาร พวกสัปปาย รายขึ้น ขึ้น ปลาย หอก มี แพร บอก ล่าหรัับฝ่าย นาย
ทหาร เลี้ยง มี เลื่อย ฉาบ ตัก ก้อง กังวาล กลอง ประสาน วัว เร่ง ตะวั้ง
พวกทุกข์ไทย จรกล ขึ้น บน รถ ม้า พยศของไวเหมือนใจ หวัง สวรรค์ ดี ขวับ
ขยับ ประคอง ทหารแห่ตาม หลัง มาโฮเทล ถึง ประทับกับ บันได เข้าใน ตึก
รูป พิกุล แล วิไลย พั่งได้ เหน ครั้น บ่าย แสง สวิยา เวลาเย็น ไปเที่ยวเล่น
ซื่อ ของ ที่ ต้อง การ แล้ว กลับ มา ที่ สำนักนี้ หยุต รักผ่อน ค่อยคลายร้อน
ปรี เปรม กระเมย สานต อันตราย ราคีไม่มี พาล พวกทหาร พร้อม พรัง วัง
ไทย อังกฤษ นาย ฝ่าย ขุนนาง ต่าง มาเยี่ยม แต่ง ตัวเยี่ยม โอ่ง งาม ตาม วิไลย
บ้าง พุดเล่น เจริญ ประสาใจ บ้าง ถามไถ่ โดย ศะดี มี เน้น ความ พระพิเทศ พานิช
สทิทนต์ สัพพิกัดดี จอมนรินทร์ บันสยาม ถูวนารถโปรดปราน ประทานนาม ทั้ง
แต่งตามยศ อย่าง ขุนนางไทย มาเชื้อเชิญให้ไปบ้านสถานถิ่น ด้วยความ
ยินดี จิตร พิศไสม แล้ว เลี้ยง ดุโดยที่มี น้ำใจ หมั่นมาไป เยี่ยมเยียน เวียน

ทุกวัน ไต่กินโต๊ะ ตามสบาย เป็นหลายแห่ง เขาตกแต่งก้อนรั้ว
 รับขัน วันหนึ่งสายแสง ศรี ะวีวัน แมกเนี่ยน มาหาแล้วว่าเชิญ
 ให้ไปบ้าน ท่านเจ้าเมืองอินเวียงยศ บนบรรพตแนวลำเนาเขาเขิน ท่าง
 จัน รก ีบ มาตามนำเนิน พินิจเพลินรูชชาติ ตามเคียน ปลูกต้นจันทร์
 การพลูกระกะ เป็น จังหะแลไสวเหมือนไม้เขียน แกรถคนกวาด
 ลวดเคียน ทำทางเวียนศตคัมมัชฌันไป ครั้นถึงเขตรเคหาสารณ
 หยุดภาชีรเวียงเคียงไสว ทหารขึ้นยืนกำนับริบทไทย ริมบันได
 สองข้างที่ทางจร คนหนึ่งถือกลังสรวง คอยมอหมาย มีเหตุร้ายชุก
 เชิญได้เห็นก่อน อีกเกตราในมหาชะโลธร ถึงนครรัฐทรงธงสำคัญ
 ได้คว้นถ้วนเทินดำเนินนาค แลปลาดึกวามงามขยัน แล้วหยุดนัง
 บนที่แก้วพลัน เจ้าเมืองนั้นปรีดาออกมารับ กับศิระโทยอย่างทาง
 นัปถือ แล้วขึ้นมอมาให้พวกไทยจับ ขรรณเนียมนอกบอกสำคัญการกำนั
 ครั้นเสร็จสรรพสนทนาถึลาจร ได้เที่ยวชมเมืองบ้านสำราญรื่น ค่อย
 แซ่มขึ้นถึโยสโมสร แต่สำนัถึถัก อยู่เจ็กทิวกร ะวีวัน เบียง บ่าย
 ได้เวลา ก็ชวนกันผ่นผายออกจากที่ จวลีลงกำปั่นไม่หรรษา จะเลื่อม
 ศุขทุกขสทอนอ่อนอุรา อนิจาจำใจคั้งไกลเมือง แต่จากบ้านแสน
 กันการได้ความยาก ยังมีหน้าซ้ำจากเจ้าเนื้อเหลืออง พี่ห่างแหแตกตาม
 ำตามเคื่อง ไม่เปล่าเปลือง ปลิดปลดกระทดทวี่ โศกกำสรวญจนจน ประ
 จุกโสม สกุนไก่อ้องสำเนียงเสียงนัถึ ทาวก็เลือนเตือนลับ เหลี่ยมคี่
 กับต้นต้น จากที่ไสยามา

๖๕

บท ๒

๑ ให้ไล่ไฟใช้จักรชักสมอ เบ็ดหลอศฝอโอ ฟู่เสียงลู้ซ่า จักรก็หมุน
 เฉื่อยๆ พลุ พลุ คงคา กำปั่นคลาเคลื่อนที่เร็วรี่ไป เข้าว่ำ เร็วเหลือย

ชายดู ชาย ขวามือเกาะ เก่งใน มหาชาติไหล แต่ชื่อเสียง เรียก ยาก
 ลำบากใจ ด้วย มีได้ทั้ง นาม ตามข้าง เรา มาสิ้นวัน บันดาลถึง แผลมตำน
 เปนเมือง บ้าน พันธพฤษ ของคิเหนา ชื่อบุรี ษะกระกราวาเนา แต่ยอม
 เข้าเคียม คิล วิสันดา กับกันให้ ทอด สมอ แล้ว รอ จักร เข้า ลำนกนี้ นำท่าน
 กระลาป้า จึง ชัก ธงขึ้น พลัน เปนสัญญาณ ฝ่าย เจ้าทำรู้แจ้งไม่แคลงใจ
 ก็ลง มาหากันกัน คำนับ ยิ่งขึ้น รับ ทอบ กันเสียง ห้วนไวว แล้ว จัก
 เรือ เชื้อเชื้อ พวกทูตไทย ให้ ขึ้นไปบน บ้าน ท่านบุรี ก็พร้อมกัน ลี้ลา
 ลง นาวาศ เทียวชม เขต นิคม คาม ตามวิถี มีโรง หนึ่งซึ่ง ชิง หลง นึกที่
 นานนี้ ต่โส สอดทั้ง หยาตเขย่น แวะสนาน ธารสบายให้ หายร้อน ที่ออก
 อ่อน ค่อยบั้นเทาทะเลเชื่อง ทำหน้าชื่นใจ ชำต้อง จำเปน เลยไป เล่น
 เรือ เจ้าทำพูดจากัน ครัน ลั่นแสง สร้อยโสคลไลลับ ก็ลา กลับลง เรือ
 เหลือ กระต๊อช เข้า ที่นอน ทุกช ถอน ฤไทยครัน จนรุ่ง แสงแสง สุรวรณ
 ร่มพราย เหนเรือแพแจ ประสาน ชนกัน เนื่อง ลั่นซาว เมือง มีของ มา
 ร้อง ขาย ผลาผลต่าง ๆ เอาวาง ราย กุหลาก หลาย ผัก ปลา สารพัด
 กระล่ำชื่อ หาว่ากัน วุ่น ไว้เป็น ขุนกินไปได้ ถนัด บ้างเอา เชื้อผูก
 แขนง ออกแน่น ยัด เมื่อเมื่อขัดในระหว่าง กลางทะเล แต่ปลาคือว่า
 ชาติแซกคิเหนา โยนเล่าคนผู้ ขู่ขู่เหว นางสาว ๆ ไม่ลำอว ร้างเกร
 ทำโมเย หน้า ยู่ใบ หุยาน บุษบา แสน สวยสำรวย เรี่ยม ใคร จะเทียม สรวท
 ทรง ล่ง สถาน อีเหนาจาก จินตทราญพาล อาไลยธัญ ด้วยเหน โหมประ
 โสมใจ แม้นผู้ หึงนี้จะมีเหมือน พี่ไม่เชื่อนชม จิตพิศโสม ขอ
 คงเคียง เนื่อ เหลือง อยู่เมืองไทย ถึง ยากไว้ จะ อุตสาหพยายาม นีจน จิตร
 กิจ ราชการ หลง จึงไกล ทรง เนตร นาง ห้างสยาม ถึงสุดแสน รัยใคร
 อาไลยงาม ไม่เท่าความ กตัญญู พระภูธร แต่ ตกถกตรา จนเวลาสี่โมงเช้า

ยิ่ง สร้อยเสริมไว้มีได้ หอมก่ำศกสมร จะจากเกาะ ทะเลน้ำลึกสาทร เขา
 เร่งถอนสมอชักให้จักรเดิน กำปั่นเลื่อนเคลื่อน คลาพ่น น้ำค่าน จนสุริย
 ฆานยังเงาภูเขาเงิน ยังไม่สิ้นถิ่นเกาะ ชะวาเกิน เหนแนวเนินสุมาต
 คราอยู่ขวามือ อังกฤษ กล่าวเล่ายบุคคลคน ที่นั่น ใจฉกรรจ์ร้ายกาจ ประ
 คายข้อ นามนุษย์กินเนื้อ ๆ ออกเลื่องภา มีนัยลือที่เหลือกว่าเนื้อทราย
 พัน ประเทศเขตร แขวง ตำแหน่งนั้น แสน กระศลยคิดไปแล้วใจหาย มา
 ลับฝั่ง ทะเลเกาะแก่ง เกาะ ราย เหนแต่ฝ่ายฟาก ฟากกับ สาคกร นิจาเยย
 เมื่อไร เลยจะถึงที่ ในทรวงพิ่มองไหม้ฤไทยถอน ไหน จะทุกข์ถึง
 สวาทิ อนาคตนอน ทูเรศร้อน บ้าง ว้าง กลาง ทะเล ต้อง อายแถมแผดระดม
 ลมก็จก ชักคลื่น ชักสุตจนระหน ระเห ละลอกใหญ่ใส่ชุม กระทุ่มเท
 คนเดิน เซลล์ ลุก ลง คุกคลาน

จะ

๑ มาลิวัน ทันคนคนฉลาด เขาสามารถ รู้ ลึน ทุกถิ่นถาน ก็วัดเขต
 โดย ตำราวิชาการ เชิงชำนาญเจน แจ่มไม่แคลงใจ แล้ว บอกเล่าว่า
 เรามาเดี๋ยวนี้ ตรงลังกาจัน เปนเกาะใหญ่ แลไม่เห็นฟากฝั่งเพราะ
 ทางไกล ก็ใช้ใบ เลยแล่น ตามแผน ทาง ไปแนว นอกออกภา นึก อนาคต
 กำปั่นฟากพ่น ละลอกกระฉอกผาง ลุกคลื่นใหญ่ถึงจะทับให้ยับ ปาง แทบ
 วาย วาง ชั่ววัน อนันตราย ถึง ยามกินก็ได้ ยาลำบาก ครบ คลื่น กระทบเรือ
 โคลง จานโจง หาย ถ้วย แก้วตกโต๊ะแตก แผลถกกระจาย ของ ทั้งหลาย
 ล้มคว่ำคะมำไป ยามไถยาศจากตคุช ทุกข สะทอน เรือ ชย่อนตัวเขยอน
 เลื่อนไกล ศิระพลัดจากหมอน ถอน ฤไทย มีใครได้นิทรารูปร่าง หลาย
 วิวา มากลาง ทางทูเรศ จนสิ้น เขต นก ปลา มาไม่ถึง ด้วยแถวท้อง
 พระ สมุทนั้น สุกซึ้ง จะผ่อน พึ่ง ภาที่ไหนด ก็ไม่มี ทั้งหาเหยื่อเหลือล่า
 ยากไม่ ยากได้ สัตว์ อะไร ฤจะ กล้า มาถึงนี้ ครั้นวันหนึ่ง เวลาเปน

ราชินี เกิดกลัว ลม กล้า สลัดกัน เสียง พิภพ ลึก ชั่ว กระพือ หวน กำปั่น
 ขั้วน เอียง กระเท่ หัก เท หัน ลม ยิ่ง จักไป จน แจ้ง แสง ทวัน คันหน นั้น
 เจน ทาง กลาง คงคา ว่า พวง นี้ รุ่ง ราง สว่างไสว เรา จะได้ เทน ฝั่ง อยู่
 ช้างนำ คือ แหวม ไหล ฝั่ง แอฟริกา แจ้ง กิ จา พัด ค่อย คลาย วาย ขาว ณ
 คอย คุก ขว้าง สุริยง จน ลง ลับ แงบ ระวัง บัง กล้วย อยู่ กับ หมอน จน แสง ของ
 ร่อง เรือง เหลือง อำพร ทินกร ผุด พัน ชลที ก็ เทน ฝั่ง ตั้ง ยุบ ลั่น หน ว่า
 อิม ชูรา ปรี เปรม กระเมย ศรี ครอง นี้ เรา คง ทลธ ครอบ ชีวี่ มา ถึง นี้ แล้ว
 เทน ไม่ เป็นไร แต่ พยัค ยัง จัก พัด กระโซก เรือ โขยก ฝ่า คลื่น สิ้น ไม่ ไหว
 เต็ม กำ ลัง ลม กล้า ต้อง ซา ไบ เล่น ต่อ ไป อีก ศัก น้อย จึง ค่อย คลาย ละ
 ลอก เรียบ เปรียบ กระแส ใน แม่ น้ำ ปลา กล้า ลม ล่อย ก็ พลอย หาย ทั้ง
 ไล่ ไฟ ไข้ จักร ภัค เตียว คาย ไม่ ว้าง วาย วัน วิโยค ที่ โศก ทรวง ได้ เกือน
 เสศ ทุเรศ ร้าง มา ห่าง บ้าน ข้อ ราคาน ช่น ใจ นี้ ไหล ใหญ่ หลวง ไร่ จำ จน ทรมา
 น้ำ ทา ทวง คิด ถึง พวง พุ่ม ผลา สุมา มา ลย ะ

๑ ถึง นำ เมือง เอเคน แล เทน ขั้วน กำแพง ล้อม เขต รั้ว มี ทหาร เป็น
 เมือง ขึ้น ของ อังกฤษ เขา คึก การ เอา ไว้ ถ่าน หิน ไข้ เรือ ไฟ จร ไข้ แวะ จอก
 ทลธ สม อร เอากัน ที่ ทั้ง ขาว เต็ก แล สลธอน มัน วาย น้ำ รว กับ
 ปลา ใน สาคู ไม่ เห็น ย่อย ช่น ทนทาน นาน สุโข ใจ พวก เรา หยิบ เบี้ย ทอง แดง
 แล แก่ง ถึง ก็ ขวย ชิง คั้น ตำ คั่ว ย น้ำ ใส ลืม ตา แจ่ม เทน กระจ่าง สว่าง ไว
 ควา เอา ได้ ทุก เบี้ย ไม่ เสีย ที่ เพวระ ขัด สน จน ยาก ลำบาก เหลือ สู้ ฝ่า เื่อ
 ชุ่ม แห่ กระแส ศรี ไม่ กลัว สัตว์ มัจฉา ใน วารี เขา ชีวี่ ออก มา แลก แทบ
 แผลก ลาญ ทั้ง เนื้อ ทั่ว มัว คล้า ตำ มี คหมี่ ตู เต็ม ที่ ขน ใจ นำ สงสาร พี่ เท
 กุญ เบื่อ ไป ให้ เป็น ทาน ท่า งทะยาน เลื้อย แฉง เข้า แอ้ง กัน เวลา บ่าย ไทย
 ภา กัน คลา คลา ค เทียว ประพาศ ชม ประเทศ เชื้อน เขต รั้ว ชันธ ล้วน คน คำ

มุกตึงๆ กัน เมื่อผมนั้น หยิกยู่ พุง พุง ถ้าใคร ออกนอก ทวาร ปรากฏ
กัน อ้ายพวกมันเข้า ประตูตามน้ำหลัง ปลัน เขาของเสื้อผ้ามา ซึ่ง
ฝ่าย ฝ่ายจิต การ จะ รานู รอน มัน ซากไม่อาจ ออกต่อ กัน ก็เพ่นพ่าน
อพยพ สยบ สยอน ดูดัง หนูหนี วิลาเข้าป่าตอน ภาว เรือง ร้อน เจ็บ รัง
จึง กลับ มา เทียว พัน แทะ แ่ง ปลัน คน ค้า ชาย เทน รุน วาย วัง พูไม่สู้ นำ
พวก อังกฤช เป็น อัน จน พัน ัญญา ทั้ง วิชา นิ่ง ไว้ ใน กำแพง เมือง เหล่า
นั้น ผิด กัน กับ เมือง อัน ไม่ ชุ่ม ชื่น โดย แดก เรอ แดก แสง ทุก กั้น แดว
แนว เนือง ทะเล แดง พ้าฝน แล้ง กว่า จะ ตก แทะ หก ปี ทัน พฤษภา ฤษา
เคียน หด เหลือน หาย มี แค่ ทราย ร้อน แดง ด้วย แสง ศรี ทาที่ ร่ม รอ ภาว ไครย
ก็ไม่ มี จึง เต็ม ที่ เหลือ ทน พัน ประมาณ กำปั่น จอด ทอด อยู่ ที่ เมือง นั้น
ได้ สอง วัน เสรี จักร พก รัย กำน แล้ว ใช้ จักร มา กลาง ทาง กัน ทาร ค่อย
สำราญ อารมณ์ นิ่ง ชม ปลา

จะ

๑ เหน้ ฉลาม ตาม ท้าย วาย เปน หมู ปลา รานู หน้า สัน ชัน หนักหนา ถ้า
นั้น หนู ชน ราม เจ้า ตาม มา จะ รอน ว่า ไถ่ ถาม นาม กร ฝูง กะ ให้ โดมา ปลา
ยี่สน บ้าง คำ คั้น ซด สาย วาย สลอน พิมพ์ ท่อง ฟ้อง ฟุ เปน คู่ จร เทียว
ตาม ค้อน หมู แม่ง กง ชมง โกรย เหมือน พื ตาม ทราม สวาติ ณาณ นึก ทวด
ลำภา แล้ว ไม่ วาย กระ หาย โทย มี จา ไท ตัง ยุ พินทร แม่ ตัน โดย ยิง กอบ
โกย กอง ทุก ช ฤค คนี้ ปลา วาน ใหญ่ วาย แสง เข้า แสง คู่ เหมือน พื อยู่
เคียง มี คร ยิง คิก ถึง ไช้ แต่ ปลา ที่ กว่า เรา ได้ เค้า ค้าง นึก อ้า อัง อัน อัน
ทัน ฤ ไทย เหน้ ฉลาม ปาก ชัน อย่าง พัน เลื้อย ซึ่ง ยาว เพื่อย ชอบ กล พัน วิไลย
ปลา อัน นัน ลี เลียง หลบ หลีก ไกล กลัว มี น้ ไล่ พัน ฟาด เอา ซาก กลาง ปลา
พูน เขียว ขาว ชัน ยาว ไร้ รัย เหน้ ออ โผง ผุด ผัน เท หัน ทาง ใน กระ แส
แด่ หลาม ตาม หน ทาง ลอย สลัด เลื้อย ลัน คณนา นก ออก เขียว เขียว

แย่ง ภอ แผลง พลัด ก็ ทำ ตก ตื่น ตัน พ้น บั๊ยะ นก พิน หนึ่ง เทียว ท้อง
 ท้องชลา อังกฤชว่า บู้ บั๊ยะ บอ บ้าง บิน ว่อน ว่อน ภาว ภา โทม จีบ
 กระโหมง ริม คน ชอบ กล หนอ ไม่ ครัน คร้าม ขาม ขยาด ปลาด ภอ เอี่ยม
 ลอเหมือน เช่น อย่าง นก นาง นวล ได้ ทุ เล่น มาก มาย หลาย ฉนิท ยิ่ง ชุ่ม
 คึกกรวมกรวม อารมณ์ หวล แม้น แก้ว ตา มา ทั่ว พี่ จะ ชี ชวน ทำ ยั่ววน
 หยอก เข้า ให้ เจ้า เพลิน วายุ พัก ช้อ ทวน ทวน ข้าง น้า กระพือ ภาโย สบัก
 ขาด ตะเพิน เชื้อ ก ะ ยาง ไหญ่ น้อย ย่อย ยับ เย็น เหตุ เผอิญ จะ ให้ ชำ เวลา
 นาน ทั้ง ถ่าน ท่อย พล ะ ยหมต ระทจิตร ทั้ง เพลิง พิศม ร้อน เร้า มา เผา ผลาญ
 ฝ่าย กับ ตัน จึง ปลูก ษา บัญชา การ ให้ แะ เข้า เหล่า บ้าน ชาน บูรี ก็ หมาย
 เข้ม เถม แล่น มา ไกล ฝั่ง เหนว เรือน ทั้ง ตาม แคว กระแส ศรี ชื้อ บ้าน เวช
 เซตร แผนก แหก อีปรี่ ชั่ง เต็ม ที่ ทร พล ล้วน คน โส เทียว ถาม ชื้อ ถ่าน
 สิลหา ไม่ได้ มี แต่ ไม้ หัก ๆ อยู่ อีก ใจ ไว้ ทำ พื้น ไล่ ไฟ ไม่ ไหญ่ โต แกล้ง
 พา โล ขาย ค้า ราคา แพง มา ประมวล ัก สนั่น ตั้ง ทน ชื้อ ลูก เรือ รือ ชน
 เลี่ยน เทียน ทู ก แห่ง แล้ว คืบ หลัง วิบ วัค เว้ง จัก แฉง ไล่ ไฟ แรง เรือ
 แล่น แสน สำนวน

ฯ

๑ ถึง น้า เมือง โกล ไช ให้ เข้า จอก ภอ ภัท ทอด ศัก เวลา ชื้อ หาด ถ่าน พื
 หมก มุ่น ชุ่ม ช้อง หมอง ว่า คาน กลัว จะ นาน เกิน นึก พระ วัค พระวน กับ ตัน สั้ง
 ให้ ชุนนาง ไป เทียว หา ถ่าน สิล ใน ตำแหน่ง ทุก แห่ง หน ขาย มิ ขาย คง
 เอา ด้วย คราว จน จะ วัค ชน แต่ ราคา ว่า ภอ ควร ชุนนาง วัค คำนับ นาย
 แล้ว ผาย ฝน เจ้า เซตร ชน ช้าง คะ ตี โดย ถี่ ถ้วน เจ้า เมือง นั้น ครัน คร้าม
 ไม่ ตาม ลวน วัค ประมวล เปน ชุระ ทุก ประการ ทำง ษลุด ได้ ตอบ ตาม ชอบ
 จิต ประสามิ ตาร ผูก รัก ษ สมัค สมาน ให้ เจริญ ทุก หก นาย ขาย จำ นวน ไป
 วัค ถาน โทะ แ่ง แกล้ง บันจง ครัน เสรี วัค สรรพ กลับ ลา แล้ว คลา คลาต ชม

ตลาดตีกราม ตาม ประสงค์ ไม่มีหลังคาใต้แต่ไม้ตง เอาเสื่อตากตาก
ลงข้าง เบื้องบน ภาชนะ ลม ร่มแดดที่แผดเผา ผิดกับเรา เมืองนี้ไม่มีฝน
เขาคิด ทำไว้ นาประสา จน อาไศรยชลห้วยถาวร ชาร คีรี เป็น เชื้อชาติ
ทุเรศ เกีย มีเมีย หมาย มีให้ ชายอื่น ยลวิมล นวี่ แม่น บรูษ เทน กอผ้าย
สัตว์ ย่อม ราชูปถัมภ์ ท้อง รักษทวิ จะ ออกนอกเคหาเอาผ้า หุ้ม ชั่งห่อ
คลุม ตั้งแต่ต้นตลอดหัว สาคณา หิงหุ้ม เขาควม กลา แต่ลูกผัวถึง
จะ เหนไม่ เปนไร เทียวชม ทัวแถววิถี ธานี น้อย แล้ว ตลาด คล้อยกลับ
มานานาใหญ่ บันทุกถ่าน อยู่สองวัน จึง คัดไล จากโกไสริ วัชรุตไม่ หยุทัก

๑ ไป ตาม ทางทะเลแดงแล้งตลอด ระทมทอดทุกซอกหนึ้งร้อนหนัก ไม่นั่ง
จิต จิตร เ็น อยู่ทัก ทัก ประหนึ่ง จักคลั่ง คลุ้ม กลุ้ม วิญา สามราชตรีถึงที่
เมือง สุเชศ อยู่ถิม เขตว วาริน เปนถิ่นท่า ให้ จัก ชง จอมจักร นักครา
ขึ้น เสนาบอกความตามสำคัญ เขาแจ้งว่าทูตานั้นมาถึง คักครุหนึ่ง
เรือไฟก็ผายผืน มารับพวกทศไทยขึ้นไปพลัน อีกเครื่องบรรณาการ
กับสารทรง ทั้งสองข้างยิงปืนเสียง ครื้นครื้น บัน ฎาลันในชลาลัยทรง
ยี่สิบเอ็จเสด็จสรรพค่านับ ของ ธรรมเนียม ทรงบอกเบื่องเมืองไมตรี แล้ว
กับต้น สี่ฝ่าย นายทหาร เคย รอน รามู รุก รมไม่หลบหนี ให้ สลุทส่ง
ทูต สิบเก้าที่ ก็พร้อมกัน จรลง เรือนชัย นัง พินิจพิศ เพลิน ตามชาย
หาด เตียวท่าย แลดู ล้วน ฟู หอย นก ยางย่อง จ้อง จับ ขยับ คอย ถึงเข้า
พลอยไล่สพัด สังกัดกิน นก อ้ายจ้วตัวที่ไม่มีอด เทียวเลี้ยว ลงใน มหา
ชลาลัย นุ เหน ปลา ร้าย ว้าย มา ผวาบิน ฎัลัน ปลัน เล็ก ลอกรอก ชั่ว
ตะกรุม ชั่ว หัวล้าน กระบานไล นก จังไร ถ้อยทะมิน มั่นกินผี กระทุงทอง
ล่องลัดใน นกที่ ตลาดที่ เขา ปากตงลาก ขวน ถ้าแม้น สัตว์ พลัดไพล่
เข้าไปใน เหนียง ก็กิน เกลี้ยง กลืน หมกไม่ อด ข้วน ริมแนว แล สด้าง ล้วน

นาง นวล นับไม่ถ้วน มีใช้น้อย ลง ลอยแพ เหนือเรือไฟโคล คลาเข้ามา
ใกล้ ก็ตกใจบิน บากจาก กระแส ฝูง คอกบัว ยักยักกัน ชักแอ ก้อย ๆ
แซ่เสียง อ้าย ก้อย ต้อย ทิวติง นิ่ง ๆ หนึ่ง หู หมู่ ยักยัก ไม่เคลื่อนคลา
คลา ศกสมสนธิ แต่พวกเรามาทั้งนี้ไม่มีมิตร ใช้อะไร ๆ ขายนก อกรระอา

๑ แก้วเงิน แผลยล่อง ลีลาศ เลี้ยว มาคว่ำเตี้ย ภาหนึ่ง ก็ถึง ท่า
ชวน กัน รีบ จรลี ด้วย ปวีณา เขาน้ำหน้า ตรงไป โขเคล พวก ชาว เมือง
ยืนดู อยู่ ออก ดัน ช้าง แดก ดัน กระโหลก ไม่เคย เหน บ้าง ทุ่ม เกือบ คำ ทอ
คอ เป็น เอ็น บ้าง พุท เล่น เจริญ ภาษากัน ถึง ตึก โต โข พาน้ำ สุนัข นี้ เป็น
ที่ สุข สาระ พิศ เจา จัด สรรค ถ้า แล้ว ใคร โคล คลา มา ทาง นั้น ได้ ผ่าน ผัน
เข้า ภา ลำ นก กิ่ง กิ่ง มี ที่ นอน หมอน มั่ง ไร่ เคียง ตั้ง จะ ยับ ยั้ง ฤจะ ไป
ตาม ใจ ฤวิธ หมัน ระวัง ทุก เวลา เป็น อา จิน อัน ราคิน ข้อ ไร มิ ให้ มี แต่
ต้อง เสีย ค่า เข้า ให้ เขา บ้าง ความ เชื่อง อย่าง ก็น อยู่ ไม่ จู้ จั ภา ทุก กิ่ง ที่
พลัน ใน ทน ที่ ของ ที่ ๆ พร้อ ม สรรพ ให้ รับประทาน ล่น วั จิจ ชวน กัน จะ ผัน ผาย
ภา เบี่ยง บ่าย แสง ศรี พระ สุริยา ญาณ มา ชัน ภา เทียม ม้า อาชา ชาน ขับ ทะยาน
ควบ ห้อย ไม่ ร้อง รัง แต่ ของ เจ้า นั้น เขา บัน ทน อยู่ แล้ว ตาม ทุก จรลี คอ
ที่ หลั่ง เสียง กง ลั่น กำ เลื่อน กระ เทียน กัง คน ที่ นิ่ง โงก เกร โขก เขก โย
ถึง เรือน ผ่า ใน ระวัง ทาง วิถี แต่ โกล ที่ ตึก ภา มา อัก โย เหมือน โกร รือ ยาว
ใหญ่ ใส กระโถ กับ ตัน โข แด แล แสน ก็ แสน ตี ภา พวก เรา เข้า ไป ข้าง ใน นั้น
ให้ จัด สรรค หวาน คาว เข้า บุหรี กัลย ชนม หลาก ๆ ล้วน มาก มี ทั้ง บน
ที่ เชิญ ให้ พวก ไทย ก็น จน เขย่น ย่ำ สันทน ภา ญาณ มาศ ล่น ลีลา ศก สก ไม ใน
ไพร ลิน ทั้ง ลม ว่าว หนาว ขา ทั้ง กา ยิน ทเวศ ฤลิธ อัง ว้าง ไม่ วาง วาย
มัน พุ่ม พวง คง ชีว แม่ มา ท้าย ถึง ลม ขว ย จิต เจ้า หนาว คง หาย พ
เห็น ท่าง มา อยู่ กลาง ทะเล ทวาย ใคร จะ แอบ แอบ กาย ให้ อุ่น กระ เหน แต่

แพรวศรีทอง ที่น้อง ห่ม ให้มาชม ตามทาง ต่าง สมร เอาคลี่คลุม ภาค้อย
 คลายวาย อารมณ์ นึกสัทธัน นิ่งสถิตยพินิจ นาน ดูว่าแห้ว กลางทะเลเป็น
 ทราบสิ้น ไม่มีดินแดน น้ำลาลหาร เมื่อพ้นจาก วังวน ชลธาร ก็เห็น
 การ คง คดเคี้ยวไม่วอดวาย ฤ็เราทำกรรมเวร เป็นเกณเคราะห์ เหลือ จะ
 เลอะเลืกลี้หลีกหนี หาย มา พ้น น้ำข้ากบ ประสพ ทราบ ถึง มี ตายก็ คง
 เหลือของเหมือน เรื่องราว ว่าหนีศึกวิ่งเข้า มาเจอ เลือ ขึ้น จากเรือหนี
 กุมภาทาตาขาว กลับ ภูมใหญ่แท่นแม่ ทงาว ใช้เป็นคราว ครั้ง ยาก
 ลำบาก ครั้น ดูทิวแถวแนวไม้ มิได้ เห็น ยิ่ง เขือกเขื่นทวน ไหวใจ กระสับ
 มีแต่ฟ้ากับ ทราบหมาย สำคัญ ก็ มั่ง มั่น เหมือน ทำนอง ท้อง สวรรค์ ปราศ
 จาก กาน กิ่ง สิ่ง ใด ไตรย นึก ไปได้ แล้ว ระทด สยด สยอน เศร้า อารมณ์ ล้ม
 เอกเขนก นอน คัก ยาม เสศ จึง ได้ จร ขึ้น รถไฟ เสียง หลอด กู่ ทูท หวอ
 ลูก ล้อ หมุน เหมือน มีบุญ เหาะ ล้อ ปลิว ไปได้ ชั่ง เร็ว รวด ยด ถึง วัง
 สุดใจ เห็น อะไร วัฏ วัฏ ไม่ทัน

จะ

๑ ท้องฟ้า สทลวิ นว คลุ่ม ห้าทุ่ม เสศ ถึง ขอบ เขตเมือง หนึ่ง ทำ ชิ่ง ขึ้น
 ชื่อ ไก่โรโตใหญ่ วิไล ครัน ชานี้ นั้น มั่ง มี บริบูรณ์ ที่ ตำรง องค์ มหาอุปราช
 ดู โอภาส โกลาย ทั้ง ไชยริย คุระเกย เกิด ก่อ ต่อ กระบถ ทุมมาต มุต พลไฟ
 ใน บรู ภาว รถไฟ ไป กระทั่ง ก็ ยั้ง หยุด อุดุดุด ออ อั้ง คะฉิ่ง มี เจ้าเมือง
 นั้น ชั่ง กระไร น้ำใจ ดี ให้ เสน่ มา คำนับ คอย รัย รอง ทั้ง รัถาภาชี คน ชี้ ชับ
 โคม สำหรับ นำ น่านา ษของ ตำ รวจ ถ้อ คบไฟ ไม่ ครอบงำ เคียง ประคอง
 ช้าง รถ บทจร บ้าง ไถ่ คน ตาม ถนล ให้ หลีก หนี จน ถึง ที่ ตึก โต สะโมสร
 กำลัง เห็น เห็น ยอ หนาว ทั้ง ทาว นอน ขึ้น บรรจู รัด รัล รัย รัย ภาย ไม่
 กระตึก พลิก คน หลอด รุ่ง คั่น สัก ล้อม ทั่ว เวลา สาย เห็น ผู้ คน คับ คั่ง
 มา หนึ่ง ราย ชุนนาง นาย จึง แจ้ง แสคง การ ว่า องค์ เจ้า ไก่โร ภิญ โยยศ

ให้เขา รถมาเรียง เคียง ขนาน ขอเชิญท่าน ทั้ง หมก บทมลาย ชมสถาน
 งาม วัชรจักรวัชร ทั้ง จิตแจ่มแจ้ง ตัวไม่มัวหมอง ล้วนเครื่องทอง แด
 วิไลเหมือนใจหวัง มาขึ้นรถ ม้ายศ ฝอยของ บัง ไม่รอวัง ควบแข่งแซง
 กันไป ครั้นถึงโบสถ์ แล ลาก สอาก เลื่อน คุนเนียบเรียงตาม วิไล
 สีสาลาย คล้ายโมราฝาช้างใน เสาใหญ่ๆ ยาวโต หินโมรา แต่โบสถ์นั้น
 ถ้ำทางเป็นช่องแซก ตามที่แปลก เชื้อชาติศาสนา ภอแตกชายบ้ายสาม
 นาฬิกา ก็รีบ มาเข้าเฝ้าเจ้าไกร ในทวารมัททวาร ถัดกระบี่ ล้วน
 เคียง ชี่ม้าเทศวิเศษโส ทั้ง เรือง อธิฤทธิรแรง แผลง เทโช ประคอง ถัดนั้น
 ทหารปี่ ล้วน ปลาย หอก บอก ปรีชเนนเป็น คำนับ พวกเราจับ หมวก ทอบ
 ให้ชอบ ชื่น บิพาทยที่มีสำหรับ กำกับยืน ที่ฟ้าง พันสนามในปี่ใหญ่ล้อ
 ทหาร ม้า ยี่สิบ สี่สิบ ชี่ซัก ทั้ง พร้อม พรึกเร็ว จิ้งจิ้ง ออก ปรีช ทกกระ
 บอกรม้าลากก็มากภอ ร้อย สี่สิบเสก ต่ออีก ลี้ตัว บิพาทยเร่งเพลง
 ฝารั้งถึงหนักหนา นิทภาษาแต่ว่าฟัง ก็ยัง ชั่ว ชลย์ที่เข้าเข้าทำนองกับ
 กลอง รว ไม่พัน พัวไพเราะเสนาะ ที่ รถ ประทับ อัมมจันชั้นเหลียง ก็
 เดิน เคียงคัลโล่เข้าในที่ เหนเจ้าเมืองหนึ่ง อยู่ นอก ออก เสนี่ เธอภาที่ จับ
 มือไม่ถ้อยศ ให้นั่งอาสน์เดียวกัน เป็น ฌนมิตร โดยสนิทเสนหา เหน ปรากฏ
 แต่ พุก จา จวน ทวัน ลับ บรรพต ถึง พร้อม หมก อ้าลา จะ คลาไศล เจ้าไกร
 ให้เสนาภไปสวณ แล้วเชิญชวน ชม บันตาทฤกษาไสว แดก็ ร่วม ลมชาย
 สบายใจ มี มิ่งไม้ หลาย อย่าง ล้วน ต่าง พรรณ ภูมิการ เกศพิภพแก้ว
 โสภ ของ แมวสุกกรม นมสนัน พุ่มเรียง รัง รัง รัก ลัก จัน ชนุน ชนิน เนียม
 หนาก ลาง ลาด ขาง มลลิลี่ มลิลากับ กาลอง รำควน คง ตก ดอก ออก สลึง
 สละ เสลาลาง ลิง มปริง ปราง ช้อย แดคาง คุน เคี่ยม แมง คุค คำ คัด เค้า
 ขาว สวหายุด บานเย็นแย้ม ยี่สุน แชนมรส คุน ถัน คำ ๆ รำโย ย้อย ร้อย ลั่น

อิดฉาล่า มะเกลือ กล้ากล้าย กล้าย ทั้งหลาย คง ยี่เซ่งเต็ม เคียง ๆ กับ คำฝอย
 ชุมเทศ หอยโยทะกา มะหาทง กุ่ม กอกกักแกมมะก่อยอ มะยง โลทะนง
 ห้อยหน้าซ่มซ่าซาม ทางนกยูงกัมหยี่ หนุ่ฝูวัน แงงจุ หลั่นกุลาย แลลวัน
 แต่ หนาม มะเคื้อ กุกุก มะจ้ว นมจ้งาม ม่วง มะซาม ซานาง กววย กร่าง
 ไกร เกดเมื่องโมกมาก มายมี หลายอย่าง เล็บ มีอ นาง นมพิจิตร ทิดไสว
 มะยม อ้อยอินเื้อง มะเพื่องไฟ เกา แดงไทยทองทับทิม แดง ริมทาง บ้าง
 พลิกอก ออก ผล หล่น ฝอย ๆ เกสร สร้อยโรย ร่ายลง พรายพร่าง เมื่อยาม
 เอียนถูก ลอของ ค้าง น้ำค้าง กลับ กระ้าง กลิ่น ชวร งาม มา เมงกู่เซย
 ซาบสิ้นแล้ว บินหนี เหมือน ทั่วพิภพ ไสยแล้ว ไกล เจ้า ภูมริน แดง
 ร้าง ใช้อย่างเรา เรียม คลาศ เคื่อง งาม ซ่า เพราะ จำใจ แล้วทำ เซย เจย ชม
 สวรรณาน ชลธาร นำเล่น ชั่ง เอียนไล่ ที่ตรง กลาง หว่าง เกาะ เมาะ กระไร
 ปลุกกันไม้เขี้ยว ชะอุ่ม เปน พุ่ม ชัด มีเก้ง ก่อภอกัก สำนึกนี้ นิ่ง กระถาง
 ทั้ง รอบ ราช ไล่ไม้คัต ตู ชุ่ม ชื่น รื่น ร่ม ทั้ง ลมพัด เทน ทุม มัจฉา ว่าย สาย
 สาคู ปลาแก้ม ซ้ำ ๆ โฉน ญี่โต ต้อง แต่ แก้ม น้อย ซ้ำ เพราะ ชม พิมย สมร
 ปลา คาง เบือน เหมือน แม่ เบือน ทำ เงื่อนงอน ปลา กราย ว่าย คล้าย กร เจ้า
 กวีต กราย ตะเพียนทอง ค้าง พิ ปอง ไป เพียร พาก สุก แสน ยากกว่า จะสม
 อารมณ์ หมาย ปลา นวลจันท แลลวัน นวล ทั้ง กาย ยัง ไม่ คล้าย งาม สงวน
 นวลของ ปลา เทพา เหมือน พัก เจ้า มาไว้ กระแห แห ห่าง ให้ ฤไทย หมอง
 ปลา เนื้อ อ่อน ๆ แต่ งาม ตาม ทำนอง อัน เนื้อ น้อย อ่อน อิ่ม นุ่ม ตั้ง นวม เทน
 คล้าย ๆ ว่าย สลับ กัน สับ สัน บ้าง หนี คน คำ ปลุก บ้าง ผุด บัวม บ้าง เคียง
 คู่ คุม คอบ อยู่ รวบรวม บ้าง โตด ต่อม ตกใจ ปลาใหญ่ มา เขาก่อ หิน กัน
 คิน ตาม ช้าง ๆ มี ลาว ร่อง น้ำ งาม หนักหนา สลัก รูป หอย ปรู เงือก ปรู ปลา
 กัด ออก มา ทำ ระเบิดง เหลียง รวย มี มุก ข กลาง กว้าง รั ทั้ง สี่ ทิศ ภู วิจิตร

ท้วง ที่ ใจหาย จิต เป็น ที่นั่งนอนผ่อนสบาย ทำลวดลายเลขาก้นาชม
สำหรับเจ้าศรียา มาประพาศ ลำราญอาคมปริเปรม กระเมม สม พี่เต็น
เที่ยวทัศนายังปรารมก ในอกกรรมมิได้ คลายวายอาวณ แล้วภากัน
กลับ หลับมา ยังติด หนาณิกนี้ คงนั่งถึงสมร โอวันไร ชิตขึ้นคืน นคร
ที่ไวครือนจึง จะคับริบ์เฮยขึ้น แม้น หยุดอยู่ๆว่าไปยังไม่กลับ อัน
ทุกขทับโหน จะเบาบนเทาเชย ชลไพบ คงเป็นเลือดเดือด กระเทณ ท้วย
ท่าง เทนท่าง ห้อง ท่าง น้อย นาน

จะ

๑ ครั้นรุ่งเช้าชวน กัน ระณ ผาย เคลื่อน คลาศคลาย จากบุรีที่สถาน
ต่าง จิตแจ่ม แต่ง ภายสบายบาน แสนลำราญ พร้อมหมคขึ้นรถไฟ เวล
ย้ายชายแสง พระสุริศรี ก็ลู่ที่ริมแคว กระแสไหล เขาบอกแจ้งแห่ง
นามแม่น้ำไนด เทนแพใหญ่จะยกทำหน้าตะพาน แต่แพนั้นเหมือนถึงที่
จึงน้ำ ไม่ร่วร่าเหล็กหล่อ ห่อประสาร ไว้สำหรับ จดลงในชลธาร เคียง
ขนานเข้าจก รั้วรถไฟ แล้วชักข้ามไป ตามสายไซวี่ซึ่ง ภาอแพถึง รก
กะทัง กับฝั่งใต้ ค่อยเลื่อน ลาก จากแพให้พ้นไป รถก็ไ้วว่อง วิ่ง ยิ่ง
กว่าใน ทวนรอนอ่อนอับลง อับฟ้า มาถึงท่าที่ตำบลชลสินธุ ริมฝั่ง
ปากวารีมีบุรีนท เป็นธานีขึ้นไกรโระโหฬาร อันเมืองนี้ตั้งสำหรับ รบ
รบศึก ผู้คนคึกเรียว แรงกำแหง ทาญ ได้ฝึกหัดจิต เจนชำนาญชาญ
เคยรอนราญไฟรีไม่มีกลัว เขาเชิญราชทูตไทยไปสำนักนี้ เข้าผ่อนภัก
อยู่ในวังภอยังชั่ว แต่ไม่วย กรมกรรณ ชุ่นหมองมัว คิดถึงตัวจะต้อง
ไปยังไกล ครั้น ขึ้นบกแล้ว จะลงน้ำเล่า อุระเรณี่ไม่หมคกำครดศัลย
สุตเศร้าวร้อย อยู่จน ม่อย กลับไป พลัน นิมิตรฝันว่าชนิฐ มาติดตาม ขึ้น
ผวาทานาง เทนสว่าง แสง กระจางแจ่ม แจ่มจบ พิภพตาม ให้ขึ้นอัด ชล
ไพบหลังไหลตาม เลี้ยกายงามเท่างว่ง เพียงทรวงพัว ทำไฉน จึงจะ

ลุ่ม ปลื้ม สวาทิ มิได้ขาดห่วงใยอาลัยหลัง สู้กลิ่น แกล้งแฉง อารมณ์
ไปชมวัง ซึ่งแต่งตั้งขึ้นใหม่ชายทะเล เติบเจ้าใน วงนิเวศเขตร จังหวัค
แล้ว หลีกถลึงเลียงไกล ทลบไผ่เลล ด้วยความทุกข์ กตัญญู ทบิ่ ท่ม เท
เขาซาเซ ช้าง เรายโดยอาทร ได้ดูทั่ว คั่นหลัง ยังวังเก่า ยิ่งร้อนร่ำ
หวัง สวาทิไม่ขาด สุนัข เข้าใน ห้อง นอง เนตร เทวศ กุล จนจำรูญ รุ่ง ราม
สว่าง วัน เขาตกแต่งโภชนาเอามาเลี้ยง บนโต๊ะ เรียง เบ็ดไก่ สุก รัน
ทั้งต้ม แกง กุ้ง ปลา สลวยพรรณ แกล้ง จัก สรรค ตามทำนอง ของ ที่ ๆ ครั้น
กิน อยู่ สรวท เสรี จสำเร้งแล้ว จะคลาศ แกล้ง บ่าย บาก ออกจาก ที่ ภา
กับคนชนมา จึงพาที่ เชิญให้รับ จรลี ลง นาวา ๗

บท ๓

๑) ท่านคนต่างเตรียมกายแล้วภายหลัง ถึงกำปั่นแสนโสรมนศา ก็ใช้
ไฟ หมายแล่น ตามแผนมา หัวทิวถึง จำเกาะ เกาะบุรี เรือชื่อเมือง
มอธดาเปนท่าพัก ได้สำนักร์ หยุดยัง กลางวิถี ให้แวง จอด ทอด สมธ
รอนาวี เจ้าเมือง แจ้งแห่งคตี่ มา ทัก ทาย แล้ว เชื้อ เชิญจรตล ขึ้น บนบ้าน
แสน สำราญ เว้นตัก พิภพ หลาย นั้ญต จาเล่น ตามความ สบาย แล้ว
ทก นายต่าง ภาณัน ลา จร ไปเที่ยว ชม ห้าง รวย เขาชาย ของ ให้คล้าย
หมอง ที่ค้ำนี้ ถึง สมธ อยู่ สมน วัน จึง คัลไล ไกล นคร ไปใน ท้อง ชะโลธร
ทาง กันตาร ถึงปากช่องสองข้าง มีเขาใหญ่ อังกฤษไว้ หมู พหล พล ทหาร
วงศ์ไว้ เขาเป็น จอม บั้ม ปราบการ สูง ท่งาน ดูพิภพ ฆ่าศึก เกรง แต่ ภูเขา
จึง คิต ประคิมได้ ชั่ง กระไร เพียร เจาะ จน เหมาะ เหมง ถ้าใคร ขึ้น วน
รับ คง ยับเอง ท้อง ยำเกรง ย่น หย่อน ช่อน ระชา กับคนให้เรือ รธ สมธ ทอด
ประทับ จอด หน้า เมืองข้าง ป้อม ขวา แล้ว ชัก ชง จอม นรินทร์ บัน นระวา บอ

สัญญาให้เจ้าเมืองรู้เรื่อง การ ฝ่ายผู้รังเกียจไม่แคลงจิต ประ
กาศถึงเหล่าชาวทหาร ให้ยิงปืนครืนครืน มีทันนาน คำบัญชา พระ
ผู้ผ่านพิภพไทย ยี่สิบเอ็ดเสร็จถ้วนเคารพครบ ควัน ทลบ ดินกลาสถาน
ไหว แล้วเชิญ พวกเจ้าหลวงทั้งปวงไป อยู่อาศัยแรมรอนตั้งก่อน มา
เขาคูแลสารพัดไม่ขัดขวาง ค่อยล้อมสร้างโคกส่วยละห้อยหา ทิวเจ้า
เมืองรักษาไพร่หมั่นไคลคลา ทัพพุดจาขอบชิดเป็นมิตรกัน ภาอยู่สาม
ราตรี ค่อยมีสุข แล้วกลับทุกข จะพรวกจากเขตรชัณช ต้องไปใน
ชลสายอีกหลายวัน ทั้งทางนั้น คลื่น จัก ลม พัดแรง นึก คำนึง ถึง กาย
ไม่วาย หมอง จนเรือร้อง รุ่ง อยู่ไทยเรือไชแสง ต่างคนต่าง วิบ วัค เร่ง
จิตแรง บ้าง ตกแต่งตัวงาม ตามช้างไทย ครั้นพร้อมเสร็จขึ้น รถ หมก
ทั้งนั้น ก็ผายผัน มา ยัง ท่าชลาลัย กับต้น นายฝ่าย อังกฤษให้ติดไฟ
แล้ว คลาไคล ออก จาก ปาก ทะเล

ฯ

๑ แสนสังสารทรวงเวาเศร้าสลก ทุกขระตอ อยู่ใน ชลระหน ระเห ไม่
เหน ผั่ง กลาง สมุท สุก ขะเน ให้ วาแห่ หวิว ทวาก อนาคตนี้ ก็ คลื่น ระทม ลม
กล้า ประทาลเสีย นอน ละเหี่ย ละห้อยให้ใจตึก ๆ กำปั่น แล่นไป กลาง หน
ทาง ภา จน ยาม ตึก ลม จัก พัด กระฟือ กระทบ เชือก สาย ระยาง พัง เสนาะ
ซังไพรระหวะกับ ขอบ หวัด ทอหวัช คลื่นกระแทก เรือจนจก ก็ หักข้อ เสี่ยง
บัน ภา ล้น เลื่อนเสที่อื่นเรือ แต่อังกฤษ ติด จานาญ การ กำปั่น ทั้ง กับต้น
กาลาสักก็ที่เหลือ ล้วนตัวเก่งแรงไฟเข้าไปเจอ จน ชัด เลือ ก้าน จัก หัก
ออกไป ข้าง พวกเราคิดพริ้นให้ทวน จิตร แต่ อังกฤษ ทวน ทัว หาก ลัว ไม่
เอาโชว์ พัน ชัน มัด วัค เข้าไว้ ก็ แล่น ได้ เรียบ ร้อย ค่อย สบาย มา ถึง เมือง
ไวโคไปทุเทศ อยู่ริมเขตร วัจ วล ชลสาย คลื่น ระทม ลม กำลัง ยัง ไม่ วาย
จึงให้ย้ายเรือเข้าท่าหน้าบุรี ฝ่ายเจ้าเมืองกับ ขุนนาง ข้าง ฝ่ายวัจ ก็ พร้อม

พริ้ง ปรี เปรม กระเมยศรี มาเยี่ยมเยือน ทูตไทย ด้วยไมตรี ต่าง ยินดี ปรา
ไศรย กันไปมา บ้าง ขอบุของ เคือง เมือง สยาม ชม ว่างามลึก อย่างต่าง
ภาษา บ้าง ชมเม็ดเพชร ช่วงทอง จินตา บ้างชมผ้า เลื้อย แสงที่ แต่ง กาย
เขาผูก วัณ ชัก ชิดสนิทสนม วนไปชมเย้า เรือนเหมือน สหาย อยู่เมือง
นั้น สองวัน ก็คลาคลาย ไปในสายชลที่สำคัญ

จะ

๑ จะข้ามอ่าว บิศเกทะเลร้าย ยิ่ง หมองหมาย เศวตจักร คิทธิระศัลย ด้วย
แจ้งข่าว อ่าวนี้ ทุกวัน พยัคฆ์ นั้นสามารถ ทายาท ภา แต่ อังกฤษ ทัวกล้า
เหมือน ปลาใหญ่ ยัง ตกใจ ชวนัน หนี แทบ ฝ่อ เช่น พวกเรา ไม่ รัก บอ
คง กลอก คอ คลื่น มัน ยอ ก็ โยกลง โกงงอม พี่ยก หัก อัฐิ ถานขอ
พระเดช จอมนรินทร์ ขึ้น นเรศ พิทักษ์ ถนอม เหมือน ช่าง เพชร เจ็ดชั้น ช่วย
กัน ล้อม ปก กระทบม บ้าง กัน สรรพ โภย เหน พระคุณ บุญ ฤทธิ ประสิทธิ
บรคิ ไปโดย สดวกได้ ก็ แล่น ล่อง มาใน ห้วง ชลาไล เหน เกาะใหญ่
อิงแคลน แสน สวรรุ คือ กรุง ไกร ฝ่าย เบื้อง เมือง อังกฤษ ที่ สถิตย เอก
อนง ตำรงคสถาน เปน เวลาสุวิณ อนุทกาน รวประมาณ ยามหนึ่ง ก็ถึง พลัน
ให้ เรือ รอทอด สมอ อยู่ต่าง ๆ แล สลัดง นัย ไม่ ทวน ล้วน กำปั่น ระคายกัน
หมื่น แสน แน่น อะนันต โคมสำคัญ จุ ประจำ ทุกลำไป ดู สว่าง กลางมหา
ชลสินธุ เปน ที่ถื่น เมือง ท่าเรือ อาไศรย ช้อบุรี ปอดสมัท เขา จิตไว้
วิบุตไทยจีน ที่นั้น ตั้งสัญญา ครั้น อยู่ไทยไซ แสง แจ่มกระจ่าง พื้น นพวงค
แผ้วผ่อง ท้องเวหา ให้ ชักธงจอมโมลลิต อิศรา โดย ถานายศใหญ่ไว้ เสากลาง
ธง นรินทร์ บิน เกล้า อยู่เสาน้ำ ตามคำราแจ้ง กระจัด ไม่ จัด ขวาง ช้างเสา
ท้าย ฝ่าย ธง ธนงคนาง แล สลัดง ธง ทั้งสาม งามวิไล ฝ่าย แม่ทัพ ที่
กำกับ กำปั่นรบ ครั้น เหนครบ สามธง ไม่ สงไสย ก็เร่ง วัตรับ ร้อนไม่ นอนใจ
มาถามไถ่ ทัก ทาย เวระ ราย ตี แล แลลง แจ่มความ ไป ตามเรื่อง พระมิ่ง

เมือง จม นางลำอาง ศรี มีประสาทพระราชเสาวณี ว่าครั้งนั้น ทูตไทยได้ออกมา เธอสุกแสนยินดีที่เป็นที่ยิ่ง พร้อมทุกสิ่งรฤทธิให้จัดหาไว้สำหรับรับราชสวามี กับทูตานุทูตท่น ล้วนบรรจง จะได้เป็นเกียรติยศปรากฏไป ว่ากรุงไกร สองสนิทพิศวม เหมือนเชษฐากับขนิษฐาจิตรจำนงค์ร่วมพระวงษ์เดียวกันไม่ฉันทา แต่เครื่องแก่สรวพัต จะจัดสรรวค ไม่เหมือนกันผิด อย่างต่างภาษา จะต้องทำ ตามตำหรับเคยรับมา มิให้ถอยน้ย หน้าทูตทุกเมือง แล้วเล่า ความตาม รับสั่งถึง ประกาศ ว่าของดี ที่ ประหลาดเขาภฏเลื่อง สิ่งใด ๆ มีในบุรีเรือง แม้น แหกเมืองหมายใจจะใคร่ ยล อย่าขัดข้อง บัองกันเป็น อัน ขาด อนุญาต ตาม ตำแหน่งทุกแห่ง คน ทั้งกิน อยู่หมด ประมวนถ้วนทุก คน เงินของ ตน บอกเลิกให้เบิกคลัง แจกคต ถัดถ้วน จัก ชวนขึ้น แล้วลาคืน กลับไปทวยใจหวังกับคืนให้ถอน สมอไม่รอ รัง เข้าเทียบฝั่ง เคียงคิกจิต ตะพาน ที่บนบ้อมพร้อม พริ้ง ออก คังคับ แลสลับ นาคหนุ่มทหาร ยิงปืน ลั่นควน กลบกลบ ธาร แผ่นดิน ชาติ เลื่อนลั่น สนั่นถึง ครั้น สลุต ทดถ้วนสืบ แก่นักก็แออัดสลับ สนคน สพรัง มาเบียดเสียดเยียด ยัดอัดนั้น บ้าง ยืน นั่ง แน่นอยู่ ครอบไทย เขาจัดแจง แต่ง ตะพาน กะตาด ทอด มีราว สอดเมามะมันไม่หวั่นไหว แล้ว ฟูผ่าแดง เรียม เขียม วิไลย ตลอดจน ถึงรฤทธิขังงกงาม สี่โมงเศษ จึงได้ เสด็จพระราช สวร พระผู้ผ่านภพ แผ่น แดน สยามพร้อม คณะข้าหลวงทั้งปวง ตาม ก็แลหลามจาก กำปั่น แล้วคัลไล แอดมิวัน นายทหาร ขาญสมุท ฤทธิรฤทธิภฏเลื่อง กระเคื่องไหว สั่งให้ยิง สลุตของพระทรงไชย ผู้บำรุงกรุงไกร ทั้งสององค์ ทหาร รับ จับ เชือก กระชาก ปราดถอน ถาก ปั่น ลั่น ควน ชมม ยี่สิบ เอ็งเสว้จถ้วนจำนวน ตรง คำนับ ถงแทน นาวาบาทยุคล แล้ว ทด นาย นาด กราย มา ชน รณ น้ำพยค วัง วาง

กลาง ถนน ไม่หยุดยั้ง รุ่ง รอรอรอล ประจบ จน ที่สถาน บ้านแม่ทัพ
 สารถี เห็นยว สาย ถือ สองมือชัก ม้าชงกียืนแผ่นแท่น หวบ ๆ แอคมวิวัน
 ยืมยืม ยืม มอรวี ประคอง ประคับ เคียง เค็น เชิญขึ้น จน ให้แก่งโตะ
 เลี้ยงดู อยู่จนบ้าย ชวนพิราลัยปริดา ภาณิน สรวล แท่นนี้ สนทนาเล่น
 เหนือ ธรุว ก็ชัก ชวนกันลากลับมาพลัน

จะ

บท ๔

๑ ถึงโฮตลเป็นที่หยุดสำนักนี้ เจ้าผอนลัก ปรีเปรมกระแหม่มสันต จน
 ภาณมาศโอภาสขึ้น พราย พรัน สายทวนเวลาคักห้าโมง เขาเชิญให้
 ไปที่รถไฟลัก ต้องเตือน ตักถุ่มเถียง เสียง ออกโผง บ้าง คิ้ว คีบ ห่อผ้า
 ภาตโกรง ไปถึงโรงที่ประทับก็ยียัง คักครุใหญ่โต เวลาจะคลาเคลื่อน
 กระตั้งเตือน วัวเร่งเร่ง ๆ หงัง ต่าง วิ่ง แฉง แฉ่ง หน้าตา ประทึง ขึ้นไป
 นั่งในรถ หมดทุกคน ภาต หลอกกู่ หว หวอลลือเลื่อน แลดูเหมือน
 เหาะเหินเหินเวชล จนแตกชายบ้ายเยียง ถึงเมือง บน เหนือคน คัง คับ
 คอยรับ ร้อง มีทหาร ถือ กระบี่เป็นทัก้า ล้วนชี ม้าดำนิล ลั่นทั้ง ของ
 งาม อาชา ว่าเร่งเร่งลำพอง สามสิบ สองคู่เคียง เรียงกันไป อีก วาหวั
 เล่ม เต็มวิเสศ เทียม ม้าเทศสูงสง่า จะ หวไหนด เรียง ประทับคอยรับ พวก
 ทูตไทย ต่าง คลาไคล ขึ้น รถ หมดทุกคน ภาต ชาน พวกทหาร หกสิบสี่
 เดิน ตามที่เป็นลำดับไม่สับสน ล้วนเสื้อแดงแต่งตัวไม่ มัว มด ใส่
 หมวกขนปัก ภูฏู กระการ ถึง กลาริโฮตลเห็นพิภพ ทำเป็นตึกใหญ่
 ไตรระโหฐาน ทั้ง สี่ชั้น ชั่ง ประคิมพิศดาร โอฟาลานที่ถ้าน่าสบาย ทหาร
 ม้า กลับ นำมา คำนับ รถ ประทับนาย ทวารเบ็ด บานผาย ผู้เจ้าของโฮตล

ที่เป็นนาย มาทักทายเชื้อเชิญดำเนินจร แล้วนำพาภรรยาตัวท้ง หับ
ของสำหรับสามพับบรรจุณ เก้าอี้ตะเคียงตั้งที่นั่นนอน มีฟูกหมอน
ครบถ้วนจำนวนคน จะกิน อยู่ดูแลเอาใจใส่ คนรับใช้เจนนิจไม่ขัดสน
เรียกอะไรก็ได้ทุกสิ่งวิ่ง ออกสน ไม่เกียจกต การงานชยนิจวิง เขาซึ่งฝึก
สอนไว้ มีใช้ชั่ว รั้วฟากตัวกล้วนนาย ทั้ง ชายหญิง ไม่งอแง แ่งอน ทำ
คั้นทิ้ง เสรีทุกสิ่งมิให้ภักต้องทักเตือน แต่กระนั้น พี่ไม่วาย ระคาย
คิด ถึงอภิญญาที่แสนไม่แน้นเหมือน เมื่อเริ่ม คงเคืองคู่ อยู่กับ เวียน
เจ้าผู้เพื่อนร่วมรักก็รักที่ ประณีตเชษฐา ชยนิจวิง สู้ทั้งใจมิได้ เบือน
แซ่เขื่อนหนี ถึงยามกินยามนอน รู้ผ่อน ที่ นั่งพิศวันนวลพื้นหมั่นระวี
เมื่อ ยามแนบแอบอิงแม่ นิ่งมิตร เขยชมฉีก นิมนุชช่วยจุทหลัง นึก ๆ
มานำวิถกเพียง ออกพิง จนระมิงขานก้องถึง สรวง ยาม ก็ม้วยหลับกับที่
ไสยาอาสน ภาณูมาศแจ่ม รบภพทั้งสาม ขึ้นฉวาทศ พระวง ว่านงคราม
ละเมอ ตามมวงขเม้นไม่เหน นาง ยิ่งโศก แสนแน้น อรุณเพียง อาสน์ สู้
กลืนกลืนทุกข ทน กระมล หมาง เอาพระเดช จอมจักร หัก ระคาย ว่าอย่า
เศร้าเลย จงสร้าง กำสรตไตรม เรา มาด้วย ราชการ พระผ่าน เกลา ไม่ควร
เราร้อนรำพึง คณิงโสม ภอ คึกใจค้อย เปน สุขสิ้นทุกขโทม ก็แสน
โสมนัส มาล้างหน้าพลัน แล้ววิไลโยบทุกขนี้ ประเดี้ยวที่ประเดี้ยวร้าย
หมายกระตลย ทัดลงไปใต้เท้า ก็ดีครั้น ที่หลังนั้น คง จะแปรไม่แน
นอน อันหักห้าม ความสวาทให้ขาดวัน ไหน จะสิ้นเลื่อมสลุจน หลุดถอน
ววย ถวิลเพียงเวลาทิพากร คงจะ ย้อนโทย หาเมื่อราตรี แล้วดำเนินเดิน
ออกมาออกห้อง เห็น พวกพ้องปรีเปรมกระเญมศรี ก็พุกจาปราโศรโยใจอินทิ
บ้าง เข้าซัดสัพยอกเข้าหยอกกัน

จะ

๑ จนอภิญญาของ สิบภูเขาดิน มีศุภาเจ้า มาเชิญให้ฉายฉน์ ไปดู

ละคอนเพื่อนำระบำบรรพ์ ต่างก็ทรมานสม อารมณ์ ปอง ออกจากคอกที่
 ภาทิพพร้อมหน้า ขึ้น ภาทิพจัดมันของ อาสาชาติผาโผนโนน ลำพอง
 ช่างไวว่อง ภาทิพหนึ่ง ก็ถึงพลัน เข้าในโรงที่เล่นเหินพิภพ ทำเป็นคอก
 ใหญ่กว้าง ช่างสร้างสรรค แสง ประทีป สว่างสว่าง ทั้งกลางวัน มีช่องขึ้น
 ห้อย หับสำหรับดู แต่ห้องหนึ่ง นั้นคอกที่หลวง ห้องข้างปวงไม่มีที่
 จะดู ผนังผนังคอกลาดเอาลาดปู ให้พวกเราเข้าเยื้องที่ทอนาย กุลละ
 คอนเขาเล่นเหินวิไลศ แอ่งตามเพดาน สอาดปลอดหลาย จีบเรื้อ
 เมืองแขกชุ่นเกิดวุ่นวาย เข้าทำร้าย รบ อังกฤษไม่คิดเกรง ด้วยซัด
 ช้อง หมองใจ นายทหาร บังคับการ ช่มชู้ที่คุมเหง ข้างพวกแขกคนทำ
 ไม่ยำเกรง คุมกันเอง ช่างอังกฤษชั่วชีวิตวาย ฝ่ายอังกฤษไม่รู้ตัวมันนอน
 หลับ ก็ยุบยับเสียที่ห้อง หน้าหาย ลูกเล็ก ๆ เต็มน้อยก็พรอยตาย ทั้ง
 หมิงชายสิ้นชีวิตรบเป็นเบื้อ ฝ่ายเจ้าเมืองบึงกระหล่ำบริษัทหาร เคย
 วรรณบุญเยี่ยมหัว รวากับเลื้อ ให้เกณฑ์ทัพทั้ง บด ยกทั้งเรือ ข้างแขก
 เหลือรบ รับก็อับรา พวกอังกฤษกลับได้ไชยชนะ ไม่ลกละ ฟอนพัน
 บันเษยา ยิ่งระทมล้มระตะ ตายตา คนที่นั้ทศนาทักใจ เหนแขก
 พ่ายตายกลาตไม่อาจหือ ต่าง คบมือพร้อมกันสนั่นไหว เป็นสันเรื่อง
 รว รบ จบลงไว้ ครั้นต่อไป มีสัตว์ที่ชู้ สิ้นทพ แต่แรกนั้ ภายหลังจึงขึ้น
 หือ ออกปรี้ง ปรี้งขับเคี่ยวเลี้ยวหลบ ลอดเลื้อ เก้าเอ้าเลื้อใหม่ใส่จน
 ครบ แล้วเห็นหรว ว่าเท้าก้าวตามเพลง บางทีเป็นขึ้นเอง เอียงข้าง ๆ
 ทำถ้าทางนำหัวระ ช่างเมาะเหมง แล้วขึ้นแต่ขึ้นเคียวเคียวตัวเอง ไม่
 กรังเกรงว่าจะ ตก หก ชะมา แกล้งยักเยื้อง แยกกายหลากหลายถ้า บน
 หลั่งม้า หือไม่ ยุตสุก จะว่า สิ้น กระบวนถ้วน สิ่งที่หมิง ทำ ก็ว่าว่าเรึง
 วันคืน กลับไป ยังมีชายปรีชาชื่อน้ำอื่น ออกมาขึ้น พุดจา อชันมาไครย

สั่งให้ม้าว่าเท้าก้าวคลไล ก็ทำได้เหมือน อย่างคนชอบกลอาช ผู้ที่ซุ่ม
ก้มหน้าม้าก็ก้ม ฐ ประสมให้เหมือนกัน ชันจริงหนอ ถ้าแม้นคนเงย
หน้าม้าแครงคอ คนเอนขวาม้าย่อเอนตัวตาม ครั้นเอนซ้าย ม้าย้าย
เอนไปข้าง ถูกแบบอย่างเพลงทำนองหนึ่ง สองสาม ที่บิดเบือนเหมือน
หมดทุ่งตงาม สันเนื้อความคนขึ้นเพียงนั้น จึงคืน คงลงจากภาชีชาติ
ม้าก็ผดแผ่นโผโจนผายผัน มีสอง ชายยกไม้ขึ้นขวาง พลัน หวังจะกัน
กีดไว้ มิให้จร ม้ากระโดดโลดข้ามได้ ตามจิตร ไปสถิตยอยู่ยังที่ซึ่งก
ก่อน แล้วนารีซึ่งควบอัคร ออกมา พ้อน ร่ำร่ายหลายกระบวน ฯลฯ

๑ แด่แรกนี้ ภายหลังขึ้นยืนหยศ เจ้าซึ่งหัดฝึกได้ถนัดวัน ทำเยบ
กายหลายบท หมุด ประมวล ก็หัน หวน กลับคืนเข้ายืนโรง ยังมีชาย
สองคนไม่ย่อ ย่อ ขึ้นมาหื้อ ผกแผ่นแล้วเห็นไทยง ยึด มีอกำ ว่าเท้าก้าว
ตะโกกรง คอบ ตะโพงขับ ตะพัก สวรรค์ บาง ที่ขึ้นคน เคียวทั้ง สอง ม้า
ขึ้น แยกขาทำ ตาม ความ ประสงค์ คนหนึ่งโชนขึ้น บนไหล่คังใจจง เขา
หัวลง จดคี่คะ หก คะเมน สองเท้าซึ่งที่กระไร มิใช่ซ้ำ เลื้อยลง หัวค
เหมือนท่าเสน บาง ที่ขึ้นเหยียบ เข้าน้ำว ตัวเอน โผโจนแรง แข่งข้อหัย
ตะบัน บาง ที่ขึ้นทั้งสองคน วังชนเลื้อย กระโดดเชือกไป ตัวโน้นโชนถัน
กลับโกล มาตัวนี้ขึ้น ด้วยกัน พันธะวันไว ว่องทั้ง สองนาย ครั้นสำเร็จ
เสร็จสรรพก็กลับหลัง คืบเข้ายังโรงใน คังใจหมาย ขณะนั้นทัน ที่มี
ผู้ชาย ก็ผืน ผายขับ อาชา ออกมาพลัน เขาเท้าซ้ายกรวยเหยียบคี่คะ
ม้า ช้างเท้าขวาเหยียบไหล่ไว้ให้มัน แล้วปล่อยหื้อเร็ว รวด กวด เก่ง
ครั้น ซึ่งไม่พรวนจิตวใจโชน นว อีกคนหนึ่งวิ่ง พวยผวยได้ บ่วง กลับ
ทะลวง ก้นกาง ออก ขวางหน้า ฝ่ายว่า ชายตัวดี ที่ขึ้นม้า โดดลอค มายืน
บน หลัง เหมือน พง เต็ม แล้วถีบ แพร ขึ้น ขวาง กลาง สนาม ก็โชนข้าม

ไต่ ยืน นึก ยิ่ง ชัด เหน็บ แล้ว ถอน ผืนอื่น ทำ แก้ง แสง ชำ เติม ทวี เพิ่ม ภาให้
 ยาก ลำบากใจ ถึง สาม ชั้น คน นั้น ไม่ เช็ด ขาม กระโศก ชำม ทุก ท่าบ ล พ้น
 ไป ได้ ทำ แยก คาย หลาย อย่าง ต่าง ๆ ไป แล้ว เข้า ใน โรง หาย ชายอื่น มา
 ๑ แต่ คน นี้ คม สัน ขยิบ หยต ทุ มท จก ท่วง ที่ ที่ หนักหนา ชื่อ มีศกุก
 เจน จัก หัก อาชา มือ ถือ แขน นำนํ้า เดิน ตาม แล้ว ให้นํ้า เดิน สอง เท้า
 ก้าว กับ กับ ประเดี้ยว กลับ ให้ ลง นั่ง กลาง สนาม สารพรวณ ก็นั่ง ใจ ไม่ ชัด
 ความ คำ บสย สั่ง ว่า ให้ นํ้า นอน ภาชี ซา คิ ขาน ผลา ตลง นอน นิ่ง ไม่
 ไหว ถึง รู้ ทำ เหมือน คำ สอน ชาย ตลก ยก เท้า ชัดกร ให้ กอด ภาย หงาย
 นอน หว่าง ขูร่า นํ้า ก็ ทำ ตามใจ มิ ได้ ชัด สารพัด นํ้า เหน็บ ภู ภู ภาษา บัก
 เตียว คน คน ตลก ลูก ไกล คลา แต่ อาชา นอน นิ่ง ไม่ ถึง ภาย มีศกุก จึง ว่า
 ลูก ขึ้น เกิด หนา ฝ่าย มึง นํ้า ลูก ไหว เหมือน ใจ หมา ย ตลก จึง กล่าว คำ ทำ
 พิปราย นี่ แน่น นาย ผู้ สัน ทัก ชัดกร ถ้า ที่ จริง จง ว่า นํ้า ของ เจ้า ให้ กลับ
 เข้า คั่น หลัง เหมือน ยัง สอน เรา จะ ห้าม ปรวณ ไว้ มิ ให้ จร อย่า เกียง งอน
 ทุ ข้าง ไหน ไคร จะ ที่ มีศกุก วักับ คำ ทำ เป็น ว่า มา เกิด นํ้า หาว เรา เข้า มา นี้
 แล้ว ลูบ นํ้า ลูบ หลัง สั่ง ภาชี จง คั่น ที่ เทย สถิต ยอ อย่า บิด เบี้ยว สัน ทพ
 พัง สั่ง สรวพ ก็ กลับ วัง ซึ่ง รู้ จิง ทา ไหน จะ ได้ เหมือน ตลก ยืน ยิ้ม แต่
 ไม่ แส เซื่อน แล้ว แยม เยื่อน ร้อง ว่า อย่า เข้า ไป นํ้า จะ งัก เมย จะ แ้ง ทำ แปร
 ผัน ขยิบ ยัน ยัน เขา เข้า ไม่ ได้ มีศกุก เรียก กลับ มา ชัดกร ลูบ หลัง
 ไหล่นํ้า ทา แล้ว พา ที่ จง คั่น ไป โรง ใน อีก เกิด หนา ฝ่าย อาชา รู้ จิง ออก
 วัง จี้ คน ตลก จึง ว่า แก่ ภาชี อยุ่ อยู่ นี้ เรา ใช้ มิ ให้ จร นํ้า ก็ ยัง พัง
 ห้าม ตาม ตลก สอง สาม ยก ตลา ศเค ล้อ นไม่ เหมือน สอน ตลก เกาะ เยาะ
 เข้า กล่าว สุนทร จง วัง วอน นํ้า ให้ ไป เกิด นาย ที่ นี้ เรา มิ ได้ ห้าม ตาม
 ประสงค์ โดย จ้าง คง จะ สม อารมณ หมา ย มีศกุก นาย นํ้า ปรีชา ชาย

ต้อง อัย ชาย แก่ ตลก หลาย ยกเงี้ยว แล้ว จึง สั่ง อาสา ให้ คั้น หลั มี
ได้ พัง เร็ว แร่ ไม่ แล เหลี้ยว คอบ ตบึง ขาก นำ ไป ถ้ำ เตี้ยว คัก ประเดี้ยว
ถึง โรง ทรง เจ้าใน คน มา ดู อยู่ ี่ นั้น นั้น อ้อ ก็ ตบมือ พร้ม กัน เสียง ห้วน
ไหว คือ บอก แจ้ง แห่ง ระบอบ ว่า ชอบใจ ขอ อยู่ ไว้ เป็น สงบ จบ เพียง นั้น

๑ เมือง ลอนดอน มี ระบอบ อยู่ หลาย แห่ง เขา ตก แต่ง ตาม เพศ วิเศษ สรรค
เอา นา วิรู ปร่าง ลำ อาง ครัน เป็น เทว นี เหาะ ปลิว ลีว คัลไล แต่ ปลาก หลาก
จิตร พิศ ไม่ เหน ซึ่ง ช่อน เส้น สาย สน คน อา ไศรย ฉลาก ทำ แยก ยด เป็น
กลไก จึง เหาะ ได้ จริง จึง ลำ พัง คน บาง ที่ ผุ ฉาย ผัน จาก ขรรพท เหน
ปรากฏ แก่ ตา นำ ฉนณ บาง ที่ ขึ้น จาก พื้น ภูวดล แต่ ไม่ ยล ระย ระวัง หน
ทาง จร คน ที่ เป็น เทว มา ที่ นั้น รัศมี แจ่ม จารัล ประภัสร์ ซึ่ง งาม ล้วน
นวล ผ่อง ลอ ของ อร ยล ระบอบ จน เวลา กว่า สอง สาม เขา เล็ก แล้ว ลีลา ภา
กัน กลับ คั้น ประทับ ที่ สถิตย จิตร หวด หวาม คิคคู่ แะ แะ สบาย เลี่ย
ตาย งาม ถึง ยาม สาม ภา ผอย ม่อย หลับ ไป อะ

๑ ครั้น แสง ของ ล่อง ฟ้าน ภา กาศ ภาณ มาศ แจ่ม กระจ่าง สว่างไสว มี ศุพา
ที่ สำหรับ อยู่ กับ ไทย จักร ภา ได้ ห้า รถ บทธร ทั้ง นาย ไพโร นำ ไป เทียว ชม
สวน ปลาก ล้วน สัตว์ แะ แล สลอน เขา เลี้ยง ชัง หวัง ปอง เอา ทอง ปอน
ราย ฎร เลี่ย ให้ จึง ได้ ดู มี พร้ม มก จัก บท ทวิบาท สิง หราช กิริ นี้ ทั้ง มี หมู
อีก โค ถึก เกื้อน อะ ทิง วัง ออ กพร ทำ คอก อยู่ มี ี่ ปน ระคน กัน แรก แร่ง
ร้าย ม้าลาย มะ หิงษา พยั มา หมู มัง กวาง สมัน ฟาน กระพง เขียง ฉา สาร พรณ
จึง จอก นั้น ไว้ ต่าง หาก สุนัข ใน กระ ต่าย ตุ่น วุ่น วุ่น วัง ชน ซอก ช้าง อัน ออ
จาก ช้อง ปล่อง อา ไศรย ช้าย แมว ป้า กา เก่ง แสง สุกใจ ตุกระ ไก่ กว่า เลือ ชัง
เหลือ เปรี๊ยะ เข้า ไป ขึ้น ทาง คัก คอก วิม คอก ชัง ก็ ผึ่ง ผิง โฉง มา ทำ ตา
เชียว คำ ราม คัก กัก กัก หนัก จิง เงี้ยว ไป ป้า เปรี๊ยะ ประ มั่น เปน อัน ตาย

มีทั้งเม่น เทน คน ทำจนแซง เปรียบ อย่าง แปร่ง ชี้น ชัน ใจหาย เหมือน
 ไม่เสียมปากแซมแหลมจาง ปลาย ใคร กล้ากลายสยัก จนปาก คนคา ทั้ง
 ถึง คาง บ้าง ะนี้ มี จน ครบ คังคอกบตุกแกแย้ถึง ก่า จระเข้ หอยปุง เฒ่า
 ปลา สกุนาหลายอย่าง ล้วน ต่างกัน ทั้ง สัตว์ บกสัตว์ น้ำเขาทำที่ เลี้ยง
 ไว้ ที่ เป็นผืนนาไม่แผกผัน แลหลากหลาย มาก มายเป็น หลายพรรณ บ้าง
 อย่าง นั้นแปลก ะนี้ผิดข้างไทย ถ้าสัตว์ร้าย ชัง คงใน กวกรเหล็ก ชักไม่
 เล็กแซงจัน ตันไม่ไหว แม้นสัตว์ เชื่อง อกเหนไม่ เป็นไร ไล่ กวกรไม่มี
 ให้ ปน ระคน คละ จึง เหลนงู ไล่ ตู กระจก กระจ่าง แล้ว มี อ่าง แก้ว ทั้ง เป็น
 จักรวะ ไล่ หอย ปู่ต่าง ๆ วารระยะ ที่ใน สระไล่ กุมภา ปลาโต ๆ ถ้านก
 ใหญ่ อ้ายตะกุ่ม กาวีเย็นแฉ้ง อยู่กลางแจ้ง เติง โทง ทำ โกงโก้ สัตว์ที่เลี้ยง
 มากหมกไม่ อกโซ ก็นั่นโอเคเข้า ปลา สาวพรรณ เขาหา ทำ น้ำ กล้วย
 ผลาหาร ไม่ กันดาร ตีจริงทุกถึง สรรพ แต่ พวกเรา เต็มอยู่ อยู่ด้วยกัน
 จน ทวัน เลี้ยว ลับ จึง กลับ มา ะ

๑ ครั้น รุ่งเช้ามีสเฟาภายาฉนิ ตูกำปั่น กลไฟใหญ่หนักหนา ยาว
 ใญ่นัยถึงร้อยกับ หก วา เป็นมหานาวะศวิเสศนัก ปลาทนขอต่อด้วย
 เหล็กใช้เล็ก นัย แต่ ว่าลดยน้ำตูไม่สู้หนัก ใว้ได้งามบ้านเมือง ช่าง
 ย็องยัก คิดไล่จักร ท้ายข้างสอง อย่างดี ที่ในลำทำ ห้องเป็นช่องชั้น
 เขียนสุวรรณ ลวกลาย ระบาย ศรี มีอุโมงค ยาว ยี่สิบ มีคเต็ม ที่ ตั้งแต่ที่ท้าย
 ทศกธลธล ลำ ห้องหนึ่ง ยาว รว ศักเส็นเป็น คลาก ระกาศาณ คนผู้ต ออก
 ลำ ทั้ง รัน เกียงเวียง รายชายประจำ เขาหาทำของเข้าเขามาไว้ คาก
 พ้า มี สี่ ชั้น ล้วน กัน ห้อง แล้วเปิดช่อง ให้เป็นทางสว่างไสว เสากระโง
 หกเสาวพรัมเพลาโบ ไล่ท่อไฟ ห้าแห่ง อกแวง การ บรรทุกคนที่ จะไป
 ได้ถึง นั้น แม้นถูกคลื่นไม่ กระเด็นเหมือน เรือรบบ้าน เป็นเรือใช้รับจ้าง

ทางกันดาร ใครเดินสารเงินให้ไ้สบาย

ฯ

๑ ชมกำปั้นแล้ว ภากัน มาหมด ขึ้น ลูกรับไปตั้งใจ หมายถึง อุมงค
ให้น้ำทำเยบคาย ลงทางฝ่าย ฟากข้างนี้ เดิน ล้อไป ทะลุขึ้นทาง ฟาก
ข้างโน้น ไม่มีโคลน มีดินล้วน หิน ผา ใส่ใบสอ ก่อ กัน กัน คงคา ถือปูน
ยามึก จิตสนิทเนียน ที่โน้นนั้น จุดไฟไสวสว่าง พื้น หนทาง แล้วกวาดทุ
ลาถเลี่ยน เขาชายของเหมือน สลักทาบเทียบ เทียบเกิน เวียนชื่อ หา
สารพัด อยู่ในนั้น เรือไฟ คัลไลล่อง ตามแถวท้อง วารินยินฉนัต เลียง
น้ำตั้งอยู่ จึ่งรู้ชัด ล้วน จักรวัตร วิภวัตร วักวัก วารี อุมงค ยาวกล่าวไว้ มิใช่
เล่น โดยได้เห็น จดหมาย รายแผน ที่ สิบห้า เส้น เจ็ดว่ากว่ายังมี เสศ
ศอกหนึ่งกับสี่นิ้ว ข้างไทย เป็นทางตรงโล่ง ล้วนแลตลอด ข้างซุดตลอด
ไ้ลำแม่น้ำไหล พี่เที่ยวเล่น อยู่จนเย็นลงไว ๆ ก็คลาไคล กลับ
หลังไม่รีรอ

ฯ

๑ ถึงโฮเตลเอน กายให้ หายเมื่อย ชั่งเนื้อนี้เนื้ออ่อนใจ กระไรหนอ
ขุนนางหนึ่งสมยา ลอดมายอ เขา มาขอเชิญ ทูตทั้งสามคน ไปกินโต๊ะที่บ้าน
เป็นการใหญ่ ตามน้ำใจผูก ร้าย ด้วย รักผล ถึง เวลา จักแจจแต่ง
สกนช ขึ้นนั่งบน วิธาลแล้ว คลาไคล

ฯ

๑ กินสำเร็จเสร็จสรรพก็กลับหลัง คืนมายังโฮเตลที่ อาไ้ครย มีศเพา
จึงแสดงให้แจ้งใจ กำหนดในที่ จะเข้าเจ้าแผ่นดิน อีกสี่วัน นอนมันขุน
นางหนุ่ม มาควบคุมของ ขนไปจนสิ้น บรรณาเื่อง เกรื่อง ทง ของค
นวินทร ที่ผู้ มินทรไปทปราน ประทาน มา แล้วท่าน ทูต สามนายก็ผายผัน
กับ ทวี ฉินด้วยเป็นผู้รู้ ภาษา อีกขุน ขร ล้อม นลาค ปราช วิชา ขึ้นไปหา
ผู้สำหรับรับแขกเมือง ได้ไ้ถาม ตาม คะที่ที่จะเข้า พระนาง เจ้าจอม
นวินทร คืน กระเถอง อัน ปราชญ์ยศ พึ่งยอม รุ่งเรือง ทั้ง ประทีปที่ ประเทือง

สว่าง วรณ ฝ่ายขุนนางกรมท่าพระยาใหญ่ ก็แจ้งใจโดยจริง ทุกสิ่งสรรพ
ซึ่ง เสด็จออกตระเวนผ่านเขตรกัน มีพระบัญชา ครัสต์ทำหรัส การ ว่า
แต่ก่อน กรุงไทยไม่สามารถ ให้มีราชทูตจำทูลพระวาทสาร ด้วยทะเล
ถูกกว้างทาง กั้นการ ไม่อาจหาญมาถึงที่ธานีเรา ในครั้งนี้ จอมนรินทร์
ขึ้นพิภพ ทรงปรารพเรื่องไมตรี มิได้เสว้า จึงส่งบรรณาการ สารสำเนา
มาตามเลาวรรวเรื่องเมืองไมตรี เธอขึ้นชอบชอบใจในพระบาท ไทยจิราภ
ผู้บำรุง ซึ่ง กรุงศรี อยากจะใคร่ได้ทูตหมู่เสนา อัญชลีทรงธรรมนั้น ฉันท
ขอทูตานุทูตถ้วนจำนวนเสว้า จึงก็มีเกล้า น้อม ประนมบังคมไหว้ เหมือน
ค่านับบาทของ พระทรงไชย ผู้ผ่านไอลูวิสัยสยาม ตามทำนอง ราชทูต รับว่า
อย่าปรารพ จะ นอบ นบโดยทั้ง รับสั่งสนอง แล้วคืนหลังยังถือคติตก
ครอง ที่ จะ เฝ้าฝ่าละออง เสด็จอนงค์ ครั้นสิ้น แสงสุริยา ภาณุมาศ ล่วง
ลี้ลาศลับไม้ไพร่ระเหง เขามาแจ้ง เรื่องวัน อภิษรทรง ว่าพระวงษา
สวัสดิ์ กษัตริ์ ประชนสม ครุ่หนึ่งถึงชีวิต พระนาง คิดเสว้าสลดก้า
ครต ศรี แสนวิโยค โศก ศัลยพันทวิ ในการที่รับทูตขอหยุดไว้ อีก
ดักแปด วาตรี ภูมิศุข ค่อยล้อมทุกข คลายจิตรพิทโสสม ได้ทราบสาร
อนุสนธิ์เป็น จนใจ ต้อง รอไปช่วยการ นานเวลา ในทรงพี่ ร้อนเรึงถึง
เพลิงผลาญ ให้แตกตาลโดยตื้นถวิลหา เฝ้ากลุ่มกลัดขัดสน พันัญญา
กลัว จะช้ำวัน เน้นไปเกินปี แม้นยังไม่ กลับบ้าน สถานถิ่น ก็ไม่สิ้น กรม
ครอง ที่ หมองศรี คง จะมอดม้วยมุกสุด ชั่ว แต่ยั้งนี้แล้ว เหนมิเป็นการ
๑ มีศเฝ้าเข้ามาชวนให้ผายผัน ดุเขตร ชนธ ชานินถิ่น สถาน ต่างมา
ขึ้น วิธำ อาษาชาน ควบทะยาน ภาทิหนึ่งก็ถึงพลัน ลงจาก รถกลาไคล
เข้าในตึก แลพิภพยดยิ่ง ทุกสิ่ง สรรพ สำหรับให้คนทูลรู้ สำคัญ ว่า

เมืองนั้นถ้าทางเป็นอย่างไรร ะเดี๋ยวหนึ่งจึงนายฝ่ายเจ้าของ มารับ รอง
 พุกจาธิดาไครย แล้วเดินนำ พวกเรานี้เข้าไป ให้นั่งในที่พล่งช่อง
 ซอบ กล ก็เห็น จักรจักรีฉิวลือเลื่อน คุ้ยๆ เหมือนเหาะเหิน ดำเนิน หน
 คักสิบ วาสง ครัน ถึง ชั้น บน แล้วต่าง คน จาก ที่เดินลัดเลาะ เทียบดูตาม
 แถวระเบียงเหลียง รอบ เหนคันชอบ กรุงไกรใหญ่หนักหนา มีบ้าน
 เรือน เรียงรายสุดสายตา ล้ำคองศาเรือแพ ออกแจจรร คุ้ยโคมแดงแสง
 ไฟไสวสว่าง ทุกทิศทางเหนือใต้ในกำปั้น ฝ่ายอากาศวิถีมี่พระจันทร์
 วนกนันทด้วยคณะคาราวาญ รัศมีแวววามแจ่มกระจ่าง พื้นนภาง
 โอบายปลาดหลาย แม่นไม้มีใคร แสดงแจ้งไฟราย คนคง หมายถึงปอง
 ว่าของจริง ด้วยแลเห็นดินฟ้าชลาลัย ที่เขาไม่เฝ้าเรือนเหมือนทุกสิ่ง
 ไม่มีข้อสงสัยใจ ประวิง ชั่งยวดยิ่งเกินปัญญาวิชาท่า ครันดูทั่วกลีบ
 หลังเข้าวังที่ จักรจักรีเรี่ยคั่นถึงพื้นต่ำ ฝ่ายอังกฤษมิศพาเขาจึงนำ
 ไปดูหนึ่งฝั่งกำแพงเจระา

๗๖

๑ อันรูปหนึ่งดูงามตามวิสัย เมื่อแลไปคล้ายคนชอบ กลหนา มี
 เรือนบ้านร้าน ตลาดตาชตา บรรพทาตันไม้ล้วนใหญ่ครัน ที่จะเปลี่ยน
 ตัวหนึ่งคอยนั่งพิศ ไม่แจ้งจิตร หลากล้ำจำขึ้นๆ ตัวนี้หายกลายเป็น
 เป็นตัวนั้น ชั่งเปลี่ยนกันแบบ ยลพันความคิด ได้ดูเล่นมากมายเป็น
 หลายอย่าง ค่อยเลื่อมส่างโคกเศร้ายันเทาจิตร อยู่โหล่ทุกขประเทือง
 ขึ้นเนื่อง นิตย ด้วยท่างูคิเชยชมมานมนาน ครัน สุ่มหนึ่งเล็กก็
 ผายผัน จรจัดกลีบหลังยังสถาน ถึงที่นอนถอนอุไทยอาไลยลาญ
 เพียงทรวงราญแรง รัญหนักในทรวง

๗๖

๑ จนควาตบิลบ หล้าเวหาทล สุริยขึ้นเยียมยอศุศลหลวง ยังนั่งนอน
 ร้อนรุ่มถึงพุ่มพวง ให้เหงาง่วงหงิมเงียมระเยียมเย็น เขามาชวนไป

ยิงที่วังแก้ว ก็ต้องแล้วที่ใจจะใคร่ไหน ถึงแสนเศร้าคราว ระกำต้องจำ
 เป็น ไปเที่ยวเล่นนอกให้หายวายวายน มาขึ้นรถหมดทุกนาย แล้ว
 คลาย คลาศ อาชาชาติเร็วรีบเร่งถีบถอน ครั้นถึงวัง รัตนากัน จร
 เดิน ยอก ย้อน ลถเลี้ยว เทียว คัดไลย ดูวิจิตรพิศดาร ภาระการแก้ว วัชวาม
 แวแสงสว่าง กระจ่างใส ทั้งหลังคาฝาผนังจางกระไร ทอดออกไปหมดสิ้น
 ล้วนจินตา สูง ต่ำนยาว กว่าสิบ ห้า เส้น เขาทำเป็นสี่ชั้นชั้น หน้า หน้า
 ข้างในนั้นน้ำเพลิงจำเวญ ทา ปลูกพฤกษากำต่าง ๆ สลัก ราย มีดอก ผล
 หล่น กลาด ลง ตามพื้น ไร่ ไร่ขึ้น ชอบ จิตรไม่คิด ขาย แล้วทำรูปสัตว์
 สัตว์คนหญิง ชาย ปลูกหลายหลาก ๆ มาก ประมวน แต่รูปราวจะ
 เป็นเหิน ประจักษ์ ชั่งนำ รัก วงไว้ที่ในสวน รูปคนป้า วาศรีไม่มี นวล
 ทำกระบวน รู้ อายไปไม่บัง แล้วมีเครื่อง กลไฟทั้งใหญ่น้อย ทำเรียบ
 รัยไว้ เป็น อย่าง เขา วง ทั้ง แต่พวกทูล เทียว อยู่ ใน วัง จนย่ำค่ำแล้ว
 ยังไม่หมดเลย มีศุภะเล่า ก็ที่เป็น ที่สุด ชั่งรีบ รุกเร็วจริงไม่นิ่งเฉย
 ให้ จัดแจงโต๊ะทั้งเหมือนยังเคย แล้วพิโปรยชวนให้ พวกไทย กิน ครั้น
 อิ่มหน้าสำเริง เสรี จูระ หวังว่าจะดูอะไร เสียให้สิ้น ด้วยสิ่งของควร
 ชมนิยมยินดี แต่พิรุณ จวนวินโรยลงของ ต้อง กลับ หลังยังสถานที่ว่าคาน
 คิด คำนึงมิตรมิได้วาย หม่น หมายหมอง เศร้า ฤไทยไสยา น้ำตานอง
 อก พวก พ้อง ที่รักมา ชักชวน ไปชมชาว สาว ลำปาง นาง อังกฤษ ต้อง
 จำ จิตร รัย คำทั้งกำสรวญ จึงจัดแจงแปลงกายย้าย กระบวน แต่ง แต่
 ล้วนเครื่อง อังกฤษ ติด ครึงเครา แล้ว ออก จากไฮเทล ชะเม้น มุ่ง เทนคน
 มุ่ง เดินไฟไปกับเขา ถ้าแสงไฟไหนแจ่มก็แผ่เงา ไกลเข้า บังตัว
 ด้วย กลัวอาย จนถึงที่สถิตย วนิ สุ น้อย ล้วน เรียบ รัย รุ่ง รามงาม
 ใจ หาย ไล่เลื้อย แพร แล สอาด ชั่ง นาค กราย เมียง ชะม้าย แยม เยือนแล้ว

เขื่อนใหญ่ พี่ชวนกันคลาไคลเข้าไปนั่ง เขาหันหลังเขื่อน หาระกาย
เงิน ตุกริตกิริยาก็น่าเพลิน ดูเมื่อเดินงาม ต่ำที่ท่าของ ตุสะสวย
มวยผมซัง สมน้ำ ตุก็ถวาราครีไม่มีหมอง ดูเนื้อเต่ง เปล่ง ล้วน นวล
ของ ตุเจ้าของ แต่ง กาย ก็ พรายพรรณ ทั้ง ห้อง หีบ กลับ นอน บรรจุนที่
มาน มัลลสารพัดซัง จิต สรรค เก้าอี้โต๊ะตู้ เตียงตั้ง เรียงวัน เป็น ช่อง ซัน
หน้าชมพิมยไย ชมล้ำเร็วเสร็จสรรพแล้ว กลับ หลัง มายับ ยังไสยาที่
อาไศรย จน รุ่งแจ้งแจ่มผ่านพกาไสย พวกคนไทย พร้อม พรักเขาชักชวน

๑ ไปดูรูปต่าง ๆ ที่ข้างป็น สารพรรณ เหมือนจริง ทุก สิ่งกัน รูปพระ
ยอชยพวง อนุช นวล ที่สำราญ มิได้ผิด จิตนาง ทั้ง รูปราชสามีเป็นที่
รักษ์ วิไลยลักษณะ ยืน เรียง อยู่เคียงข้าง กับลูก เธอแก้ว องค์ ทรงสำราญ
แลสล้างลัสมิ จนนาน พระมารดา รูปมนุษย์ต่าง ชาติ ปลาดหลาย ทำแบบ
กาย ยืน นั่ง ตั้ง สดอน มีคนตำน้ำอศบทจร ใน สคร ทนจน อยู่ นม นาน
แสน สบาย หายใจก็ได้คล่อง ลงเดิน เทียวเลี้ยวล่อง ที่ สระสนาน ต่าง
หยิบเงินทั้ง คว่างไป กลางธาร วัง ทะยาน โผนพวยเจ้า สวยเอา อัน เรือง
ราว พรรณาไม่น่าเชื่อ ฉนั้น ก็เบื่อคิด ระบาย นึก อายเขา แต่ การ จริง จำ
แสดงแต่ง ลำเนา เหน ลากเลา คง มีที่ ระแวง ถ้าผู้ฟัง ทั้งผู้ อ่าน ท่าน
สงไสย ที่ฉนั้นได้ อธิบาย จะหายแห่ง ด้วย วาจา ค่อยกระจำไม่ คลางแคลง
ครั้น จะแต่ง กลอน กล่าวก็ยาวนัก

ฯ

๑ วัน ประศัเดือน อ้าย ชัน สาม คำ กำหนด นำเผ้า อนุช อัน ทรงศักดิ์

สอง ชักกฤษ คึดรักดี เป็นที่ รักษ์ มาชวน ชักให้ สนาน สำราญ กาย ทาง
สวมใส่ สนับ เพลา พราย เพรา เพรต วิไลย เลิศ แล อร่ามงามใจ หาย เลื่อม

สลับ ปักแครงทับ ทิศเชิง ชาย คุบาย คายเอก เข้มม ขรรมนิยมไทย ฝั่ง ยก
 นอก คอกวิเศษเกล็ด ภูมิเสน โจ่ง กระเบน ปราศคาคาไม่ หวาคไหว บ้างใส่
 เสือ สักระบบเข้มขาบใน ข้าง นอกใส่ คุรุกรองทองสำริด ขรรมนงค วังแทน
 เปนแหวนเพชร แต่ เล่ม็ดแวววาว วาว จะหยด ทับ ทิมแดง แสงวาม
 ช่างงามงก มรกฏไฟทฤษฎ จำญราย เข้ม ชัด แน่น แขนง กระบี่ที่ทหาร
 หมวก ประทาน ครบถ้วน จำนวนหมาย สอดถูกทำ เกือก บาง แล้วย่าง กรวย
 ทั้ง แปด นายไศล คลา ออก มาพลัน ขึ้น บนรถ รีบ รุดไม่ หยุท รัถ ถึง สำ
 นักนี้ รถไฟ จะฉาย ฉับ ภาอ ประสบ ภาเบเนนเนอรล ก็ชวน กันขึ้น รถไฟ
 คัลไล จร หนทาง นั้นพัน สวม สิบห้าเส้น ได้รู้ เห็น ตามฉลาก มีอักษร
 ถึง ที่หยุดเกือบจะถึงวังบวร ก็ฉับฉ่อน เข้า ประทับ เชาวบริบรอง อยู่ครู่
 หนึ่ง จึง ภากัน คลาคลาศ เชิญ พระราชสาร สวัสดิ์ ภิรมย์ตรียสอง ขึ้น วิธา
 โขฟาร ล้วน พานทอง ทูต ประคอง เคียง ทั้ง ระวัง คุ อัน รถไฟ ซึ่งใส่ พระ
 ราชสาร ทำวิธาน ท่วง ที่ไม่มีตู้ ทั้ง กาง เหมาะ มั่น ชัด สะครุ ประแหวก
 ชูเชิด ฉาย ที่ปลายงอน กระจก่นำ ฝาข้าง ข้าง วิจิตร ประไฟพิศแจ่ม
 จำหรัทประภัสร์ กระหนก นอกคอกช่อ อรชอว ท้อง แก่อ่อนเงา ด้านประสาธ
 ทย เทียม ภาชี ศรี ผ่อง ทั้ง สอง คุ ช่าง แสน รัถ ภาสย ถือมือ ขยาย ก็
 ผกแผ่น ผาต โสนโจน ตะกาย ภา ก็เตียว ทย ควบ ตะบึง จน ถึงวัง ทหาร คุ
 ชี่ ม้านำนารถ ก็เลี้ยวลด ภาไปเหมือนใจหวัง ริม ถนนคน คุ ประตั้ง
 ยืน สพรัง หมวก ชูร้อง คุโร ตาม วิไลยให้พร ถาวร สวัสดิ์ ภิโย พิบัติเบา
 ทุกข เป็นสุขไซ น่านชื่นชอบชอบใจเขาใหญ่โต ไม่เชโกหยาม หยาบสุ
 ภาพครัน บ้าง เคา ทาย ว่าคน นั้น เป็นท่านทูต บ้าง ก็พูดชักชวน กัน
 สรวล คัลย ที่สาว แล้แล สบ หลบ เมียง มั่น ทำเชิง ชื่นแบบ ขดชอบ
 กล ดี แต่ตัวฉับแก่ ภาเขาไม่วัณ ท้องเมิน ภาทระเจียมจิตร คิตบัตติ

จะพ่อแก่ครวญกะตัวกลัวกลัวมี ถ้าเสียทีสี ข้าระยำมัง

๗๕

๑ ต้องทำเป็นเหมือนเขยจนเลยเถิดว ประเทียวเตียวธิดา มากะทั้ง
 ประทับแทบใต้อัน ทวารวัง ทหารทั้งถือปืนขึ้นคำนับ ได้ระเบียบ
 เรียบงามคึกสามร้อย ปีพาทย์คอยบันเลงเพลงสัทม์ เสียงขับทอดเคเร
 คอสีซอรับ กลองชัยมีอื้ออึงออกวิธ เยนเนอริลก็ฝ่ายนายทหาร
 เจริญชำนาญว่องไวมิใช่ชั่ว ทั้งเชื้อชาติพยัคฆ์ไม่มีกลัว ในฝูงวีร
 ราชที่หมายชน เชิญพวกทูตจากจรดบทบาท ภูเลี่ยนลาค ลานแหล่งทุก
 แห่งหน ให้ภักดาหาใคร่ในตำบล เปรียบเหมือนมณเฑียรว่าภาษาไทย
 ชื่อวิเศษเธออยู่ระตูหนาว ถึงสมว่าวพัตถ์กล้าอย่าสงสัย จักเท่าจัดก็
 ไม่พัตถ์เข้าไปใน กระจุกช่องจิตสนิท ตี เยนเนอริลกับพวกทูต
 ภูกัน เล่น ค่ายวายุวัน ฤกษ์ตรงหม่นหมอง ศรี คุราชของต่างๆ
 ทุกอย่าง มี ควรเป็นที่สบายวายุอาวรณ์ บ่ายโมงหนึ่ง จึงไต่ขึ้น
 เสาชิงผิงพาทย์ ประ โคมนาฏนารีนทบัณอัมพร แล้วขุนนาง
 ออกมาแจ้งแห่งสุนทร เชิญทูตจร เฝ้าองค์ของคาง
 เยนเนอริลนำหน้าลัลลาล่วง ถึงห้องหลวงเบิกบาน
 ทวารกว้าง ทหารยืนซ้ายขวา ทำถ้ำทาง เลื้อยล้าอย่าง
 บังกรองล้วนทอง พิน ถือขวานค้ำยาว กรายปลายเป็น
 กฤษ ครอบสถิตยทุก ประตูดยืน ท่านทูตเชิญ
 ราชสาร ลานสุวรรณ พานเดียวกัน รวมร้องทูลสอง
 ราย ครั้น เข้าไปใน ทวารที่ชั้นสาม ก็คลานตาม
 ลกหลั่น ค่อยผ่นผาย เจ้าคุณ ถือ พานเดิน
 คำนินกราย แต่เจ้ต นายกลายกับ ประนมกร ครบสามครั้ง
 คุณพระนายชายฉลาด ก็คลานผาดคลาไคลเข้าไป
 ก่อน คุณมณเฑียร ที่สามก็ตาม จร พี่จึงผ่น
 เรียงรอต่อกันไป แล้วคุณราชมาทูลชาติ ทหาร
 คุณพิจารณาสรรพกิจพิศมองได้ แล้วขุนจร
 เหว มหาชะลาไย รุน ปรีชาลุ่มในบวรวัง ทั้งเจ้ต
 นายกลานตามตุงามงค เป็นหลั่นลก

กันลงมาอยู่หน้าหลัง ถึงที่เฝ้า หมอบ เฝ้า เคียง ประตู จะคอยฟัง
 เสาวณี มีบัญชา ฝ่ายเจ้าคุณ มนตรี สุริยวงษ์ ก็เชิญ พาน สาว ทรง ลาย
 เตชะ ทั้งบนโต๊ะไว้ วางสำออง ทา อยู่ตรงหน้าพระที่นั่ง ธารโชนใน แล้ว
 คลาน คล้อย ถอยมา ตำแหน่ง เฝ้า ก็ ก้มเกล้า นอบ น้อม พร้อมใส่ ทาน
 จึง ทูลเบิกตามเนื้อ ความไทย เป็น ข้อไข คำแจ้ง แลตงนาม ราชทูตที่
 หนึ่งแล้วถึงสอง ถัดไป รองทูตตรี อยู่ที่สาม รับพระราชโอง การ บรมพร
 ความ จอมสยาม ธิบดิน บัน โมลี ให้เชิญราชสราบบรรณาเฝ้า มาสู่
 เบื้องบาทของทั้งสอง ศรี โดยสนิท พิศไสมเป็นไมตรี ร่วมสุวรรณขัตติ
 แผ่นเดียวกัน จบ ข้างเรา นิตเฟาก็อ่านไซ้ ที่แปลไทย เป็น อังกฤษ ไม่ผิด
 ผัน สั้นสั้น เร็ว เร็ว จักมี ศรีโรศล ข้าง พวกทูต ขกวัน ทนการ อันเจ้า
 คุณมนตรีเป็นที่หนึ่ง คลานไปถึงแทบ อาสน พระราชสาร แล้วยืน หักถ
 ไปสำคั ประคอง พาน ทู อาจหาญ เชิด เชิญทำเนิน กราย ครั้นถึงหน้าพระ
 ที่นั่งบัลลังกรหง จึงนั่งลง ชูพาน สรวถวาย พระยุพินทร เหยียดกรมา จัน
 ชาย วางไว้ ฝ่าย ขวของค ของ นงคราญ ทูตก็เลื่อน เคลื่อน คล้อย คลาน
 ถอยหลัง พร้อมสพรั่ง นบ นอบ หมอบ ขนาน ฝ่าย พระมิ่ง มณฑล วิมลมาลย
 จึง ทรงอ่าน ข้อ ตอบ ขอบพระไทย ใน เรืองราว กล่าวคำที่ว่าว่า เรา ปรีดา
 โดย จิตร พิศไสม ได้รับทูตสอง องค์ พระทรงไซ้ ก็หมายใจ คิด หวัง คง
 ยิ่งขึ้น ด้วยเราเห็นทูตที่มานั้น เหมือนสำคัญว่า มี คลาย กลายเป็นอื่น
 เป็น นิตร มุ่งบำรุง ราชไม้อาตคัน จะ ฤกครัน วิมณายัง กว่าเดิม จึง
 แปลง เปลี่ยน อีกจะรา สัญญาใหม่ เหน ข้อไหน เกิดคุณให้พลเพิ่ม ก็จ้ำ
 แชกใส่ แหมม ต่อ แหมม เติม จะ ส่ง เสริม ความ สวาดี ราชไมตรี ทั้งปรากฏ
 ขศถากว่าแต่ก่อน สอง นคร ปรีเปรม เกษม ศรี พวก พานิชลูกค้า ประชาชี
 ได้เป็นที่ ค้าขาย สบายบาน อนึ่งเรา ยินดี พ้น ที่อ้าง ด้วย ขุนนาง ต้วนาย

ฝ่ายทหาร ไปรับทูตข้ามวัน ชลธาร ทางกันการ ตั้งใจไว้ระวัง ได้
ความศุข ถ้วนหน้าสถานล ทลออกจน กว้าง ธงกฤษทั้งจิตร หวัง โดยระบอบ
ชอบธรรม ตามกำลัง เสรีรับ สัก สิ้น สุก ก็อยู่ไว้ ๖๖

๑ สัก ประทานให้ท่าน ละดะ กรมท่า กลับ ออกมาชี้แจง แด่ลงไซ ว่า
พระนาง ยินดีมีพระไทย ที่ ทรงได้รับ สาราบรณการ สองพระองค์ อันดำรง
อยู่ทชเยศ กระเบื้อง เคศ เลิศลบ จบ สถาน ชอบ พระคุณ เหลือ สิ้น พัน ประ
มาณ แล้วส่ง อักษร ที่ ประทานให้ ทูตไทย ค่อย กระหีบ บอก ว่า เวลา
พระเทวีรับ ท่านเป็น การใหญ่ ให้ ภา เลื่อง เรือง ยศ ปรากฏไป ชูไร อย่า
เพื่อกลุมล ความ ที่ หลั่ง คง ให้ หา เข้า มา เฝ้า จึง ก้ม เถล้า กล่าวไซ
มิได้ ห้ม จะ คาย คม สมควร ไม่ ลวน ลาม เวลา นี้ จง ประนาม ประนม ลา
ราชทูต พึง ชัด ไม่ ชัด ช้อง ทั้ง พวก พ้อง พรั่งพร้อม น้อม เกษา คลาน ถอย
หลัง จน กระทั่ง ทะวารา เยน เหนือ รัตน ภา เทียว เวียร วง ๖๗

๑ ขอ ยก เรื่อง เทพินทร์ นารินทร์ราช เถลิง อาศน์ ออก แชน เมือง เรือง
ระหง อัน อารณ เคือง ประดับ สำหรับ ทรง จึง พระองค์ แต่ ล้วน เพชรเม็ด ไม่
เบา ที่ เม็ดใหญ่ คน ระเบิด เล่า ภา เลื่อง แล ประเทือง เรือง ร่องทอง เนื้อ แก้ว ไส้
สาย สร้อย ห้อย พระสอ ลอ เพรา ช้างงาม เงาม ย้อย หยาด เพียง ปาตดา ริม
พระกรรณ เลียบ ไส้ ดอกไม้ เพชร ตู ตรัก เตรีจ พรณราย ทั้ง ช้าย ขวา ระบาย
ย้อย พริ้ว พราว ยาว ลง มา ถึง อังชา หล่อง ของ คน นั้น ทรงดำ ยาม วิโยค โคก
ค่านึงถึง พระญาติ เพ่ง พินิจ พิพิศ ภาตยัง คม จำ ถ้า เลื่อน ส่าง ทาง ทูต
ศุก ประจำ จะ เลิศล้ำ เข้ม สอ้าน ศัก ปาน ไค เมื่อ พระองค์ ทรง สถิตย พระ
โรงราช หมู่ อำมาตย์ กับ สัตว์ ที่ ศรี ไส้ มายืน เฝ้า เรียง บำเรอ หเสน ใน
ประมาณ ได้ สามสิบ ภาต คืบ ที่ อัน องค์ เจ้า อาตเบต ประเสริฐ ศักดิ์ ที่ ร่วม
รักษ ชิตชม ประสม ศรี สวย สอาด เป็น พระราช สามี แด่ง อินทรี พรั่งพร้อม

๑ เมื่อพวกไทยออกไปจากที่เผ่า สุริยฉายบ่ายเงาชายเกลี้ยง เขา
นำนามายังที่เก่าเคื่อง ก็พร้อมเพียงเสพยรคโคธนา อังกฤชไทยยี่
สิบเจ็ดเสร็จทั้งนั้น กินด้วยกัน รอบรายตามชายขวา ประมาณโต๊ะยาว
เสร็จคักเจ็ดว่า ไข่จนฝาโถเผาเปนเงางาม บ้างเปนเงินเกลี้ยงเกลตา
ขาวสะอาด บ้างเปนชาติทองแท้แล อร่าม คุชวดเฟื่องเครือองแก้ววิบ
แวววาม ที่เปนหนามเจียรในคล้ายทุเรียน

๑ ชิมสำเร็จเสร็จสบาย ก็ผายผัน เยนเนอวิธ ภาลัตถิ นวติ เมวียน ลง
ชั้นล่างทางโล่บันไดเวียน ช่มสาตราคาเตียร ตามคู อัน บัน ผา อาอุสุค
จะรำ ร่าย ประจำตามผนัง วังเป็นคู้ มีทุกสิ่งสารพรมชั้นทะนุไว้
ในคู้แต่ง ประดับ สำหรับวัง เดินดูของมาถึงห้องที่เคยรัก อยุคสำนักนี้
บนที่เก่าอันนี้ เขาจัดแจง มะโหรี มีให้ฟัง เสนาะดัง วังเวง บันเลง ลาน
สุรียนายบายคล้อย ค่อยลีลาศ ยุระยาตร คั่น หลัง ยี่สถาน ถึงไฮเตลเอน
กายสบาย บาน แสนสำราญ หลับ เวียวย้วย เห็นอยมา ๗๖

๑ จน รุ่ง แวงแสงหิรัญสุวรรณมาศ ผ่องโสภาฯ พรรณรายชาวยเวหา เสี่ยง
ม้า ร้อง ัฒริฐยา พลิก ผวา ตื่นก็พิน ภาย ชำระ ภาทกร ทียบ ล้ำ บู่
มา ภูถ้าง เสรีจ สำนางคตาไคล เหมือนใจ หมาย เที้ยวชมแนว แฉวทาง มี
ห้าง ราย เจ้าซื้อ ชายเข้า ของเงิน ทอง รวย แล้วไปหา เจ้า นายก็ หลาย
แห่ง ชั่ง ตกแห่ง ตัก ราม งดงาม สวย สวรรค์ จิต บรพจ นำ งงวย
อุดม ด้วย โภคา วัธภณ

บท ๖

๑ อยู่สี่วัน แลขับขึ้นขุนนางใหญ่ บัญชาให้คนชำนานำอักษร มาถึง ทูล
แจ้งความ ตามสุนทร ว่า องค์ อร จักรพรรดิภริยา จะเสด็จไต่ในวัง ทั้ง
ประสงค พร้อม พระวรวงษ์ที่รักษามัคคีศรี ให้เชิญทูตทั้งสาม ตามประค
กับพวกที่ศลาไคไปด้วยกัน จะร่วมที่ไต่ทั้งนี้เสีย เหมือนกันเคย
ไม่วังเกียจคิดเคียดฉันท ท่าง ย่อมย่องมองใสที่ใจครัน จนถึงวันนัด
กำหนดก็บท จร ขึ้นรถไฟไปถึงวังวัดเชอสถาน สรวีฉานลับเงาเขา
สิงขร เข้าสู่วาสนิเวศเชตรนคร ได้ภักดิ์อ่อน ทามที่ทั้งสี่นาย จวนเวลา
นาวันทขึ้น อับสร เสด็จจร จาก อาสน์ฉนผาย มีศพาเผ้าเตือนให้
เคลื่อนคลาย เจ้าคุณฝ่ายทูตก็ไคศลา คุณ พระนายคุณ มณเฑียร
ทั้งทวี ชุน จร ที่ล้น จิตจกภาษา ท่างทำเนินเดินทวนสี่ลามา อยุค
คอบถ้ำอยู่ในห้องช่องหนทาง ภาสองท่ม อักเศวตเกษมร เหมือนจันทร์
นวลของไม้หอมของหมาง พร้อม พระขัติยวงษของคณาง แล สล้างทั้งคณา
คาราราย เสด็จ ออกจาก ทวาร วิมานรัตน เหนชันทุตเผ้าเป็นเหล่าหลาย
จึงกัมเกษ น้อม นอบ ยอบ พระกาย บันดาฝ่ายพวกเราเหล่าขุนนาง ก็กัม
รับเหมือนกับบังคมบาท แล้วลลาคเยี่ยงย่องไปห้องขวาง เสด็จนั่ง
อยู่ยังที่เก่าอีกกลาง ให้บรภาฏยศอย่าง ทรงทูตไทย ท่อไปซ้ายฝ่ายลอค
กรมท่า นั่งทรง หน้าราชบุตรเขย องค์ใหญ่ อยุคทูตทั้งสองรองลงไป
เขาจัดให้นั่ง ทรง องค์บุตร แล้วเทียบแถวแนวเบื้องข้างเบื้องขวา ให้

ทูลาที่สามนั้น ตามที่ ทรง กับ อาสนเจ้าราชสามี แต่ตัวพี่ อยู่ทรง
ขงคมารดา อันขุน จร เหว เทเรได้ เวียนรู้ ให้เคยอยู่ หลังทูลพุดภาษา
เมื่อขณะเสวย รศโกชนา นาง พระยามิได้ ตรัส คำหรัส เลย จนสำเร็จ
ก็เสด็จดำเนิน นาค ลูก จาก อาสน พระเกอที่ เสวย ไป ประทับ ยับยั้ง
เหมือนยังเคย ไปรคพิเปรยให้หาบันคาไทย

ฯ

๑ ครั้นทูลถึง จึง พวมน้อยมค วิท ด้วยมาโนศยินดี จะมีไหน ฝ่าย
นงคลักษณเลิศ ดยภพไตร มาขึ้นใกล้พวก เรากล่าวสุนทร ทั้งสิ้นนาย นอบ
กายแล้วน้อยม เกษ ต่างทูลเหตุเอก หนึ่งค องค์ สมร เสวณี ตรัส เสรี
เสด็จ จร ทั้ง จันทร เลื่อนลับ กลับ วิมาน พระสามีที่สนิท พิศสวาทิ งาม
สอาดโอ้อ่าดู กลั้วหาญ จึง แยม แยม แยม แยม รุด้วยไปรคปราน แล้ว
ประทาน หักให้ จับ รับทุกนาย เสรี คำหรัส ตรัสถาม ตาม ประสงค์ ก็
เคลื่อน องค์ ห่าง หัน กลับ ผันผาย ราชบุตร สุกสวาทิ จึง นาค กรวย มาทักทาย
พุดจาแล้วลาไป เจ้าวิลเลียมเรื่องยศโฮสเชย จึงเฉลย พนาอัธมา
ไครย เสรี จุบล สันทนา ก็คลาไคล ประทับใน ห้อง หนึ่ง จึงบัญญัติ

ฯ

๑ คำหรัส เรียกพวกไทย เข้าไป เผ้า ต่าง น้อมเกล้าพวมนกัน ด้วย ทรมาน
ไปรคให้ นั่ง บน เกอมี น้ำชา อีก ทั้ง กานเผ่าใส่ถ้วยลายทอง กิน ร่วมโต๊ะ
ที่เสวย คั่นเคย จิต เชอผก มิตรไมตรีไม่มี หมอง ได้ คอบ ต่อข้อไซใน
ทำนอง แล้วเวือ ร้อง มะโหรี มีให้ฟัง พระบุตราบุตร สามีราช มารดา
นารถ นวลทอง มาทรง นั่ง บ้าง ชักใช้ไก่ถาม ตามล่ำพัง จนทำ ห่ม เสี่ยง
ระฆัง ขนาน ตี

ฯ

๑ นาง พระยาเหินเวลานั้น ตักตั้น เสด็จ คั่นคลาไคลเข้าในที่ ข้าง พวก
เราทั้งสิ้น สุกยินดี ก็จรัสคั่น กลับ มา กลับ นอน ท้อง อยู่ ค้างใน วังวิลเชอ
สถาน ไปรค ประทาน ฟกเบาะ มั่ง เมาะหมอน คน ละห้อง ไสยาสัถาว

จน ทิณกร แจ่มจวบภพไตร ฝ่าย องค์เจ้าอาตมเบตเลิศวิลาส เป็น พระราช
 สามีศพิศไสม' ก็ภาเจ้าลูกเธอเสมอใจ พิศประไพผ่องอำไพทั้งแก้ว องค์
 มารับของภูบาลผ่านพิภพ ที่ปรารภทั้งพระไทยหมาย ประสงค์ ให้ทูตนำ
 ไป ประสาทญาติวงษ์ ปิ่น อนงค์นาง กรมชัฏวิชัยยา ต่าง ยืม ย่องส่องใส
 ขอบใจนัก เหน ประจักษ์เชิง ชันธุหรณา ทั้งสองข้างต่าง คน สนทนา
 แล้วเสด็จเสด็จากัน กลับไป เจ้าพนักงาน จัดแจงแต่ง อาหาร ล้วน กระการ
 ทั้ง เรียง เคียงไสว ให้พวกทูต รับประทานสำราญใจ จน สิ้นมโงะเสศไ้เวลา
 จร ก็จากวังขึ้น รถไฟคลไ้กลับ ถึง ประทับโฮเตล เช่นแต่ก่อน พื
 ครอบ ครอบหวล สวติ อนาคตนอน นึกสทอน ทนารสทอน ว่าคาน คิต นิจาเฮีย
 จาก เขย มาไกลโถม มีแต่โทมนัสว่า ระกำจิตร เราเคยอยู่คู่สม พิรมย
 จิต แขนบสนิทเห็นอลมุน อุ่นอุรา กำลังเศร้ายังไม่วายระคายช่น ภอเจ้า
 คุณทูตใหญ่ให้มาหา แล้วเสสรวล ชวน พี่นี้ลีลา ไปชมโรงแพทยา
 วิทยาคน ต้อง คำนับรับคำด้วย จำจิตร แต่ทวล คิต มิได้วาย กระหาย หน
 ทำ เรียงขึ้น ขึ้น มานะ จรกล จัน นังบนวิภาแล้วคลาไคล ๕๖

๑ ถึงทวารโรงหมกักรอด พร้อมกันหมกเค้นเรียงเคียงไสว ขุนยาตร
 เอื้อง ย่าง เข้าข้างใน ที่กันนี้ใหญ่กว้างวิสูงลิ้น มีกระตูกคน คายทั้ง
 ชายหญิง ปลาทจวัง หลาก ลำทำชัน ๆ อีกกระตูกคน บราณ ที่นาน ครัน
 ทยันยันเหมือน ยัง เปรตสังเวศใจ ทั้งแต่หัวตลอดเท้ารวแปด ศอก คีตะ
 ออก ตลุ่มบ่มเท่าต่มไ้ ใน คาถมกลวงโหวโตกระไร ปากอ้าไ้ดูชัน
 มีพื้น ฟาง กระตูกสัตว์ จัดเรียงเป็น รูปไว้ นำเอื้อใจเต็มทีลวัน ผี สาง
 ไม่คิต กลล หลอน หลอกซัง นอกทาง ออกแก้งก้าง ล้วน กระตูก ลวดผูก พันธ
 ยางที่เอาทารกเมื่อแรกคลอด ที่ม้วย มอดจั่วว สัน อาลัน หมอเขา
 เหนวิปลาท อัจจรวย ด้วยรูปนั้น ผิดมณุษบุณน จึงแซ่เล่าเอาไ้ไ้

ชวตแก้ว พี่เหินแล้วผม พองสยของ ชน ธนิจาเกิดมาไม่เหมือนคน
ซึ่งพิกลต่าง ๆ ทุกอย่างไป บางทีเอาสัตว์ ชาติอุบาทว์เกิด แปลกกำเริบ
เจ้าชนิคณิวิไลย ทวีปนั้น หวีปนี้ที่จริงไป ก็เข้าใส่ชวตวาง สลัด
วาย บางทีของเกิดในกายแห่งชายหญิง แต่เป็น สิ่งวิประลาดปลาด
หลาย ก็เข้าเล่าไว้ หลาก ๆ มากมาย ให้หญิง ชายที่ศรัทธาตาม
ชวต ที่เข้าของ นั้น หลายพันหมื่น ซึ่งชมชื่น ชอบ แลถ้วน แต่ผี ถ้ามัน
อยู่เมืองไทยไม่โยก ก็ ดูเต็มทีเหลือ อาลัยใคร จะยล แต่เที่ยวเดิน จนรอบ
ขอบ จักรวาล ได้เห็นชัด จะแจ้งทุกแห่งหน ก็ออกจากโรง หมอ จรตล
ไป ค่ำบดที่ทำเงิน ค่อยเพลินใจ

ฯ

๑ ดูรวกเร็ว เรียบ ร้อยน้อยนั้น หลากครัน ซึ่ง ประดิษฐ์คิดใน วิเศษ
นักใช้จักร เครื่อง กดไฟ ทำสิ่งใด สรรพดีไม่ขัดที่ ทั้งแผ่ทิศ ดอก ตรา
วิชาช่าง ครบทุกอย่าง ตาม กระบวนถูกถ้วนถี่ ไม่ต้องยาก แก่ มนุษย์นั้น
สุดที่ เหมือนกับ มีบุญฤทธิ์ นิमित การ

ฯ

๑ แล้ว ชวนกัน กลับหลัง มา พรัง พร้อม ไปดูขัณฑ์ใหญ่ไว้ ทหาร ใน
นั้น มีตึกโต มะโหฬาร สูง ต่งานแน่นหนา สีสันทา รูปทหาร หล่อไว้ มีใช้
เล็ก ใส่เกราะเหล็ก ขี่สินทพที่ ขบช้า ถือ อาวุธ สัตราเป็นถ้ำ ร่า ล้วน
ต่าง ๆ วาง ประจำอยู่เรียง ราย มีเครื่อง ครุฑ อย่างบุราณ ผลิตาณ ชีวิตร คน
ที่คิดพระยศติดอกหมาย เครื่อง จำของ หลาก ๆ ก็มากมาย อีกห้อง
ซึ่งเจ้านาย ต้องโทษ ทัดดา แล้วขึ้นไป ขึ้น บนเครื่อง คันตั้ง ดูแปลงปลั่ง
ทอง เพชร วิเศษสรรพ มงกุฎทองของศุภดาวิลาวรรณ สรรพวรรณ อภารณ บวร
รัตน มีเพชรใหญ่เท่าไข่ นกพิราบ งามวาม แหม่มจำรัส
รัตมี รุ่ง ร่มโชติ ช่วง ชัด ซึ่ง เต็มที่ทัก แพร้ว พราว รวกับไฟ

ฯ

๑ ชมสำเริงสำราญสรรพแล้ว กลับหลัง คืบ มายัง ที่สำนักนี้ ภา อาไศรย

ครั้นรุ่งเช้ามีศุภอากาศโล ไปดูในวังนิเวศเขตมณฑลที่พระนาง
 เชอ อยู่ระตูวัน สวมสร สำนัญจิตรสถิตยเสถียร น้าพระนางแล สำน
 สอาดเตียน สิวเลี่ยน ลาน ลั่นในพื้นวัง ทำหนักนั้นยาววิ สูงสี่ชั้น
 เปนกลั่นแบบ คายไม้หลายหลั้ เหน ทวาร บาน บัด มีทกำบัง ก็รัก
 หนึ่ง หุยก หย่อนผ่นสำราญ ประเดี้ยวใจ จึงมีสัตว์หนึ่ง ออก มาถึง กล่าว
 แจ้ง แดงสสาร เชิญ พวกทูต จรจรล มีพัน นาน ชมสถานไพชนท พระ
 มณฑลไยร เปนชั้นช่อง ห้อง หับ ที่ลบล จวลเลียวลค นวค เวียน ลง
 ข้าง ล่างชั้น ข้าง บนเทียว วน เวียน ดูแนบเนียบ หมค จต จังคงาม มี
 ห้องใหญ่ ห้อง น้อยคัก ร้อยกว่า แต่ที่ถ้ำผิตเบื่อง เมืองสยาม บันดา ห้อง
 ทั้งนั้น ขนาน นาม ร้อง เรือก ตามชื่อเสียงเรียง กันไป ที่เรือก ห้อง แพร
 เจียวก็เจียว สด จังเหมาะ หมค สม ศรี จะมีไหน เมาะ ที่นอน หมค แพร
 แด วิไลย แต่ ล้วนไล่ ศรี เจียว สิ่งเตียว คาย ที่เรือก ห้อง แพร แด ล้วน
 แดง นาค เรือก ห้อง เหลือง เล็ก ลาค สุวรรณ นาย มีชื่อ ตาม ศรี สรรพทั้ง
 บรรยาย ห้องทั้ง หลายแปลก อย่าง ต่าง ๆ กัน งาม รวยลาย ปลาต ขั้ว วา
 เจียน วิจิตร เจียนแบบ คาย ทั้งลายปั้น ฝาผนังปัก กระดาษ สอาด ครั้น
 บ้าง ศรี ลั่น บ้าง ไล่ ล้วนลายทอง บ้าง เคลือบ คล้ายเปน ลายสีลา ล้วน ท
 งามล้วนถี่ ทั่วไม่มัว หมอง ใน พ่างพื้น ลั่น เลี่ยนเตียน ลของ ที่บาง ห้อง
 ปุพรมอุดมดี บาง ห้องไล่ไม้ลาย ประกอบ ประกับ เรียบว่าดับ เรียง รวย
 เปนหลาย ศรี อัน ของใช้หลากหลาย ๆ ก็ มากมี ประจำที่ตามแผนกไม่
 แปลกปน เสด็จ อยู่ห้อยไหนใช้ ห้องนั้น เปน สำคัญโดย ลาดับไม่สับ สน
 ของ ห้องนี้ มีเอาไปใช้ระคน ทุกท่าบเลไม่ให้เกิดผิดกัน เอา หินอ่อน
 มา จำหลัก รูป มนุษ วิเศษสุดท่วงที่ตี ขยับ บ้างเป็นรูป สิ่ง สัตว์ ยืน
 หยัตยัน สรรพวรรณ ทั้งแต่งทุกแห่งไป สุด จะ รำคว่ำควมญให้ล้วน ถ้

๔๗

ล้วน ของ ที่ แล สล้างวางใส่ว เทียวชมเล่นเหินเพลินจำเริญใจ แล้ว
คลาไคลคืน กลับ มา คับ พลัน ๗๖

บท ๗

๑ ครั้น รุ่งเช้า มีศุภะจึง จักรก เชิญ ทั้ง หมก ทก นายให้ ผายฉับ ไป
เฝ้า องค์นาง พยาวิธาวรรณ ในเขตร์คัน ที่ทำนอง ทั้ง พระโรง เขาเรียก
ว่า ป่าลิเมน ก่อเป็น ตึก ดูพิภกมีบันลึงที่ นั่งโถง ภาวเวลาแตก ขาย
บ้าย คักโหมง เสียง โกร่ง ทุรธวัชศัทร ล้วน ขุนนาง ต่าง จะ เข้าไป เฝ้าบาท
บรรราช นาริย์ ศรี สุมร ครั้น ถึง ที่ ปรีดาสถาวร ภาภัน จร ขึ้นนั่ง ที่ บังควร
บ้าย พุดเล่น เจริญใจให้ ผาสุก ขันเท่าทุกข ถามไถ่ บ้าง ไต่สวน จน บ้าย
สองโหมง เขย็น เหน กระบวน มี ถี่ ถ้วน อย่าง กระษัตริย์ชคิยา เป็นเอก เอี่ยม
ตาม ขรรมนิยมข้าง เมืองเขา ไม่เหมือนเราคนละทางต่าง ภาษา เมื่อองค์
ลักษ อักคะเรศ เสด็จ มา มีรณำซึ่ง ขันนำคัลไล คือ องค์เจ้าเผ่าพงษ์
พระวงษา ล้วนเทียม ม้าสามคู่ดูไลว แล้วท้อ มา มีขันต์ ถัก ลงไป
ททาวไล่ เกราะเงิน หน้าเพลิน พิศ ตะกายขึ้น ขับชี้ภาชี ชาติ ทำสืบ ถ้วน
ล้วน กากำเรบ จิตร ปราบ สัตว์ สู้สงครามไม่ ขามคิด เติงคิต ๆ เนื่อง
แนวสอง แถว ราย ถัดนั้น มาชี ม้าไล่เกราะ เหล็ก รูปไม่เล็ก หกลีบ ถ้วน
จำนวน หมายถึง ถัด กระบี่ ที่ ขั้ว ขยับ กรวย ดูเวียงร้าย เรี่ยวแรง แผลง คักตา
ท้อ มาอีก หกลีบ พรืบ พรื้อม พรัง แ่ง ทัวยัง สกอลัน ขัน หน้า หน้า ถัด
ทวายเทษขันเงินทำเนิน คลา อีกขันต์ ถัดมา หกลีบคน ถัด กระบอง หุ้มเงิน
จำเริญเนตร มาโดยเขตร์สองข้าง ทางถนล มวยยาทร อาจ ทาญชาญผญ
ตกแต่ง คนงามวิไลย ประไพพิศ อีกสี่ ลีบคน ถ้วนล้วน ล่ำ ๆ ถัดขวน
ทำ ยาว กรวย ปลาย เป็น กฤษ คุกคายคม สม สง่าระราฤทธิ ไล่ เลื้อยคิกทอง
คั้น สิ้น ทั้ง นั้น แล้ว จึง ถึง รถ ที่นั่ง บัลลังก์ อาสน์ พระนาง นารถ เอก องค์ค

ทรงฉายฉัน จำ หล้าลาย ชะวละลิตปักสุวรรณ กระพอกันกัน ทรงให้บังคม
 บนหลังคาทำเป็น ทวานักกระเวศ เทียมม้าเทศ สี่คู่ถอกสม สวรรค์
 ประจำวันจำคม หน้าเขยชมเสอแสงเครื่องแต่งตัว ทหารสี่ชักรับ
 ยืน ท้ายรถ ซึ่งงามคนนี้กระไร มีใช้ชั่ว เสือกักเงาใหม่ช่องไม้ หมองมัว
 เป็นที่ยั่วยวจิตใจให้แลลาญ ช่างหลังถัดมาถึงอศุราช ผกผกแผ่น
 ผางกลางทหาร แต่เครื่องไทยที่ได้บรรณาการ พระราชทานไปแต่กรุง
 กรุงเรื่อง ครั้นที่หลังภาชี มีทหาร แสน สะคราน มั่นเมาะ เกระของ
 เหลือง ตะกายขึ้น ถอกระปี่ที่เข้าเลื่อง เป็นสองแถวแนวเนื่องตามกันมา
 ล้วนชีม้าทำนิต ลั่นเร่งร้อย งามไม่น้อยเกิน รายตามซ้ายขวา ครั้นเอก
 ของศอัครเวศเกษณญา เสด็จคลาถึงที่ป่าละเ็น มีทหาร ถอชวาน ปลาย
 เป็นภุช อ้ามทิด ชมิ่งทั้งซึ่ง ชมนั้น ยี่สิบ ถ้วน เรียบรายไม่กระเด็น
 ล้วนแต่ง เป็นสถกตลันชัน ท่วงที่ ต่อนี้ไป แค่นับปัน ปลาย หอก หกสิบ
 บอกรื่น คำนับ อยู่กับที่ คนเดิน นำสามสิบ ภอติบตี พระมาลาก้ามหยี่
 ศรีบรร ทั้งมงกุฎเพชร แพร้ว แว่ว สว่าง มีขุนนางเชิญ ประจํานำไปก่อน
 เมื่อเสด็จ จาก รถบทร พระสวามีเหยียด กระเกี่ยว ประคอง ๖๕

๑ ทรงสละไป ก้ามะหยี่ ศรีธชวาท คุแคง นาคสุกดีไม่มี หมอง ยาว ประ
 มาณสิบ คอกคอกเป็นทอง กว้าง ศักสอง คอกงาม อ้วนพราย สัตว์สาว
 สองนาง เคียงข้างคู่ ถอวิมุกษาเดินเชิญถวาย ถัดออกมา เสน่ห์ทั้งสี่นาย
 คอย ยกชายก้ามะหยี่ ตามลัดดา ทหาร ถอ ตะบองเงิน เติ่น สุกท่าย สี่คู่
 เคียงเวียง รายเป็นซ้ายขวา เสด็จขึ้น พระที่นั่ง อลังกา ฝ่ายพระสวามี นั่ง
 บัลลังก์ซ้าย ราชบุตรสุทสุวาคี อยู่อาศน์ขวา เสนอแมนแท่นบิดาคุนิค
 ฉาย แต่ไม่เท่า พระที่นั่ง บัลลังก์พราย ด้วยสองฝ่ายทำยศต้องลดลง
 ขุนนางหนึ่ง จึงเชิญ พระแสง คาบ ขึ้น กระนาบ วิม ราช อาศน์ ระวัง อีก คน

หนึ่งเชิญ มงกุฎวิสุทธิทรง สองดำรง อยู่ข้าง ขวาส่างงาม สักคนถือ หวาย
 เหยย อยู่ เขตราชัย ข้างหน้าฝ่ายพวกขุนนาง นั่ง ออกหลาม โดยถานาคักดี
 ศรัที่มื่อนาม แต่งตัวตามยศ อย่างสำอาง คา อันพระจอม สากลวิมลสม
 ตั้ง จันทร แลผ่อง ห้องเวหา ผลของ องค์ทรง โคมพัทรา อีกเครื่อง อาภรณ์ถ้วน
 แต่ล้วนเพชร เพริศพรายแพรวแววแวมแถม กระจำง แสงสว่าง เรือง
 จährลัญญ์ทวิศเทวี เป็นรุ่งเรืองช่วงโชติ ทมตทุกเมต ครั้นพร้อม เสรี
 ทรงอ่านสารสำคัญ เป็นเรื่อง รวบรวม ประกาศราชกิจ จยลิตินิคมฉาย
 ก็ฉายฉนั้น ลงจาก อาสน์ขึ้นยังวัง สุวรรณ ทูตก็กลับ จรจรลีมาไซเทล

๑ แล้วไปลา กลาเรนดอน ดอญใหญ่ ว่าจะไป ตาม อารมณเทียวชมเล่น
 ในหัวเมือง ของ อังกฤษภอ จิตรเข็น จะได้เห็นโกกลที่คนทำ เขาขอม
 ให้คลาไคลตั้งใจหวัง ก็คืนหลังโดยด่วน ด้วยจวนค่ำ ถึงไซเทลเอนอ่อน
 ร้อนระกำ ไช้จะจำใจเข้าน่านำราน ไม่กำหนดว่าเมื่อไร จะได้กลับ ทั้ง
 แท่นับวันเปล่าเศร้าสงสาร บ้านชะนีขนิญายพาพาล จะเบิกบานฤ
 รมภมรมฤไทย แต่รำจัญครวญคร่ำจนย่ำรุ่ง น้ำค้างฟุ้งพรมผกาบุผา
 ไสว ก็จากห้องไสยาสน์อนาใจ ภาวเที่ยงได้เวลาภาทินจร แสนสง
 สารแต่ทำนมนเทยร์พิทักษ์ ยังป่วยหนักแงบระงับอยู่กับหมอน เป็น
 เพื่อนยากลำบากมาในสาคร คิดอารมณเพราะมิได้ไปด้วยกัน เมื่อคราว
 ทุกขร่วมทุกข์ ครั้นสุขพราภ ต้องจำจากจรไกลใจกระตลย จึงฝากฝัง
 สักหมอนแล้ว จรจรลี ก็รีบฉนั้น ฉายหมอนขึ้นรถไฟ

ฯ

๑ ระวังสองข้างทางวิถี มีไวนาสาล์แลไสว นาเข้าโพชบั้งเป็น
 นาหญ้าไร่ไร เขาปลูกไว้ขายกันพานจะแพง เมื่อถึงเทศการ ทนาวเป็น
 คราวขัต ทุกสิ่งสัตว์มีตา กินหญ้าแห้ง ทัวทั้งเมืองซื้อหา ราวาแรง
 ต่อหน้าแล้งหญ้าสด จึงงคงาม บ้างทำสวน ทำไร่ไว้ปลูกผัก เป็นคณ

ผักอ่อน แก่ แล ออกหลาม มีบ้านเรือนตึกพิภพล้วนตึกราม ในที่ตามทาง
รถบขร แม้นภูเขาเลากากิตน้ำขวาง ก็ทำทาง ทะลุกลวง วงสิ่งขร
เหมือนอุโมงค์ตรง ตรงอกไม่ ยอก ย้อน ซึ่ง ชุกพลอน ทำหินตั้ง ดินทราย ถ้า
ทางยาวราวศก สอง รัชเส้น มีดไม่เหน สิ่งไร หน้าใจ หาย บางที่ ทางน้อย
สั้น จะ บรรยาย ก็มากมายเหลือ ล้น พัน ปัญญา บางแห่ง ก่อเป็น ตะพาน มี
ธารไหล เรือเดินได้บน นั้นขึ้น หน้าหนา แต่ข้างล่าง ทาง รถไฟเขาไป
มา ถูกน้ำหลากจิตร ซึ่งคิด การ บางที่ ทำลำคลองเป็นสอง ชั้น ข้าง
บนนั้น ก็มี น้ำลำละหาน ข้างล่างชลล้นไหลใต้ตะพาน เรือขึ้น ล่อง ทั้ง
ธาร ทั้ง สอง คลอง ครั้นถึง เมืองเบะมิงชำ ที่ลำน้ำนี้ เข้าอุตุภักภไฟ
ค้อย คลาย หมอง เหนเจ้าเมือง มาคำนับค้อยรับ รอง ท่าง ยิ้มย่องผูก วัช
พุด ทัก ทาย เขาเชิญให้ ไป อยู่โฮเตลตึก อนาคต นึก หน้าใจ มิใคร่ หาย
ค้อย ระวัง หลับนอนผ่อนสบาย จน รุ่งสาย สุริยศรี ระวีวรรณ ฝ่ายเจ้าเมือง
จัดแจง ตกแต่งรถ มารับ ทักไทย หมอให้ฝ่ายสนธิ ไปดูที่นาๆ สวรรพรม
แห่งหนึ่งนั้น ทำเครื่อง ทองเหลือง ล้วน กับ ทำเบญ ทองแดง ด้วยแรงจักร
วิเศษนัก เร็ว ดีได้ถ้วน ทั้ง แม่ตักตอก ตราถ้า ประมวน โดยจำนวนโมง
ละแสนแผ่น ทองแดง ทั้ง ทำเครื่อง แก้ว แว กระ้าง เจียรไนใสสว่าง
เป็น ศรี แสง ที่ทำเหล็ก สวรรพิตจักร จัดแจง ถึงคน แกล้ง แล้ง สรรคด้วย
บรรจง อีกที่ ทำเครื่อง กระจกตาตาน้อยใหญ่ ทั้ง หีบ ไล่ ของ งามๆ ตาม
ประสงค์ ดูมากมายหลาย สิ่งล้วนยิ่งยง เขาซึ่งลง น้ำ มันได้เขียนลายทอง
๐ แต่ภัก อยู่เมือง นั้นสัวัน ถ้วน แล้ว จึง ทวน มา ขึ้น รถ หมด ทั้ง ผอง
จากบุรี รีบไปตั้งใจปอง จน บ่ายสองโมงครึ่ง ก็ถึงพลัน ชื่อเมือง แมนเซศ
เทอเออโชน ดูโตใหญ่ยาว กว้าง ซึ่งสร้าง สรรค เป็นหัวเมือง แต่เพียง
นี้ ยังดี ครั้น สวรรพรม พิศเพลิน จำเวญตา ภอ รถไฟไป ประทับ เข้ากับที่

ผู้รักษาบ้านก็มาหา แล้วเชิญพวกทูตไทยให้ไต่ถาม คลา ขึ้นรักษา
ไปที่ภัก ให้เลี้ยงดูถวายสบายจิตร เขาผูกมิตรร่วมใจได้รู้จัก คิด
ขึ้นชอบ ชอบคุณการุณยวิเศษ มาชวนชักพูกจาแล้ว ลาไป ข้างพวกเรา
เข้าที่ศรีไสยาสน์ จนภาณุมาศเฝ้าเยี่ยมเคลือบมโศก ชวนกันแต่งกายา
แล้วคลาไคล ดูเครื่องไฟทำฝ้ายท้ายล้า ล้อ ทั้งจักร ธนัสสารพัด
ซึ่งเงินจันทกอก ก้านประสาธน์ศรี ของอื่นนั้น พรพนาจะข้าที่ เจ้าราช
อยู่ดกแล้วจาก จว

๑ ขึ้นรถไฟไปเมืองลือชู่ เทียว ชม อุทยานกระแสน้ำ สลอน กำปั่น
พวกลูกค้าในสาคร ไต่ภักผ่อนเฝ้า ยานพาเรื่อ บ้างอันนี้มี หลักร
บ้างหาไม่ หลักรใส่แก้วสว่าง กระจำง เหลือ เหล็กทำเสาซื่อออกไปไม่
เจือ ข้างอยู่เกือกเกือกหิน กั้นหินพัง ครั้นกำปั่นเข้าอยู่ ประตู บัด ก็มีคน
เหมือนใส่ไว้ในถัง สุกน้ำออกแห้ง สนิทด้วยบักบัก เรือก็ขึ้นอยู่กับ
หมอนไม้ คดอคนแกล้งคนทำการ นั่งขึ้น กับพื้นหิน ไม่มีดินโคลนที่ด้วย
ที่แห้ง ขาคีอังกฤชติด คลารู้จักแจ้ง ในตำแหน่งลือชู่มีอยู่ราย ริม
แม่น้ำสองข้าง สลางเสา ทั้งพง อ้อ กอเลาเล้าเหลื่อหลาย สุกจะนับ
คณะหาจน คาลาย ดูมากมาย สิบพันประมาณ ได้ดูเล่นแล้วก็กลับ
ไปยับยั้ง อยู่ดกเอนหลัง ปรินดา กินอาหาร จนสิ้น แสงสุริยวัน อนุเคราะห์
พนักงาน จิตแจ้ง ตกแต่ง รถ

๑ แล้วมาแจ้งกิจาอัชฌาไศรย ขอเชิญพวกทูตไทยไปทั้งหมด ดูละคอน
พื่อนว่าทั้งมรด อันปรากฏ มีอยู่ในบุรี ท่ามเปรมปรี่มัยมยของค้อยของ
โส ก็คลาไคล ตามแนวแถววิถี ถึงหน้าศาลา รถประทับไว้ด้วยที่ จรด
เข้าไปถึงใจปอง เขาแลเห็นพวกไทยที่ใจจิตร ฝ่ายอังกฤชทวนนายชาย
เจ้าของ ก็วิ่งมาทำคำนับ แล้วรับ รอง ให้ยู่ห้องจอม อนุเคราะห์

อัน ละคอนเห่น วิเสศ ตามเพศ เขา จะกล่าว เกลา กลอน การ ว่า คาน หู ขอ
 จับ เรืองอาชา เป็นม้ารู้อยู่ ด้วย มีผู้ฝึกฝนจนชำนาญ ที่ กว่าม้าเมือง ละคอน
 ละคอน แรก หักแปลกๆ ทำเล่น เช่น ทหาร ใ้ให้ไป ยิ่งขึ้นขึ้น ทะยาน
 ภาชีซาน ทำได้เหมือนใจคิด แล้วให้เห็น ว่าทำก้าว เป็นถ้ำ ฝ่าย อาชา
 เห็นดีไม่มีผิด ใ้กินโต๊ะ อย่าง ฝรั่งนั่ง สถิตย ก็ตาม จิตร สรวทไม่ขัด
 นาย เรียก เข้ามาหน้าทุกให้ชุด หมอบ แล้ว นบ นอบ เคียม คัล ชันใจ หาย
 แต่ขึ้น ลักทวเขายัง หักได้แบบ คาย ที่ หลง ชาย ปรีชา เทน ม้าเมิน จึงเอา
 ฉ้ามาม้วนให้กลมกล่อม แกล้ง แอบ อ้อม โยน ขว้าง ไปทาง เหนิน แล้วสั่ง
 อาชาในยให้ดำเดิน เชี่ยวคมเดิน หาลำนั้น มาพลัน ม้าก็ ก้ม ตมดิน ตาม
 กลิ่นฉ่ำ คายเอามาเหมือนใจที่หมาย มัน เจ้าของแกล้งทำเป็นไม่เพน
 มัน สิ้นทพนั้น คาย ตามด้วย ความกลัว จนเจ้าของ รับ ฉ่ำ ม้า จึง หยด
 วิเสศ สุก รุกะไร มิใช่ชั่ว ที่ หลง ทั้งไป ที่ อักคิมัว ม้าก็ ตัว ผลาก ล้า ไป
 นำมา เจ้าของ รับ แล้วกำจับ ว่าม้ามิ่ง เราจะทำไป ในเวหา จง
 คอย คาย รับ เอาทุกคราว ครา อย่าให้ ฉ่ำ ตก คืบถึงพื้นดิน แล้ว ม้วน ฉ่ำ
 โยนไป ใน อากาศ ภาชีซาน รับ ได้ดังใจ ถวิล ถึง สามยก มิได้ ตก ถึง
 ธรณินท เป็น ยอด สิ้นทพเลิศ ประเสริฐ ชาน แล้ว มีคน หก กระเมน เล่น ได้
 ลวด ตุ้มง กวด เต็ม ประคำ ชั่ง ถล้า หามู ครั้น จะ ว่า พรณา เทน ข้า การ
 ยัง วิถาน มากมาย หลาย ทำนอง ละคอน เล็ก กลับ มา เวลา คึก อนาคต นึก
 ทนาว ใน หน้า ใจ หมอง ถึง โขเทล เอน กาย ไม่วาย ทรง คะนึ่ง นึ่ง เคย สนิท
 แนน นิตรา เมื่อ ไกล นาง ท่าง นุช สุก วิทก ใคร จะ กก กข ตมิ ตร ชนิฐา
 ที่ เปลี่ยใจ ฝ่าย เจ้า เปลา อูรา เหลือ บัญญา ที่ จะ อย ประสบ กัน ทุก วัน น
 เปรม ปรี เมื่อ ยาม หลับ นึก ว่า กลับ คืบ ห้อง ประคอง ขวั้น ใ้ อิง แขน แขน
 ทรวง ทวง ขวั้น ครั้น สิ้น แผ่น คืบ เฝ้า เสร้า ฤไทย จน รุ่ง ร้าง สว่าง แสง แสง

กระจำง ไม่เหือกห่าง ท่วงวิคพิคไสม อยู่เมืองนี้ ส่วนก็ คัลไล ชัน
รภไฟพรอัม กัน มิ ทัน นาน

ฯ

๑ กลับมาแมนเชสเคอเองนี้เคราะห์ นึกหัวเราะทั้ง ทุกขส่นุกนี้ สนวน
แค้น เวียนไป มาให้ข้าการ คิดว่าคานกรรมๆ ทำอะไร ถึงวัน ครุศ
ช้าง อังฤษทุกทิศสถาน ทั้ง เว้นงาน การห้าม ตามวิไสย เขาปักทั้ง
เล็ก วันทุกบ้านไป เขากิ่งไม้คอกแถมมาแซมเรือน เวลาคำเลี้ยงค
หมู่พี่น้อง ทั้งพวก พ้อง พงษาบันทาเพื่อน ต่างแต่งตัวโอ้เยี่ยมเทียว เยี่ยม
เยื่อน ตกปลาเกลื่อน ร้องเล่นข้างเต็นรว่า นักเลงเล่าเมาเซเคินเป้น
ล้นไ้ส่น พุด มากกลากกล่า ประสาวส้แก่แก่เฝ้าประจำ พวกไทยข้า
หยิบ ชุ่มส่ม ะวัง ไ้ย่มย่องผ่องใส สบายจิตร ถึงน้ชยนิค ภอสม อารมณ
หวัง อันค่ายใน หมาย ประจนพันกำล้ง เพียงค่ายนอกแล้วคงพ้ง คลยเลย
แต่ตัวพ้นนี้ไม่ อาจขยาคย่น ให้หวั่น าวินญา นิจาเอ้ย เราแก่เฒ่าถ้าจะ
เข้าไป ชิตเซย เขาคงเสยเอาด้วย คอก ออกระอา เป้นวัน เล่นวันไว้ มิ
ไ้ถ้ถ้อ ผู้หญิงยอผู้ชาย ยุคข้างคุด ครว่า อังฤษจับกันด้วย ปากลำ บากตา
พวกไทยคว้ด้วย จะมกถูกไม้เบา ครั้น คักค่น กลับคั้นเข้าไ้ยาคน น้า
ค้ำ หยาคเอ้ย ทรวง ยิงง่วงเหงา ก็กลับเรื้อยเห็นอยอ้อนผ่อนทุเลา จนรุ่ง
เข้าแจ่มแจ่งแสง ะวัน

ฯ

๑ ยุกอยู่สามราตรีแล้วล้ลาค พรอัมทั้งราชทูตใหญ่ก็ผายฉ่น ชัน
รภไฟ จาก ที่บุรี พอ้น ถึงขอบคั่น เขตร เบื้อง เมืองชิพิล เขาทำของ
เครื่องเหล็กทั้งเล็กใหญ่ บึง ตะโบสัว ขวาน สว่าน สั่น คน ออกซื้อภา
เลื่อง กระเคื่อง คิน เป้นที่ถื่น น้บถ้อ เครื่องมือ คม อยู่สองวันซื้อหาสาระ
พัต ไม่ข้อง ขัต ของสำเร้ไ้เส้จสม ชันรภไฟกลับหลัง ตั้งนิยม ถึง
บุรีที่ ประณมเมื่อแรกไป แวะเข้าภัก เมืองนี้ สองวัน ถ้วน ทวัน พน

72

๑ อีกสองวันเสาวณีย์ อัครราชกุมารี ทางสุนทร มาแถลงแจ้งประจักษ์ ด้วย
ปราโมทย์โปรดปราน เปนการ รักษา ให้เจริญ ชักทุกสยามทั้ง สาม นาย กับตัว
พิศลาโคธเจ้าไปเล่า ตูราเท้า ลั่น ชุนนาง สลัด หลาย พร้อม ธิดาเมีย
มิ่งทั้งหญิงชาย มาว่า ร่าย เรียง รื่น ชื่นอารมณ์ ได้ทราบสาร กรรม ๆ ทำไฉน
เปน จนใจใช้ จิบ ยิง ทับถม สุกตำรง ทรง กาย หมายนิยม แผ่น ชื่น ชุ่ม
ก็เหมือนฆ่า ชีวาเวา ฝ่าย ท่าน ทูตทั้ง สาม แ่่ง ตามยศ แล้ว ชื่น รกคัลโล
เข้าไปเล่า ได้ดู เล่น เต้น รำงามไม่เบา อยู่จน เขาเลิก พลัน ชวน กัน มา

๑ ขึ้นทกคำเต็นสามทำการใหญ่ รับสั่งใช้ชายหนึ่ง ออกมาหา ให้
พวกทศกนายนั้โกลดลา ทัศนา รำเท้าเป็นควรวดี ครั้นถึงวัน ที่กำหนด
ระทศทุกข ไม่มีศุขโรย ฟูยังฟูบ ศรี จะบอกบ่าวว่าไปก็ใช่ที่ ต้อง
จำใจ จวลีมาขึ้นรถ สารถี ขับม้าภาลีสาด ก็ถึงราชวัง สุวรรณ ด้วยกัน
หมด เข้าไปนั่งตามชั้น เป็นหลั่น ลต คุกทรงยศโสมของ องค์ พระนาง

ว่ากับน้อง ของเจ้า อาลเบ็ค งาม ประเสริฐสารพัดไม่ขัดขวาง ควรจะ
ชม สมน้ำเป็นถ้าทาง โดยยศ อย่าง มงกุฎกษัตริย์ชาติยา นาวีรายชาย
เรียงเข้าเคียงคู่ พิณจูงลงงามตามภาษา เทนที่เหมือนเรือ รวาทักถ้ำ
มา ว่านางฟ้าจับ ระบายทำกระบวน กับฝูงเทพเทวา วาอุทิศ ประคอง
จิตเคียงชม พิรมย สงวน อันสัตรี กับบุรุษได้ ชุกชวน ก็ย่นมยล จิตใจ
อาลัยลาญ ครั้นสิ้นเพลงยังหยุดบท สุกท้าย เสกฉาย เสพย ผลาภักษา
หาร พร้อมด้วยเหล่าเผ่าพงษ์ พระวงษวาล เสว็จสาวาญ ก็นกลับมาบับ
ยัง โปรดให้น้ำไทย ทั้งสิ้นไปกินเลี้ยง มีของเคียง คาวหวานใส่จานทั้ง
อีกจำเปน น้ำองุ่น หนุ่น ประทัง ชุนนาง ทั้งภรรยา ก็มากิน ประมาณ หมู
เสนาตัก หำร้ย มีใช้น้อยนึ่ง เวียงเลี้ยง จนสิ้น ต่างยินดี ปรีดาไม่ราकिन
ครั้นอิ่ม ชื่นคื่น มา ถิ่นที่ประชุม ผลัดกันกินผลัดกันเล่น เล่นสนุกนี้ บันเทิง
ทุกข ถ้วนทั่วมา มั่วสุม เป็นการบับบับ สัก ทั้ง ชุมชุม จนหัวทิ่มเสก
ขึ้น ก็คื่น มา

จะ

๑ ถึง กำหนดวันนัด หักทหาร แยกสถานทุ่งเถิน ริมเนินผา มีศุภ
จึงแจ้งแห่งกิจา เชิญทูตานุทูตไทยกลไจว ขึ้นสู่รถ หมอทด้วยกัน วิว
ผืนผาย ไปถึง ชายที่แถวแนวสิงขร เหนือทวาร ชักันจุตัว อัคร ท
สถอน แลหลามเป็นสามกอง พวกม้าขาว งามตาม หมวก หมู พวกม้า
แดง ๆ งามไม่ มอมหมอง พวกม้าดำ ๆ ที่ลำพอง ดำ รนวิ่ง เรืองร่าหาญ
ประจัญ พวกดำเนินเต็นเท้าเป็นเหล่าหลาย ล้วนแต่ง กายเสื้อสลัไม่
ลับสน ทุกหมวก มี ปัทมาทสำหรับ พล เลี้ยง กลอง รน แตร ร้องก้อง สำ
เนียง ทหาร หัก จักเจนสำเนียงแน่น แต่ภอแตร เป่าดังได้ฟัง เสียง
ก็ ออกเดินโดยระเบียบ เรียบเรียง เป็นคู่เคียง มีได้ ปนลับสนกัน ทหาร
จวักที่ ละครบ ไม่คังคับ แฉง เลือก ช้าง เลือก สวรรค ทั้งแดง ดำขาว

รพ คัก พัน เมื่อ หัน^๕หัน^๕ เสนอ หน้า ทา ประทึ^๕ เขา^๕ผู้^๕คน^๕ จัน^๕ที่^๕ที่^๕ ทัง^๕
 ไม่^๕เลย^๕ลง^๕ ชัน^๕นำ^๕แล^๕ล้า^๕ หลั^๕ ภา^๕ไ^๕ย^๕น^๕บ^๕น^๕บ^๕ง^๕ เล^๕ย^๕ง^๕ ทัง^๕ทัง^๕ เหม^๕อน^๕ จะ^๕
 รัง^๕ใจ^๕ ไม่^๕อยู่^๕ ตู^๕ทะ^๕ยาน^๕ รำ^๕น^๕เข้า^๕รับ^๕ไฟ^๕ไม่^๕หน^๕ หลบ^๕ แต่^๕สิน^๕ทพ^๕ อา^๕ชา^๕ยัง^๕
 กล้า^๕หา^๕ญ^๕ เคย^๕สู้^๕ศึก^๕ศึก^๕ สอน^๕ได้^๕ รอน^๕ วา^๕ญ^๕ จึ่ง^๕ แจ^๕ง^๕การ^๕ใน^๕กล^๕ร^๕น^๕ร^๕ง^๕ค^๕
 ต^๕เค^๕ล้า^๕ค^๕ล^๕อง^๕ ว^๕ง^๕ไ^๕ว^๕มิ^๕ใช่^๕ ชั^๕ว^๕ แต่^๕ละ^๕ท^๕ว^๕ไ^๕ด้^๕ทัง^๕ หวัง^๕ ประ^๕ส^๕ง^๕ค^๕ ไม่^๕เต^๕น^๕ ตัน^๕
 บัน^๕ไฟ^๕ใจ^๕ทะ^๕นง^๕ ทัง^๕ร^๕ูป^๕ท^๕ร^๕ง^๕ ล้า^๕ลัน^๕มัน^๕ตัน^๕โต^๕ เจ^๕ิง^๕ ฉ^๕ล^๕า^๕ด^๕ อา^๕หา^๕ญ^๕ใน^๕การ^๕ร^๕บ^๕
 ร^๕ู้^๕ หลัก^๕ หลบ^๕ ลอ^๕ก^๕เล^๕ด^๕ วิ^๕เส^๕ศ^๕โส^๕ จ^๕น^๕เบ^๕ย^๕ง^๕ บ่าย^๕ชาย^๕ศรี^๕สุ^๕ริ^๕โย^๕ ก็^๕กลั^๕บ^๕โฮ^๕เท^๕ล^๕
 ส^๕ถา^๕น^๕ลำ^๕รา^๕ญ^๕ ร^๕ม^๕บ^๕ ๗๖

๑ เดือนสามขึ้นสิบเอ็ด คำจำจดหมาย จะ เริ่มราย แต่งงาน ภิเศกสม
 พระบุตร ศรี สวัสดิ์ กัทัก ชม ให้เคียงคมคู่เกล้าเจ้าวิลเลียม เชอเปน
 ราชกุมาร ชาญสมร อยู่นคร ปรุชาโอ้อ่าเอี่ยม แต่ต่าง ชาติพงษ์ สวัสดิ์
 ภาทักเทียม ฝีมือเอี่ยม ย้ง ย้งไม่ขึ้นกัน ถึงกำหนดฤกษ์พาเวลาสาย
 พระโสมฉาย มิ่ง สมร อัมพร สวรรค ให้เชิญทูตสาม นาย ชาย สำคัญ กับ
 ทัว ฉิน จรัส เป็น สักคน ไปที่วัดชาแปลให้เหนแจ้ง ในตำแหน่งอาวาท
 สถาณ ท่าง ขาบ น้ำชำระ สะสกนช แล้วแต่ง ตนตาม วิเสศข้าง เพศไทย
 มาขึ้น รถม้าพศดยของอย่าง วิม หนทางคนผู้ดูไสว ครั้นถึงโบศรถ ประ
 ทับกับบันได ก็เข้าไปนั่ง ที่ทั้งสี่นาย คักคู^๕หนึ่ง องค์ กวิน นารินราช
 พร้อม พระญาติวงษ วาดประมาณหลาย อีกทั้ง เจ้าอาตเบิดประเสริฐชาย
 ก็นำสายสุศ สวัสดิ ราชธิกา เข้ามาในโบศนั้นด้วย กันหมด องค์โอรส
 เขย ขวั้นก็ทรรษา อันโสมยง องค์บุตรศรีวิโสภา แต่ง กายาล้วนเพชรเท่า
 เม็ดบัว ชนิดกลาง พว่ง พรวร รว มะกล้า ที่เล็ก ล้าย่อม ยาว คักเท่าถัว
 ฉลอง องค์คุณผ่องไม่หมอง มี สอาดทัว ขาวฉ้วน นวลผจง ภูษาขาว รว
 ประมาณ คักสิบ ศอก เปน ชาย ออกไปข้าง หลั่ง เหมือน หางหงษ์ มี นารี

วันสาว คราว พระองค์ สม ทวาทรง สักคุณ วิไลย์ คำเนิน เชิญ ชายเข้ามา
 ข้างหลัง เป็น ยศ หวังว่างาม ตาม วิไลย์ แต่ฝ่าย เจ้าวิลเลียม เอี่ยม ละไม
 เหนือ ทรงใส่ เครื่อง ทหาร ข้านาญบุทท กัง เก่ง เลื่อน หน้าชม สม สว่าง มี กุบ่า
 ทอง อร่าม งดงาม สุก คาค เข้ม ชาติ รัต แน่น แว่น อาวุธ ทั้ง ประคอง เข้า สู่
 สู่ สงคราม ครั้น พร้อ มวย พงษ์ กระษัตริย์ ทั้ง สอง ฝ่าย มา ขึ้น นาย เรียง อยู่
 คุก ออก หลาม ฝ่าย เจ้าสอง ราส ว่างาม จึง คุก เข้า ลง ประนาม ประณม กร
 แล้ว ชบ ภาทว ไหว้ พระ บน สวรรค กระเชม สันต ภิญโญ สะโมสรว พระครู
 ใหญ่ จึง เชื้อน เชื้อน สุนทร ร้อง อวยพร ประกาศ บ่าว คน เหล่า นั้น ว่า ใคร รู้
 เรื่อง รว เจ้า ทั้ง สอง ที่ มี ควร จะ ให้ ใคร ประ คอง ขวั้น จง ว่า กล่าว ข่า
 แจ่ง แจ่ง ลำคัญ ชะวัน อาวาทสถาร แม้น ไม่ ว่า ภายหลัง อย่าง หวัง กล่าว
 ให้ แดก ทั่ว คุ่ม ชม สม สมร ครั้น เจ็บ เบียบ ปาก เลี้ยง ไม่ เกียจ งอน แล้ว
 จึง ย้อน หัน หน้า มา พา ที่ ว่า นี้ แน่ สอง เจ้า ลำ เภา ภักตร จง ประ จักข โดย
 ทำนอง อย่าง หมอง ศรี ถ้า องค์ ไหน เกี้ยว ข้อง ต้อง ราค ใน เตี้ย นี จง แสด
 แจ่ง กิจา แม้น คิด คด ข้อ ขำ แก่ง อำไว้ คง ต้อง ไซ วัน พระ เจ้า พิภาคนา
 ทั้ง สอง องค์ มี ไต้ ตรี ส วิจนา ต่าง ก้ม หน้า นิ่ง อยู่ ไม่ คุไป แล้ว พระ ครู ผู้
 เฒ่า เข้า มา ถาม โดย ค่ะ คี่ มี ความ ข้อ สอง ไลย ว่า แก่ องค์ พระ กุมาร อัน
 ขาญ ไชย ท่าน ทั้ง ใจ หวัง ชม พริ้ม ย ักข จะ รับ ราช ธิมา เป็น คุ แล้ว
 จะ อยู่ เรียง บำ เหว หเสม อดัก คี่ ตาม พระ เจ้า ว่า ไว้ ไม่ ย้าย ยัก จะ พิทักษ์
 ร่วม ทุกๆ ร่วม คุ ข กัน ไม่ เชบ ชิด พิศ สวาท ทั่ว หึง อื่น คง ชม ชื่น จน
 ชิวา สิ้น อาสน์ มี ไต้ ทำ ทุจริต ให้ ฝึก ธรรม แน่ อย่าง นั้น ฤา ไฉน ใน ใจ จริง
 เจ้า วิลเลียม รับ คำ ตาม ที่ ว่า แก่ จึง ฝั้น หัน มา ข้าง เจ้า หลิง แล้ว ไต่ ถาม ตาม
 จิตร คิด ประ วิง เสรี ทั่ว สิ่ง คล้าย ความ ที่ ถาม ขาญ ฝ่าย พระ นุชบุตรี ศรี

สมร รับสุนทร อายเขื่อง ทำเหมืองหม้าย พระครูเฒ่าแก่เขื่อนเขื่อน
 พิปราย กล่าวอธิบายถามไถ่ในทำนอง ว่าผู้ใดใคร จะช่วย อำนวย หลึงให้
 มีมิ่ง คู่มิตร สนิท สนอง ฝ่ายว่าเจ้าฮาดเบิดเล็ค ลออง จึงประคอง จูงหัก
 ราชธิดา มามอบให้แก่ พระครู ท่านผู้ใหญ่ ด้วยผ่องใส แสนโสรมนศา
 พระครู รับจับ กร สมรมา เอาหัก ขวา พระกุมาร ประสารลงแล้วอ่านคำสัญญา
 ไป ตั้งใจหมาย ให้เจ้าชายว่าตามความ ประสงค์ เหมือนตั้งสัตย์ปฏิญาณ
 สบาณ องค์ จำเพาะทรง หน้าพระเป่นพระยาน ในใจความนั้น ว่าข้าพเจ้า
 จะรับเอาหนวล องค์คง สมาน ทั้งแต่นี้ไปได้แต่งงาน ไม่ร้าว รานู
 แรม สวาทินิราษ จร ถึงจนมีที่ชั่วไม่เลยละ ตามคำพระโอวาท ประสาท
 สอน สัญญาไว้ไว้ แก่ นาง สำ อาง อร เสรีสุนทร วง ทักกระสัตรี พระครู
 จึง จับ ทักษิณาราช มาวาง พาดหัก ชายไม้กลาย คี่ แล้วอ่าน สัญญา นั้น
 ขึ้นทันที ให้เทวี่ ว่าตามทุกคำไป ความที่นางว่ากล่าวในราวเรื่อง ก็
 คล้ายเบื่อง บทกวีมาร เรอชานไซ แต่ คลาศ ถ้อย น้อย นิดไม่ผิดไกล โดย
 วิสัยของ สัตรี ซึ่ง มีมา ทั้งจะ พังคำ ทำ ตามผัว ภูเเกรง กลัวรักกัน
 ด้วยหรรษา จะตั้งใจปฏิบัติภรรยา เสรีสัญญาหัก วาง ออกห่างกัน
 เจ้าวิล เลี่ยม งาม ประโคมโคมเผลา จึงหยิบเอาธรรมรงค์ที่ทรง สรร แล้ว
 ไล่วางลงบน หลังสมุทพลัน ทำเคี่ยม คลั่งส่งไปให้พระครู ท่านตาเฒ่า
 รับเอามาจากหัก แก่เข้าขัดเศาะอะไรไปศักครู้ แล้วหยิบแหวน แสน
 ประเสริฐขึ้นเจ็ดชู ส่งให้กุมาร รับค่านับลา มาสวมใส่ นี้นางข้างหัก
 ชาย ของโสมฉาย มิ่ง มีตรชนิฐา แล้วจับแหวนนั้นไว้ไซ วาจา ว่าดู
 ราทราม สวาทินาภนาวิ พี่จะขอรับเจ้าล่าเพาลักตรไปเป็น อมรคเณงค
 มหี โดยคำมั่น สัญญาไม่ ราคี ธรรมรงค์วงนี้เป็นสำคัญ จะค่านับ
 เจ้าด้วยกาย รวยสมบัติ สารพัดมอบ มิ่งทุกสิ่ง สรรพ เสรีคำหวัดวาง

หัก ออกห่าง พลัน แล้วคุกเข่า อภิวัชท์ ทั้ง สอง องค์ ฝ่าย พระครู กับ บัณฑ
 สถานุสิษ สวกลีลิต ทำเป็นเช่น พระสงฆ์ ครั้นสิ้น บท หมกคิรบ ก็จบลง
 แล้วให้ พระโหมยง กับ นางราญ เอา พระ หัก ต่อ พระหัก สำลัก จับ แก่ จึง
 กลับ กล่าว แจ้ แกล้ง สาร ว่า พระเจ้า เวียงอุทิศ ประสิทธิ์ ชาญ ใต้โปรด
 ปราณ เจ้า ทั้งคู่ให้ อยู่ครอง แต่ไปผู้ใดผู้หนึ่งนั้น อย่าได้คิดฉันท ขวน
 ขักให้ รัก หมอง จง รวบรวมร่วม เรียง เคียง ประครอง จน กราบ สอง ชันษา
 ชั่วววาย แล้ว พระครู จึงอำ นวย ขวย สวัสดิ์ ให้บำบัต ทุกข โศกโรค ทั้ง
 หลาย พวก สิบ ห้าอื่นๆ ที่ขึ้น รวย ร้องถวายไชยพร เป็น กลอนเพลง
 มัณฑาเลียง อึง มั่นอุณาบท ทั้งพินพาทย์ไพเราะห ฟังเหมาะเหม่ง ที่โนบโคแล้
 สนั่น ด้วยบันไดง ดู ครั้น เสร็จ มากมาย จน บ่าย บัง ฝ่าย พระองค์ นาง ราม
 งามฉวี กับสามี่ เสรีจรรพ ก็กลับ หลับ พร้อม พระวงษ์ พงษาทา ประตั้ง
 คั่นเข้าวัง สุขสม พิรมยา แล้ว อังกุญ มีศเฝ้า จึง เล่าแจ้ บอก แกล้ง ว่า
 เจ้าคุณบุญ นึกหนา อัน พวกราเหล่านี้ ที่เข้ามา ล้วน บัณฑาคณ โสค
 ซึ่งโปรดปราน ถ้าหากไม่มีได้มา อยเห็น เหตุด้วยเป็นที่ ห้าม ระโหฐาน
 พวกขุนนาง ทั้ง เศรษฐี มี ศฤงฆาร ฝ่าย ทะยาน จะใคร่ ยลทุกคนไป ยอม
 เสีย เงิน มีใช้น้อย สอง ร้อยช้าง อย่า ควร หวังคิดว่าจะมาได้ ต่อสนิทชิด
 เชื้อเชื้อน้ำใจ จึงโปรดให้ มาดู อยู่ในนี้ เมื่อเวลาอาวาท จิตา วา พวก
 พระญาติ แล เสนาบดี ศรี ทั้งฉวี เมีย เคียง คู่ด้วยผู้ดี เหล่าคตศรี พร้อม
 พรักพนักงาน หมกด้วยกัน จะ ประมาณ ศัก สอง ร้อย เป็น อย่าง น้อย เพราะ
 ห้าม ตาม บรรพทว ครั้นเสร็จ คั่น ยัง วัง ตำราญ ท่างตน ลานชั้น ฆบ ทจร
 ๐ ภา สิ้น แสงสุริย นสนทเขต จันทร ประเวศ เยื้องเยียม เหลี่ยมสิงขร

เก็บตามด้วย ครอบาการกร พ้นอำพรเมฆไม่มี ปณ ศรัทธาสักดิ์ศรี นาริย
 ราช ใช้อำมาตย์มาแสดงแก่นสนธิ ให้พวกไทยไป หมก ทั้ง หก คน
 จรดเคียนนี้ อย่างเร็ว จะให้ พังมะโหรี ลำับใหญ่ ตามวิไลชัย ร้อง
 กล่อม ห้อง หอ ครั้นทราบ สาร ขานไซ้ที่ใจภอ พุท หวังจะเสาะภานี้ไป
 มาถึง วัง ชื่นยัง ทำหนักตึก เหนคักคักคนผู้ดูใส พร้อมเส้นเสนาฝ่าย
 นำใน แแต่ วิไลตามยศ หมกด้วยกัน พระจอมโลกยแล ประโคมโหม
 เมลา กับ องค์เจ้าคู่ครอง ประครองชวน อภัยบุรุษตราวิลาวรรณ ทั้ง
 พงษพินทุมา ประชุมชุมนุมใน พังชัยร้องสองฝ่ายชายกับหญิง เสนาจริง
 จัปจิตพิศไมย มะโหรีรี เรี่ยแจ้วใจเอยใจ กลมกันไปกับเสียงลำเนียง
 คน ครั้น สักท่มเสาวณมี รับสั่ง ให้แต่งตั้งภักษาสถาผล แล้วโบริด
 ให้พวกไทยทั้งหกคน ไป ทำปล้ำที่เลี้ยง พร้อม เฝียงกัน กิน น้ำชา กาแฟ
 แล ขนม มีเนย นม สารพัด ชั่งจัดสรรค ผลไม้หลาย อย่างล้วนต่างพรรณ
 อเนก นันทคาร ทวนไล่จวน ราย อิมสำเร้งเสร็จ กลับมายัง ยัง อยู่เฝ้า
 พัง มะโหรี ที่ใจหาย สอง ยาม เสศยักกระเวศ จึงคลาศ คลาย เสศฉายฉน
 กลับลับพระองค์ ข้าง พวกเราเล่า ก็ ภานี้ มาหมก ขึ้นสู่รถคืนหลัง ตั้ง
 ประสงค์ ถึงโฮเตลเอนอ่อนนอน จ้านงค นึกพระวง หวังสวาดีไม่ขาดครวญ
 เวลาตึกยามนี้ เจ้าพี่เอย ใครจะเซยแนบน้อง ประคอง สงวน เราเคย อยู่
 สู้สมพิรมย นวล ได้ชีวิตชวนเซยขึ้น กลางคืนเกียง เมื่อไร หนอ จะได้
 ภพ ประสพภักตร แต่ว่า รัชช จนะมัย ประทับเสียง ก็ภอ ผอย ม่อยหลับ
 อยู่กับ เคียง สุริยฉายบ่าย เบียงลงลับดวง ทาราลื่อน เคลื่อน คล้อย ลอย
 ลึลลาศ ภาณูมาศ ผากพัน บรรพต หลวง พัดขึ้นจากไสยาสน์ อนาถ ทรวง คัด
 ไลย ล่วงเลย ออกจากประตู เหน พวกเรา มา พัง สะพรั่ง พร้อม แกล้งเดิน
 ข้อม ขวยจิตร คิต อดสู เขาชวนกัน ยืมเยื้องชำเลื่องดู ไม่อาจสู้เมินหน้า

ระอา อาย แล้วชวนกันเที่ยวท่อง ทั้ง วิถี ชื่อ ของ ดี ตาม ห้าง ที่ วาง ชาย
จน เวลา สายัณห์ ทวัน ชาย ก็ ผัน ฝาย สู่ สถาน สำราญ ทรวง ๗๖

บท ๘

๑ อีกสัปดาห์ มีรับสั่ง พระนางนารายณ์ ให้พวกราชบุตไทยไปวังหลวง ด้วย
ว่า องค์กุมาวราชิตา ทรง จะ ลาล่วง คั่น สู่ เมือง ปรุชา คือ นคร ทรง ยศ โอรส
เขย ทั้ง ละเลย เฒ่า พงษ์ พระวงษา ไป อยู่ ด้วย หน่อ กระบี่ ภิรมย์ ภรรยาคา
เป็น ยอด ยี่ง กัลยา ใน ธาณี ใต้ เวลา ทุทาน ทศมุต ขึ้น สู่ รั้ว ไป กลาง ทาง
วิถี ถึง นิเวศ เขต รัง หวัศ กระสัตรี ก็ จรัส ขึ้น บน มณี พรา พ้อม ชุน
นาง ต่าง เข้า มา ฝ้า บาท เทียบ ภาษ เกิด อก กล่น คน หนัก หนา ที่มี คู้ เติ
ด้วย กัน กับ ภรรยา พี่ กัม หนานี้ก อาย ระคาย ใจ เธอ มี คู้ ตบ ัน เติง ทำ เริง
วัน ได้ จิต ขึ้น ชู จิต ปรัก โมย แต่ ทั่ว เรา เติม ปล้ำ ทำ ะไร จึง จะ ได้ คู้
เคียง มา เรียง เติง แล ทุ เขา ๆ ทุ อก สู่ แสน ไม่ อาจ แหง ้น กัม รุ ต สุก ขวย
เจิน ใคร กระ แอม แยม สรวล ชวน สะ เติง ทำ มุ่ง เนิง โดย กระ ตาก แต่
หยา กตุ จน บ่าย โมง อีก ะเรศ เกษ อังกฤษ กับ สามิคร แอบ องค์ ค่าง คุ
เล็ค จ อก คน เคย เผย ประ ทุ เป็น ที่ รั บ อก แจ้ แห้ง สำ คัญ บัน ทาล อก
ล้น ชุน นาง ค่าย ย่าง เยื่อง เข้า ทาง เบื่อง ทวาร ซ้าย แล้ว ฝาย ฝั้น อก มา
ทาง ทะวาร ราชัง ขวา พลัน พวก ทุ ก นั้น เติง รอ ต่อ เข้า ไป เหน องค์ กวิธ
ป็น บั ก นั ก ะเรศ กับ ทรง เกษ สามิคร พิก โสเม พระ บุตรี หนึ่ง กราม งาม ประ ไพ
ทั้ง หน่อ ไทย เขย ขวั้น พระ มารดา ยืน เรียง ๆ เคียง กัน เป็น หลั่น ลด แวด
หลัง หมก หมู่ พระ ญา ทิวงษา แม้น ชุน นาง คน ไต เติง ไคต คลา เกือบ ถึง
หน้า ึง ลัก ษณ หลัก ันทร ทั้ง ส่ง กัก เป็น กระ ตาก ที่ เขียน ชื่อ นั้น แล คือ
บอก นาม ตาม อัษร เสนา หนึ่ง จึง อ่าน สาร สุนทร ให้นา เรศ เกษ นิกร แจ้

คะตี ว่าชื่อนี้ เป็น มนตรี ตำแหน่งนี้ จึงจรรโลงไป ทรงหน้า มารศรี น้อม
ศิโรตเทียมนักลง ทนที่ พระเทพ น้อมต่อ แล้วย่อกาย ก็เลย ออก ทวาร
ข้าง ขวาทัก ไปเยี่ยดยัตติ์ แอแลเหลือหลาย แต่พวกทศ ปรวาโมท
ไปรดพิปราย ให้ คณ อยู่สบาย ข้าง ภายใน จนบ้ายสี่โมง เสศเสศเจ้า
ข้าง พวกเรา กลับมาที่ อาไศรย อีก สาม วัน พระกุมาร อินชามุขไชย ภานาง
ไปที่ เยี่ยมเมือง ปรุชา

๑ ตามทางเจ้าสององค์ ลงกำปั่น ชาวเมืองนั้น จัดแจง แต่ง หนักหนา
เขาก็งไม้ไผ่ ผล ฝนผกา ปักราย ริมวิสุยาตลอดแล บ้าง ยืนชั่งสองข้าง
ทางถนน ลงไปจนหาเวชเขตระแแส คน ทุกบ้าน รื่นเืองไม่เขื่อนแฉ
ออกเซ่งแล่มาก มายถวายไชย วันนั้น น้ำค้ำขาง ตก ยัง ค่ำ ชั่งเย็น
น้ำจน ชื่น ชลชื่น เปนไท มื่อ ออกซาปากนี้ วัง เจ้าผิงไฟ เหลือชาโดย
เต็มทณพื้น ประมาณ บนหนทาง น้ำค้ำ ที่ตกขัง ดูเหมือนดังเกลือ กลาด
สอาดสอาด ลูกเล็ก ๆ ชวนกัน เล่น เปนสำราญ สุนัข สุนัข ตาม ประตู
พวกทารก คนผู้ใหญ่เข้าไม่ไคว่ จะ อาจเล่น ด้วย หนาวเย็น เยือกเยียบ
เยียบในอก แต่ อก อกนอก ทวารก็ สั่นงก ถึงลูกนกถูกฝน ทำจน พอง

๑ มาหลายวัน มีศเภาเขาชวนซัก ด้วย ความ รัก ชอบชีวิต สนิทสนของ
จะภาชม คลังใน ที่ใส่ทอง ทั้งเงิน ทองเหลืองนี้ สำหรับ เมือง ต่าง ยืม ย่อง
ผ่องใส ดีใจ หมก มาขึ้น รด เรียงแถว เปนแนวหนึ่ง ครั้น ถึง คลังใส่
สุวรรณ หิรัญ เือง ค่อยอย่างเอียง จาก วิภาลีสถา ข ดู ตึก นั้น แน่นหนา
ลิลาล้วน เหนสมคว จะเป็น คลัง คัง สังขร ทั้ง ราชรี แล เวลาทิวา กร
ทวาร นอนเดิน นั่ง ระวังระไว อันเงิน ทอง ทองเล่น เหมือน เช่น อีรู นำ
ปลื้ม จิตรเพลิดเพลินเกิน วิไลย แม้น จอมจักร นักคصرศ ประเทศไทย ได้
โกไคยศักดิ์ เท้านี้ จะดี นัก เรา เปนข้าบาท บง พระ ทรงเดช คงไปรดเกษ

ไต้มั่ง มีเป็น ศรีศักดิ์ ด้วยพระไทย ย่อมเป็น ที่ อารักขา ใน เสนา ศาพิกดิ์
ภูมิบาล แต่หนึ่งนี้ ไท จะ สม อารมย์ หมายถึง ก็ คลาศ คลาย กลับ หลัง ยัง
สถาน ถึง ประทับ กลับนอน ผ่อนสำราญ จน แสงฉานเรือง รวง ผ่อง อำพร

๑ จึงชวน กันขึ้น รถหมอกทั้งนั้น กระแสม สันตภิโย โสโมสร จะไป
หา ลอกปามิศคชน กับ ลอกกลาเรนทอนเสนาใน ครั้นถึงที่ จรลชน บน
ทีก แลพิภพ กระจกกระจำง สว่างไสว ตู้น้ำมาศุข สนุกใจ จึงเข้า
ไปนั่ง ที่เก้าอวาง ฝ่ายท่าน ลอกจักรี อินทรีบิ ออกมาจับมือ เชิญไม่เมิน
หมาย แยกปราศไรรยไถ่ถาม เนื้อความ พลาญ ชูระ อย่างไรนั้น ภากัน มา ราช
ทูต จึงแสดง แดงแล้ว ว่า พวกเราอยู่ สำราญ นานหนักหนา ก็เสร็จ การ
จะ ขอกลับ คำนิบลา คืบกรุง เทพมหานคร ทั้ง สอง ข้าง สนทนา ประ
สามิตร ที่ชอบจิตชื่น ชมสม ประสงค์ ทูตก็ ลาคลาไศล ทั้งใจ จง ขึ้น
รถ ตรง รีบ ออกมา นอกจน แล้วไป หากลาเรนทอน กรมท่า แจ้ง กิจาข้อ
กะตัก จน ถ้วน เขา รับความ ตาม อารมย์โดยสมควร ต่าง แยม สรวล
เปรม ปริ้มอิม อรุา ก็คืน หลัง มายัง โฮเตลตัก คำนี้ นึกไทย ทวณ วัณญ
หา ว่า ความใจ ด้วยไม่ได้ กำหนดมา จะต้อง จำหลายราตรี ก็มีรู้ ะ

๑ มีศพาชาติ อาริยธบ พิศิขชอบ น้ำใจ มากมาย อยู่ ภา พวกเรา
เหล่าไทยให้ไป ดู ทั้ง สันธุ แฉลแม่ น้ำเทม ลงเรือ ไฟไค คลาศ ค่อย
ผาศุข บันเทาทุกข คลาย คิค จิตร กระแสม ได้ เทียว ชม ชล ที่ ค่อย ปริเปรม
หน้าเป็น เหมแสน สนุกนี้ ถ้วนทุกคน แม่น้ำนี้ อยู่ ที่ กลาง เมือง หลวง เรือ
ทั้งปวง ขึ้นลง ช้อง สืบสน ทวณ ล้าฤก นึก บ้านสถาน ทน คล้าย ทำมดแม่
น้ำเรา เจ้าพระยา มี ตะพานข้าม ชาร ถึง แปกแห่ง ทำแขงแรง สุกแสน
แน่นหนา บวง ตะพาน การ ถ้วน ถ้วน สิลลา ถัดกัน มาข้าง เป็น เหล็กเอก
ไม่เบา ในระ ยะเขตร ตะพาน ชาน ตัก คืบ กำปั่น อื่นใหญ่ ๆ ที่ใส่เสา ก็

จอด อยู่แต่เพียงล่างท่าลำเนา ไม่อาจเข้าเลยไปได้สะพาน แม่น้ำนั้น
บางทีเป็นทีกว้าง แลส้างเรือแพแล้ประสาร บางแห่งเท่าเจ้าพระยา
น้ำสำราญ บางสถานเล็กกว่าลำแม่น้ำไทย ตามสองข้างฝั่งนี้ก็มี
เขื่อน เขื่อนเหล็กหิน ทำคันไผ่ ที่ท่นน้อยถอยเลือนลงเขื่อน
ไม้ น้ำบ้านใครก็จัดแจง ตกแต่ง ทำ มีตึกอยู่อยู่กำปั่น ซึ่งสรรพสร้าง
ไม่เหลือหางเรือแพ ออกแสสำ ในอากาศคึกคักกว่าหมื่นลำ บ้างเป็นกำ
ปั่นไฟบ้างโยมี โต๊ะเล่น เหนสบาย วายวิตก ไปทางทกร้อยเส้น เกณฑ์
วิถี จึงให้กลับคืนมาไม่ช้าที่ ประทับที่นำท่า ภาณิจร ถึงโฮเตล
เฮียน ย่ำสนทเบศ อนาคตล้มหลับ ลงกับหมอน จนรุ่งแสงศรี
ระวีวร ปันนิกร นารศเกษ สากล

๗๕

บท ๑๐

๑ รัชชังใช้ให้เอนเนอรันท์ นำระหัดมาแจ้งแห่งสนธิ เชิญพวกทูต
มียศหมกทุกคน จรทูลสู่เขตรนิเวศวัง ท้ายถึงวังการกำหนดที่กฎหมาย
ทุกตัวนายเสนาทั้งนำหลัง มาขอรับ น้อมพร้อมเพรียงเรียงประคอง จะแต่ง
ตั้งพวกขุนนาง อย่างทุกปี จวนเวลาเช้าจรดหมกทั้งนั้น จรรวัดตามทาง
หว่างวิถี ถึงนิเวศเขตร จึงทูลทูลมัลลารี ทรงเข้าไปในที่พระโรงเรียง
เสด็จ ออกบอกให้เปิดประตูผาย เสนารายเรียงแถวเป็นแนวหนึ่ง เข้า
เฝ้าจอมจักรพงษ์ดำรงคเมือง ตามแบบเบื้องอย่างยุหรบคำพกัน ฝ่าย
มนตรีที่จะเลือนถนาคักดิ์ มาทรงภักทร มิ่งสมร อัมพร สวรรค ก็คุก
เข้าเป็นธรรมเนียมว่าเคียมคัล พระนางนั้นกวักแกว่งพระแสง ทรงแล้ว
จึงวางลงข้างอิงซ้าย ที่หลังย้ายวางบ่าขวา ประสงค์ เหมือนมอบ
หมายให้ประสิทธิ์ฤทธิรงค์ แล้วยืนส่ง ท้าออกมาพลัน ฝ่ายขุนนางก็

คำนับไม่จับต้อง เขามีรองพระทนต์นางกำทางขึ้น แล้วจึงจับ ขรรค์มวงศ
ที่ทรงนั้น คือ สำคัญรักษาไว้ในพระองค์ แล้วลุกเลื่อนเคลือบคล้อย
เดิน ถอยหลัง มาให้ไกล นำที่นั่งทิ้ง ประสงค์ ก็ผัน ภักตร์ คลาไคล เหมือน
ใจจง ดำเนิน ตรลงเลย ออก นอกทวาร พวกเจ้าเมือง กรมการ ชาวบ้านนอก
ท่งที่บอก กิริยาไม่กล้าหาญ ทำเรื่องงกตตก ประหม่า น้าวำคาน สะทก
สะท้าน บดเคี้ยว ค่อยเยื้อง กราย ครั้นถึง ที่เอก ธนศ ทวง สถิตย คุกเจ้าลง
ส่ง ลีลา ชื่น ถวาย อีกกระแจะ รับ สาราเสนา นาย แล้วยิ้ม พวยขึ้น ทักให้
ยักตล เขาทำตาม ความเข้าใจไว้แต่ก่อน ที่กล่าว ถอน มาแต่เรื่องเบื่อง
นุสนธิ จน สำเร็จเสร็จ ประมวล ถ้วนทุก คน สร้อยน เอ็น พยบ อับอำพร
เสด็จขึ้น คั้น เข้ามณฑป สติย สำราญ จิตร ภิรมย์ สโมสร ฝ่ายว่าท่าน
กรมท่า กลาเวนดอน เขื่อน สุนทร บอกละลง แจงกิจว่า พระองค์ผู้ดำรง
กรุง อังกฤษ เสาวณิศ จอมวัง สั่งให้หา พวกทูตไทย จรวัด ตั้งบัญชา
เข้าทูลลาพร้อมกัน วันพรุ่งนี้ พี่ตี่ใจดังได้วิมานสวรรค์ คิดหมายมั่น
เหมือนภพประสพ ศรี ก็รับคำอำลาไม่ช้าที่ มาสู่ที่ภักดิ์ถน นอนสบาย

๑ ครั้น รุ่ง แสงแสงอรุณ ะโรภาศ ทารากลาต เกตุณกลีบ ลงลับ หาย
พุ่ม ต้น ทา ผาสุก ที่ทุกข คลาย จนเบี่ยงบ่ายได้เวลาจะ คลาไคล มาชำระสะ
สวณ สำราญ วัน ค่อยแถม ชื่นวิญญา อัจฉา ไศรย ต่างแต่ง กายพราย พรรณ
แล้วคลไคล ขึ้นรถไป ยังเขตรนิเวศ วง ครั้นถึง วัง จันทวิตรารชถาน ก็
เบิกบาน ขารมณ สม ประสงค์ จากวิภาภักดิ์ เติร์ดำเนิน ทรง เข้าเฝ้า องค์
กัลยาราชินี ใน ห้อง ซื่อห้อง จิน กวิล ประทับ เควี่อง ประทับ ทั้งแต่ง คำ
แห่งที่ ถ้วน ของ จิน งาม จริงทุกสิ่ง มี เตียงเก๊าโอโตะใหญ่ใช้ ประจำ
กระจาก ฉากหลากกลีบ สำหรับ ห้อง ไม่นม ของฝรั่ง แดกเจ้า แดกลำ วิเสศ
ต้น สวพัตตัง จิตทำ ประหลาดล้ำ หลายหย่างวางไว้ ภู เหน องค์ กวิล ยืน

ชักบุรีศรี กับสามีน เวียงเคียงเป็นคู่ จ้างพวกเราเข้าไปใน ปะทะ
แล้วหยด อยู่บนหมอนลง พร้อมกัน เชอตรัสเรียกให้พ้นไปใกล้ โดย
พระไทยบุรี เปรม กระหม่อมสนิท จึงแย้มเขิน เขินทรวงคำทราตร พลัน ว่า
ทุกวันนี้มาอยู่ที่ธานีเรา ก็รู้ว่าสาธุขทาง ทุกขวอน สละโมสร สวรรค์ที่ไม่มี
เศร้า แต่เราคิดเสียใจมิใช่เบา ด้วยถูกเข้าน่าหนาว คราวระก ราช
ทุกทูลพร้อมสนองถ้อย ซึ่งเรียบร้อยพึ่งเพราะเสนาะทูล ว่าหนาวจนพรม
พรวนน้ำค้างพรม ได้มาอยู่ล่องเลยก็เคยไป อันความหนาวคราวนี้มีผู้
มาก ไม่ลำบากเหลืออัน ภาวนาได้ พระเทพินทร จึงช่วยอำนวยไชย ว่า
ขอให้พวกท่านสำราญรมย์ จึงไปที่อย่ามีระคายขัด ที่มัวหมองอย่า
ได้ ประเทกรม ตลอดจนนักกระเศเขตระนิคม ให้เสร็จสมปรารถนาสภาวะ
ท่านทั้งปวงไปถึง จึงประคณท กราบทูล บท ทวงฤทธิ์ธิศร ว่าเราขอหม่อม
กายถวายพร ในภูมิจอม นรินทร์ขึ้นนรา ให้พระองค์ทรงสุข อย่าทุกข์
วอน จงถวายเป็นวันสันติ เสวยราชสมบัติวัฒนา ชาทโรคาชุนช้อง
ทั้งสอง องค์ อนึ่งการอันใดท่านได้รู้ แลได้รู้เห็น ตาม ความ ประสงค์
จง จุลลงภูวนารถ บาทมงคล ให้พระทรงทราบ ค่ะที่ช่วยชี้แจง พี่จึงแปล
ข้อความตามรับสั่ง ให้ทูลฟังเรียบร้อยถ้อยแถลง แล้วทูลตอบพยาน
สารแสดง มิให้แห่งเคืองขัด ทักขา ถ้าแม้ว่าข้าพเจ้าเข้าไปถึง
สิ่งไรซึ่ง ปราโมทโปรดเกษา ได้รับรองมีสุขทุกทิวา พระคุณหาที่
เปรียบไม่เทียบ ทัก การอันใดได้มาอยู่ก็รู้เห็น ไม่ว่างเว้น คงแสดงแจ้ง
กระจัด ให้ทรงทราบ บาทา สารพัก โดย ระทิศ เหตุผล ทั้ง ต้น ปล่าย พระ
นงค รามงาน พริ้มยิมพิก แล้วทรง คักดี อาลเบกเกิดโสมฉาย จึงกล่าว
เกลี้ยง มัธยศ บท พิลาย ความก็คล้ายเรื่อง วาเสวณี่ ครั้นสิ้น สุตราช
ทุกทูล ลา กลับ ถึง ประทับ ทักใหญ่เข้าใน ที่ สุริยง ลง ถับเหลื่อมศรี

ก็เปรมปรีดิ์เสวยรศโกชนา พวกกันเล่นอยู่จนตึกนี้กระตก คอยกำหนด
วันวาร นานหนักหนา ยังไม่แน่ว่าเมื่อไรจะไคลคลา เวรฤชาข้าก็มีรู้
ตุลาบาน แล้วเข้าที่ไสยาสน์อนาถจิตร จนอาทิตย์รุ่งแรง ค่ายแสงฉาน
ชวนกันเที่ยวภจจะให้ใจสำราญ ใต้เบิกบานเบา ๆ ทั่วเป็นศุภทวาร

๑ จึงทรงไปในตำบลซึ่งคนบ้า ตูที่ถ้าทำวันนี้ใหญ่หลวง มีที่สอน
สาธนาบ้าทั้งปวง ขอให้ลวง ลืม สะติหมั่น ทวีตรอง ถึงกำหนดวันอาทิตย์
เป็นนิจแน่ ตาครูแก่รู้รสบทสนของ วิสัยนาบ้าฟังหนังเป็นกอง ที่
ทำนองคล้ายเทศข้างเพศไทย ในคึกคักนั้น ก็ต้องเป็นช่องขึ้น บ้างลก
ลั่นดังงามตามวิสัย ทั้งบ้านเรือนเศรษฐีที่กระไร แลวิไลยสวยสะอาด
ปลาตากา ถ้าแม้นคนที่พิศกรจิตร้าย มักเป็นป้ายโลกโฉนโฉนปลา
บางที่ผลุนหลุนไปช่วยไม่มา แล้ววิ่งว่าไล่ลู่ที่ผู้คน เขาเขาเข้าชิงไว้
ที่ในห้อย มีเบาะรองจักแรงทุกแห่งหน นุ่มนิ่มนุ่ม นวมเย็บไม้เจ็บ
คน ถึงคืบ รนก็มีไต่เป็นไรเลย มีหมออยู่ผู้คน ประทับที่ สวรรพัต
แต่ไม่แซะเลย ทุกคืนวันโหมงยามตามที่เคย ให้หมื่นนายเข้าปลาหยูก
ยากิน บ้าผู้ชายไว้ฝ่ายผู้ชายล้วน บ้าผู้หญิงไว้ส่วนผู้หญิงล้วน คน
พิศกรรักษาเป็นอาจิน ซึ่งพ่อสิ้นโลม ปลอบให้ชอบใจ เฝ้าโน้มน้าว
กล่าวสุนทรที่อ่อนหวาน ไม่หักหาญพูดจาอันใดไครย แกล้งยกยอ ผลอ
พลอดขอกๆไป หวังจะให้คล้ายมุ่นชุ่น อารมณ์ ได้สนุกสนานเล่นถ้วนชวน
กันกลับ คืบ ประทับทุกข ประทะเข้าระทม แลนระห้อยคอย กำหนดกระตก
ระทม แต่กรอมกรมหม่นหมอง มาสองวัน

จะ

๑ มีคเณรเจิญเอาราชสาร ของนางควาญจอมไตร มะโหศวรีข กับสำเนา
อีกฉบับกำกับกัน ให้ทูตนั้นรักษาเข้ามารุง

จะ

๑ แล้วจึงพาพวกไทยไปทั้งหมด ขึ้นสู่ยอดผาผายว็บหมายมุ่ง ถึง

มีวชิรมุขเยี่ยมยลเห็นคน มุง คุยกด ยุ่ง ชวักใจวุ่นเดินไป มา ในนั้น มี
 สารพัดสัตว์ ทุกอย่าง ล้วน ต่างๆ หลาก หลาก มากหนักหนา แต่ว่า มอญ
 มัวยมุกสุด ชีวว่า เขาใส่ยาไว้ใน ท้องให้ขี้ขี้กัน ไม่เฝ้าเยี่ยมเหมือนที่
 มีชีวิต ว่าง ประกิจดูดังเป็นเหิน ขยั้น ทั้งเนื้อ เบื่อ เลือกลีที่มีอนันต์
 สารพรรณ นก ปลา ตะเภา เนิ่ง ครั้น ลั่น แสง สู้ขึงเชอ ลง ลับ ฟ้าพยับ
 ทิศ ประมิม ตูริมเหลื่อง เขา รุกไฟใส สว่างไปทั้งเมือง แร่ม เวียง แจ้ง
 กระจำดัง กลางวัน ก็ชวนกัน ไกล คลากลับ มา หมด ขึ้น สู้รณ เรียง ร่าย
 เร่ง ผายผัน จะไปชมของดี ที่สำคัญ ในตึกนั้น หลาก ๆ มี มาก มาย
 เขาจัดแจง แต่ง ตั้งไว้ต่าง ๆ ที่ชั้นล่าง เนิ่ง ของ ล้วน ของ ชาย อัน ขึ้น
 สอง ชั้น สาม ทำ แยก คาย มี รูป ร่าย เรียง อยู่ เหมือน ผู้คน เอา ช้าง ฝรั่ง
 มั่น ประสาน ศรี ทำทองที่ กิริยาน่าชม มี รูป ของ ออกระเบศ เกษ สกล กับ
 คู่ ขึ้น ยืน ยล ดู อย่าง เปน ทั้ง ลูก เชอ เก้า องค์ ทรง สวัสดิ์ ทั้ง เหมือน สัต
 ตี แท้ดัง แล เห็น พร้อม พระญาติ ยุกเขาว ลำพาเพญ ที่ มา เล่น ที่ ประชุม
 ชุมชุมใน รูป กระษัตริย์ ต่างชาติ ปลาต หลาย บ้าง เนิ่ง กราย ชอบ กล พัน
 วิไลย รูป ชุนนาง ถ้าทางแล วิไลย รูป ผู้ใหญ่ คนดี มี ปัญญา บ้าง นิ่ง ยืน
 คั่น ตาม ดู กลาด กลื่อน แล้ว บิด เบือน เหลียว ชำย ชำย ขวาว บ้าง แยม
 ยิ้ม พริ้ม พราย ทำ ชาย ตา บ้าง กลอก หน้า เหมือน จะ เอื้อน เอื้อน สุนทร รูป
 นารี ใส่ยา ชำร่นำรัก คุ่มอง รักตร พิง หลับ อยู่ กับ หมด เหน ทรวง ไหว
 ดัง หายใจ สนิท นอน น่วใคร ช้อน ชม ชิม ให้ อิ่มใจ บันตารูป ทั้ง นั้น ขยั้น
 เหลื่อ กัง เกง เลื่อ สวย ตา เปน ฉ่ำใหม่ ให้ ปราศ ตาม ยศ ทุก คน ไป ทั้ง
 พำไว้ แล สล้าง เหมือน อย่าง เปน ทั้ง นิ่ง นิ่ง พกพา ประสามิตร โดย

๗๑

สนิทได้ประสพ มาภย เหน. ครั้น ดูทั่วทุก อย่างไม่วางเว้น ก็กลับคืน
ไฮเตลที่สำหนัก

บท ๑๑

๑ แล้วชักฤษ มิคเฟาเข้ามา แฉ่ง กล่าว แสคงข้อไซให้ ประจักษ์ อีก
สามวันทูตไทย จะไกลภักทร ต้องแรม รัักษ จากนคร ลอนดอน แตน พี่พี่
คำทั้งอำมฤตย รื่น ให้ชุ่มชื่น จิตรใจผ่องใส แสน ทั่ว ยาก จนยากที่ กาก
แกน ไต้ทวีพยเม้น หมื่นพันอนันตเนื่อง ก็กระเษม เปรมปรี่มอิมในอก
ววยวิตกทุกข ระทก ปลีก ปลดเปลื้อง จะกลับ หลงยัง ที่บุรี เรือง ถึง
บ้าน เมือง เสรีจ สมภิรมยา ครั้นอุไทยไชแสง แฉ่ง กระจำง พัน นบภาศแล้ว
ผ่องห้องเวหา จึงชวนกัน คัลไลขึ้นไปลา กรมท่าลตใหญ่ในนคร
เขาต้อน วัณ นัถือ จับมือ หมก ให้เป็น ยศภิญโญสะโม สร แก่กล่าว คำ
ตาม จิตร ประสิทธิ์พร ให้ถาวรเกทไทย อย่าไ้พาล แล้วกลับ มาไฮเตล
ค้อยเป็น สุข บันเทาทุกข ปรีเปรม กระเษม สานท บ้าง จักเข้า ของพลัน
มิทัน นาน แสน สำนวน นัถือ ยิ้ม กะหยิมนใจ

๑ วัน พุทศ เตือนสี่ ขึ้น ห้าค่ำ เวลา ย่ำรุ่ง แสง ประจุไสม ต่างจากที่
ไสยาแล้วคลาไธล ดู ขวักไขว่ ลวนลับ สนกัน ใคร มีที่ ชอบ ชิดสนิท สนม
ก็เกวียมกรรม กรอม จิตรจิต กระสัลย ด้วย จะพรากจาก จร อารณ ครั้น บ้าง
จาบถย สัถ์ เลีย ละเหี่ยวใจ บ้าง ชัก รูปให้กัน โดยฉันท รัษ บ้าง บัค
ภักทรโสกา น้ำตาไหล บ้าง หวยพรให้ สวัสดิ์ ก่าจิดไทย โศกาใช้โคก
เศร้า จงเบาบาง สงสาร พวกไฮเตล เคยเห็นหน้า ทุกเวลาปรนิตีไม่ขัด
ขวาง ล้วน นารี รูป รวย สวย สำอางศ จะต้อง ร้าง แรมไป เสียดไกลภักทร
เห็น พวกไทย จะคัลไล ออก จากที่ บ้าง โคถึ ร่ำ ไร อาไธย หนัก ด้วยเคย

อยู่รวม รวม รวม ล้วนกัน ไ้ชวน ชัก หยอกเอ็นเฟลิน สบาย นึกเอาเมื่อ
ไรเลย จะ คื่น เทน ต้อง ว้าง เว้น วัน ไกล นำใจ หาย เพราะต่าง เพศ เชษฐ
แทน แสน เลี้ย คาย จำกลาศ คลาย ล่วง ลับ กลับ นคร สอง โมง เข้า มีศพา จึง
เชิญ ชัก ก็พร้อม พรัก อัด แอ แล สลอบน พี่สุก แสน ปรีดา สดวาท ต่าง
รีบ ร้อน มา หมค ชัน ธรไฟ ออก จาก กวุง ถอน คอน นคร หลวง ก็เลย ล่วง
เขตร เจิน เนิน ไศล มาถึง เมือง โทเวอ เออ กระไร ช่าง สว่าง ไว้ ริม ชลา เปน
ท่าเรือ แสน สุนัข นึก ทำบถ อด ตัก เทน พิกุล แลไป วิไล เหลือ มี
โฮเทล ชาย อาหาร คอย จาน เจื่อ ดู เหลือ เพื่อ เจ้า ของ ล้าง ของ การ มีศพา ภว
ไทย ไป ทั้งสิ้น แล้ว ให้ กัน นาน ๆ ภาษา ทาร ครั้น สรรพ เสรี จอ้ม หน้า ค่อย
ล้า วานู สบาย บาน หยอก ภาษา นึก เนา จน บ่าย โมง จึง ไ้ถึง สู้ กำปั่น
ทุกล้น นั้น โทใหญ่ คล้าย ภูเขา พยัค จัก พัด ผัน ไม่ บัน เทา เจ้า รีบ เร็ว ออก
เรือ เหลือ กำลัง ให้ เร่ง ไฟ ใช้ จักร ไม่ ภาษ ฝน จัมน สดวาท ตรง ไป ทั้งใจ
หวัง พวก เรว เมา คลื่น ชม ล้ม ประหนึ่ง จนถึง ผั่ง ฝรั่ง เสศ เขตร บรี เวียก
ข้อ เมือง กลิส สติ คย ทำ แกว ชลา แวง แกว กระแส ศรี เมื่อ นาวา ถึง
ระหว่าง กลาง นึก ที่ แล เทน ผั่ง ฐาน ทั้ง สอง นั้น คือ ฟาก ข้าง เอง แกลน
แทน อังกฤษ เมือง กลิส ฝรั่ง เสศ ขอบ เขตร ชันธ ทาง ที่ ข้าม ฟาก ไป ไม่
ไกล กัน แก้ว เรย เสน เปน สำคัญ ไว้ แน่น นอน

จะ

๑ ขอบก เรียง เทิน ทาง กลาง แตน ค้าว จะ กลับ กล่าว กวุง อังกฤษ อติศร
เปน เกาะ ใหญ่ อยู่ใน ทะเล ธร สดวาท พูลสวัสดิ์ ทั่ว มนา กำหนด กล่าว ยาว หก
สิบห้า โยชน ร้อย เล้น โสศ เสศ สุก ไม่ มุษา แต่ โดย กว้าง มี ไ้วาง ใน
ค้าวา เพราะ เหตุ ว่า แกว บ้าง กว้าง ก็ มี อยู่ใน ทิศ ทวัน ตก ข้าง เียง เทน
แต่ ไ้ไกล เหลือ แกว ทาง กลาง วิถี ที่ เกาะ นั้น เียง นันต เนิน คีรี พฤกษา
ศรี เบา บาง ห่าง ๆ ราว มี หัว เมือง ใหญ่ ๆ เกือบ ไ้ร้อย กำปั่น คอย ไป นว

เที่ยวค้าขาย ตาม ประเทศ ต่าง ๆ ไม่ วาง วาย ประมาณ หมาย สามหมื่นคน
ขึ้น คา เมือง ลอนดอน เป็นนคร งามวิเศษ สดุดิย ช่าง วิจิตร ตึก งามงาม
หนักหนา ไม่มี กำแพง รอบรอบ ขุนรา ทั้ง ป้อมใหญ่ไว้ รักษา ซึ่ง เขตแดน
มี วิชา สร้างไว้ มิใช่น้อย เป็น หลาย ร้อย ตั่ง เนตร วิเศษ แล ณ วิกใหญ่
ใหญ่สอง วิกไม่ ชัก แคลน ทุวัน แคว้น ยาว กว้าง ที่ ทาง เคียน ๗

๑ โรงละคร อย่าง ดี ก็มี หลาย ทำ ลวดลาย แปลก กัน บ้าง บ้าง เขียน
ทาง เข้า ออก เบ็ด บัสนิ ทนเย็น ช่าง พากเพียร สร้าง สรรค ล้วน บ้าง ละคร
นั้น ผิดกัน กับ เมือง นี้ เขา ทำ ที่ ตึก งาม งาม ระหง มิได้ ไป เที่ยว ว่า ตาม
จำนงค์ เล่น ดำรง อยู่ กับ ที่ ทุก วัน ครั้น ทุ่ม คนึง สนทนา ภาณุ มาศ
ก็ โอภาส โคม อีก ก็ เป็น คดี ล้น กระจำง แฉ่ง แฉ่ง แสง พระสุริยัน บัน ภา
ล้น โกลาหล ทั้ง คน ครี ก็ เล่น ไป จน สดง สาม ตาม กำหนด จึง เลิก หมก ลุก
ล้น ทุก ถิ่น ที่ ใคร จะ ใคร ก็ คำนวณ ไม่ ว่า ก็ สด แต่ มี เงิน ให้ เป็น ไก่ ยล ช่าง
ใน ทำ ชื่น ถึง ถิ่น ทำ แล้ว ก็ ฝา เป็น ลำดับ ไม่ สด สด ถ้า แฉ่ง มั่ง มี มาก
ไม่ ยาก จน อยู่ ชื่น ชื่น เห็น สมาย โกล ละคร ณ ต้อง เลี้ย เงิน เกิน แฉ่ง แฉ่ง
คัก น้อย ชื่น สูง น้อย เลือ ลก ชะยก หย ณ แต่ เห็น ห้าง ออก ทุก ชื่น
เป็น หลั่น ลอน ทวย ที่ ผ่อน สูง ไป จึง โกล คา ๗

๑ ใน ธานี มี ตึก เลียง คน ใช้ กว้าง ร้อย แห่ง แห่ง ไว้ ถิ่น แน่นหนา ที่
ลำหรับ ลุก เล็ด เต็ก ๆ มา อยู่ ว่า เรือน ชัก ชะรา หลาย ตำบล ถึง สาม ร้อย
เสด ที่ เสร จู สร้าง ครุ รับ จ้าง เจน จัก ไม่ ชัก สด แม้ ว่า ใคร มี บุตร แต่
สุก จน ก็ รื้อ ณ เขา มา ฝา ถ้วย อยากรู้ ไม่ ค้าง เลี้ย เงิน ทอง ของ ทั้ง หลาย
เป็น แต่ อยา อีประมาณ การ ออก ลุก ผู้ ที่ มี นำ ตัง หาคู อยา หัก เลี้ย
ค่า จ้าง วาง เขา ภาอ ตึก ลำหรับ แจก ยา ประชา ราม ที่ ไร ญา ตี เต็ม ประดา ที่
มา ขอ มี คัก สอง พัน แห่ง แห่ง ลออ พร้อม ทั้ง หมอ คุ ใช้ คอย ให้ ยา

คุกนั้น มี อยู่สิบสี่ ห้า หมื่นคน ก่อแท่ง ล้วน หิน แผ่น คุน แผ่น หินมา คน
ข้างใน เขามี ได้ พันทะนา เครื่อง กรัง กราก ราก กราไม่ จำ ของ เป็นแต่ใส่
ที่จิ้ง ระวังไว้ ผู้คุม ใช้ การ ประจำให้ ทำ ของ ไม่ จำหน่าย จ่าย แจก จาน เนก
กอง ต้อง ทัก กรัง อยู่ ใน นั้น ทุก วัน ไป พวก ทหาร คอย ระวัง ทั้ง วิชา
พร้อม สาทรา สามารถ ไม่ หวาด ไหว ลูก กระสุน หิน ตำ ประจำ ไว้ สำหรับ ได้
รบ วัน ประจัน ขาน ใน คุก นั้น ทำ เร็ว มั่น เยี่ยม สอด ทัก ที่ โสภาค นั้ง ลูก สุนัข
สนาน ทั้ง ที่ สอน สาคณา มี อาจารย์ วรวิมล เทศโปรดคน ไทย พัง ให้
หมอ อยู่ คอย ดู อาการ ไข้ เอา ใจ ใส่ คน ทุก คน ใน คุก ซึ่ง ใคร เจ็บ บัวย ช่วย
กัน หมั่น ระวัง ไม่ หัน หลัง ละเลย ทำ เหยย เชื้อน ที่ นอน นั้ง กัง เกง หมวก
เสื้อ ผ้า ก็ แจก ทา ให้ รก ก็มี เหมือน ๆ อัน คน ไทย ทั้ง หลาย จ่าย เงิน ให้
ภอ กลบ เกลื้อน ไกล่ เกลื้อย เชื้อย กัน แต่ ของ กิน สารพัด จะ ขัด สุน ให้
เลี้ยง ชนม ภอ ขี้ ขา ไม่ อาส ัญ ถึง ใคร มี ญา ตีวงษ แล พง พันธ์ จะ ให้ บัณ
นั้น มี ได้ ใจ เจียว ผู้คุม คุบ คุบ ประทุ ไม่ เบ็ด เหยย ถึง มี เหยย ก็ เหมือน
แซ่ ไม่ แล เหลียว แลน ลำบาก ขาก หน อยู่ คน เตียว กิน แห้ง เตียว อต
โง่ ใจ เหวา

ฯ

๑ ในธานี มี ถนต หลาย ร้อย แห่ง คน จัก แจง กวาด เลียน เตียน หนักหนา
ที่ กว้าง นั้น ประมาณ คัก แปด วา บ้าง แยก กว่า นั้น ไป ก็ หลาย ทาง เอา
สิลาม่า ทำ เหมือน แผ่น อีฐ แล้ว ปลูก พริก แผลง ตะเคิง ขวาง สำหรับ
ม้า รด ไป เอา ไว้ กลาง ริม สอง ข้าง ก่อ ยก ขึ้น ทก นั้ว ปลูก สีน่านา ใหญ่ คัก
คอก เสศ ทาง ประเวศ ราษฎร คอน ทาบ หัว กว้าง ประมาณ ห้า คอก ออก คลัว
แล เปน ทิว ชวัก ไหว คน ไป มา ถนต ราย มี นาย อำเภอ อยู่ ทุก แห่ง คุน เทศ
ไทย ได้ วิชา ระวัง เวียน เปลี่ยน ผลัก กัน อีตรา ทั้ง ทว่า วาตรี มี เปน นิคม
ใส่ เสว เหล็ก สอง ข้าง ทาง ถนต งาม ชอบ กลไว้ อาจ ข้าง ประคิฐ บน ปลาย

เสาคอมสว่างทุกทางทิศ แลวิจิตรเอื้องกันเป็นพื้นปลา มีได้ปักเป็น
คู่ดูจางหะ ไว้ระยะนั้นก็ไม่ไกลหนักหนา ในระหว่าง ห่าง รวาศักสิบ
ให้แสงมาส่องต่อกันภอที่ ไฟที่ตาม นามอังกฤษ ร้องเรียก แดศ ดูแจ่ม
แจ่มแจ้ง กระจางสว่าง ศรี ปลาจิตร คิดทำล้าอัคคี ไม่ต้อง มีค่ายไล่ไล่
น้ำมัน เป็นแต่ หลอด ขึ้นไปไฟก็ติด แปลกชนิดธรรมชาติวิชาชน
เมื่อจะให้ไฟกับ จีบสำคัญ ที่ควรชนบิต ขวับ ภอ อัมมม แปลอัคคี ศรี
แสงที่แฉง ช่าง ก็ต้มทองทั้งจำนงค์ ประสงค์ สม อันไฟแดศเมือง อัง
กฤษ ตีอกุศล ทุกนิคมใช้กรในบ้านเรือน แต่บันกาศึกราม กุญามง
ทั่วทั้งหมด เมืองไหนจะได้เหมือน หนทาง ตรงลัดแลไม่แซ่เขื่อน ที่
ประเอบเอน สกระปก รกไม่ มี บางติดก้อด้วย สิลาคูหนาแน่น ตามเขตร
แคว้น สองข้างทาง วิถี บางติดก้อด้วย อีสุ ประกิจสุ ที่ ทำพวง ที่กลั่น
กันขึ้นไป บ้างสามสี่ห้าขึ้น วันถึง หก หลังคาตก แบนแต่แปดไถล
ยาน นาท่าง นอกแก้วดูแว่วไว ยานไม้ไผเป็น สองชั้นกันลัทรู มีม่าน
แพร แล วิไลยบ้างใช้ผ้า ไหบัง ตาข้อ รำคาณ การ อดสุ กระดาษลาย บัด
ฝาก่น้ำดู พื้นนั้นปูเจียม พรหมอุทมิ จะหาเสื้อเหลือ ยกไม่หยากได้
ช่าง กระไรเย่าเรือน เหมือนเศรฐ์ ริมฝาใส่เตารุณสุ่มอัคคี ภออาจมีร้อน
กรุ่นอุ่น สบาย แล้วมี ปล่องช่องไฟไปตลอด ให้ควน หลอด ขึ้นหลังคาเวหา
หาย คนที่ในเมื่อง มิ่งทั้งหญิง ชาย ต่อมาก มายด้วย สมบัติ วัฒนา จึง
ได้มี เรือนบ้านสถานอื่น ด้วยที่ดินติดแรงแพงหนักหนา ทั้งค่าจ้าง
ช่าง ทำเก็น ตำรา มีเงิน トラพันหนึ่งจึง จะภอ ถ้าเงินทองเพียง สอง
สามร้อยซัง อย่างนี้ก็หวังว่า จะสร้าง ซึ่ง ห้าง หอ ต้องเข้าตักเขา อาไศรย
ค้ำใจคอ ยิ่งจน ห่อ เลียบ ซื่อไม่พาดาม ถ้าแม้ มียี่สิบสามสิบซัง
เหมือนเซซัง ขัดสน คนไม่ขาม บางที่เข้าไว้ใช้ทั้ง ชาย ขาม ทำการ

ตามนายสั่งทุกอย่างไป อันเสื้อผ้าขาวพอกจะขัดซึ้ง อีกทั้งห้อยไธยาที่
อาไศรย จะกินอยู่ตามเรศสังเวศใจ นายเขาให้ภอเพียงเลี้ยงชีวิต จะ
ออกหากินบ้าง อยู่ต่างหาก ความลำบากเหลือทนต้องจนจิตร ด้วยเข้า
ของแพง มากยากจะคิด ทนน้อยนิดนึกเหน็บไม่เปน การ ตามแถวติด
ชั้นล่างข้างถนน ในตำบลบูรินทรทุกถิ่นถาน เขาขายของต่าง ๆ เปน
ห้างร้าน ข้างคิออ่านหากำไรได้สบาย มีเครื่องเงินทองแก้วแววกระจ่าง
เครื่องเหล็กวาวเครื่องทองแดงจัดแจงขาย เครื่องทองเหลืองแลเครื่อง
ศิลาลาย บ้างยักย้ายเปนเครื่องกระเบื้องชาม อันเครื่องไม้ทำตู้ เก้าอี้
นี้ อีกโต๊ะทั้งเตียงตู้ตอกอกหลาม ทั้งแพรผ้ากำหยัศรีงาม ๆ สิ่ง
อื่น ๆ ที่เห็น ตามจะจำนงค แม้ผู้ใด หมาย มาทปรารถนา เที้ยว เล็ดหลาโดย
จิตรคิด ประสงค์ แต่ราคา มิได้ผ่านพาน จะคงไม่ต้อง วงเวียน ต่อของอีกกัน

๑ กลางเมือง หลวงมี ห้างชลาไธส เหมือนกรุงไทยแถวลำแม่น้ำชั้น
แต่หน้าฝ้ายเบื้องข้างเมืองนี้ นามสำคัญในภาษาเรียกว่าเทม มีเรือ
จ้าง กลไฟไว้หลายร้อย เที้ยวล่องลอย หลีกแผ่นดินแสนกระแสม ทำท่ง
ที่ที่ทางลำอาเนม นำปรีเปรมศุขสมพิรมยทรวง คอยรับคนขึ้นลงส่ง
ขึ้นล่อง ไปเที่ยวท่องเที่ยว มหาชลาหลวง อันประจำชาวบูรินทรสิ้น
ทั้งปวง ชอบชมหัวกระแลไธสภอได้ลม ฝ้ายบนบก รถกระจากที่เทียม
ม้า บางรักษองคู้ภอสม บ้างไล่แต่คู้หนึ่งก็ชิงคม บ้างขึ้นซ่อม
เอาตัวเดียวเขี้ยวตะบัน คอยรับจ้าง ตามทางแถวถนน ที่ฝูงคนทั้ง
หลายจะผายผัน เขาทำงานตามอย่างต่าง ๆ กัน บางรถนั้นฝ้ายไล่บ้าง
ไม่มี บางรถคนนั่งข้างในได้แต่สอง บ้างรับรองนั่งไปได้ถึงสี่ ทั้ง
หมอนเบาะเบาะนั่งล้วนอย่างดี อีกรถที่พลไฟ่นี้ใหญ่ยาว แต่ไม่สู้
สวยตา ราคาต่ำ ออกตลาดถ้าคนกลุ่มทั้งหนุ่มสาว บนหลังคาไล่

เก้าอี้ แล้ว มีราว เป็น วนวน แน่น ประทศทุกตุลทุก คดก วก อย่างนี้ผู้ที่มีมั่งมี มาก
ไม่มีใคร หยากไป ปน ด้วย คน หนัก เลี้ยง ฟูค จา ออ อิง คนหนึ่ง หนัก ออก คึก คัก
วุ่น วาย หลาย ชนิด

๖๖

๑ ฤๅ วิเศษ ยิ่ง อีก อย่าง ลำธาร เอี่ยม ไม่ถูก เทียม สัตว สิ่ง หวัง ออก ปรีก
คือ ฤๅ ไฟ ใช้ สิ้น ทุก ถิ่น ทิศ ใน แวัน แคว้น แคน อังกฤษ หน ทาง ไกล หน
ทาง ที่ ฤๅ เติร ดำเนิน นั้น ทำ ด้วย เหล็ก หล่อ มัน ไม่ หวน ไหว ทุ ทรง ล้อ
แล ลีบ กลีบ ไป ถึง เขา ไหญ่ เาะ ลอด ตลอด รวง ถ้า เนิน ดำ ตัก ปราบ ให้
ราบ รื่น เสมอ พื้น ดิน ล้าง เหมือน ทาง หลวง ถึง แม่ น้ำ ลำธาร ธาร ทั้ง
ปวง จะ ข้าม หวัง หนัก ที่มี ตะพาน ล้วน ก่อ ด้วย สีสาก หนา แน่น ให้ ฤๅ
แล่น ล่อง พัน ชด สถาน ถ้า ที่ หลุม ลุ่ม ไกล ไม่ ได้ การ ก็ คิด ข่าน ทุม ถม
กอ สม ควร แล้ว ทำ ทาง วาง เรียง แต่ เพียง สอง บาง เจ้า ของ นั้น มี ถึง
สู่ ถ้วน ทาง ที่ ไป มี ให้ จร กลับ ย้อน ทวน ทาง ที่ มา ฤๅ ล้วน ไม่ มี ไป ด้วย
กลัว จะ โดน ประทะ ทำลาย แผลก จึง เดิน แยก ทัก ห้าม ความ สง ใสย ซึ่ง
เรียก หา ปราบ ฎ ว่า ฤๅ ไฟ ใช้ เป็น ไป ทุก ฤๅ หมด ด้วย กัน อัน เคียว ใส่ ไฟ
ประจำ ไว้ นำ น้า ฤๅ ฤๅ ก่อ ๆ ล้วน ล้อ หนัก ถึง ยี่สิบ เสต ได้ ยัง ไหว ครั้น
แรง ขยัน เหลือ ล้น พัน กำ ลัง จะ ไป เร็ว ก็ ไม่ ลาก ให้ มาก หนัก ด้วย กลัว
หนัก ฤๅ พ่วง หน่วง ข้าง หลั เจ็ด แปด ฤๅ ไม่ เป็น ไหว คง ไป บัง กำหนด ตั้ง
ดำ ว่า ไว้ มี ชั่วโมง หนึ่ง ฤๅ ไฟ ที่ ฉาย ฝน ถึง สอง พัน เจ็ด ร้อย เส้น เกณฑ์
วิถี ฤๅ ที่ ไป ใส่ ขอ ต่อ กัน ที่ จัด เป็น สี่ ชนิด ตาม ตาม กระบวน ฤๅ
ชนิด หนึ่ง นั้น เขา บัน ช้อง เป็น สาม ห้อง สวย จริง ทุก สิ่ง ถ้วน ห้อง หนึ่ง สี่
คน อยู่ ฤๅ กอ ควร หมด ประมวล สาม ห้อง สิบ สอง คน มี ฟูก เบาะ เมาะ
หมอน ล้วน อ่อน อุ่น ทำ เย็น อยู่ ณ ลวด ใน บ้าง ใส่ ขน แล้ว หุ้ม แพร คักราด
ลาด ข้าง บน จะ ให้ หน หุ้ม หนึ่ง ที่ อย่าง ดี ข้าง ฤๅ ฝา กระ จก ทำ นิด ชิด

ให้บึ้งบด ลมในไส้มั่วลิ่ว สำหรับ บังสุริเยศววิเสศที่ ล้วนแพรว ศรีแพรว
 ผาด สดาก ตา รัตที่ สองไม่ตั้งงาม เป็น สามห้อง ในแห่งห้อง หนึ่ง นั้นเขา
 กันฝา หนึ่งได้ หกคนเต็มเพิ่มเข้ามา แต่ราคาย่อม เยว ค่อยเบา ลง
 ยิ่ง อีก รถที่ สามทรมาน จะต่ำ แกล้ง คิดทำไว้ตาม ความ ประสงค์ คน ยาก
 จน ยากไปใจจำ นงค์ ค่าจ้าง คงลด หย่อน ผ่อน ทูลเกล้า แต่ รถ เลว เช่น นั้น
 ไม่ กัน ห้อง จำ จะ ต้องปน ประคอง กันเข้า เก้าอี้ หนึ่งที่ พึง ไม่ พริ้งเพรา
 หนึ่ง เล่าหมอน เมาะ เบาะ ไม่มี รถชนิด สี่ไว้ใต้ ใต้ ของ ช่าง ตฤก ของ
 ปราวภาหิครบที่ บ้างทำ คอก เล้า ตั้ง ชักรากี ทั้ง คำว่า พกแพะ แกะ สุกร
 ๑ ใน ขณะรถไฟเมื่อวิ่ง ชั่งเรว เรียบเปรี๊ยะ ยิ่ง ยิ่ง ลุกศร คน มา
 ขึ้น อยู่ ที่พื้น แผ่น ดิน ตอน ฤา มิ่งไม้ ไกล ชักริม ทาง ผู้ สถิตย บน
 รถหมก พังหลาย ให้กลับคล้าย คลับคลาใน ตาพว้าง ไม่ทัน คว้า ชักหักยางค
 รวกับ อย่าง เหาะเหิน เตินอำพร วิมวณ มี เสายาว หก คอก ตามแถว
 นอก ทางๆ สลัด สล่อน แต่ประมาณ การ แลไม่แน่น นอก ระยะ ตอนเหิน
 จะเป็นเส้น สีขาว บน ปลายเสา ลวด ซึ่งไปถึง ทั่ว ที่ถิ่น หัวเมือง อังคฤข
 ทุก ทิศา สำหรับ บอก เหตุแจ้ง แห่ง กิจา ทั่ว ไฟฟ้า เรว จริง ยิ่ง กว่า ลม
 ไตร จะ บอก ชัย ความ ฤาถามได้ เจ้าของ ได้ เงิน ราคา ว่า ฤา สม ถึง อยู่
 ห้าง ต่าง ประเทศ เขต นิคม แต่บรม กรุงศรี นี้ ขึ้นไป จน นคร ราชศรีมา
 ฤา กว่านั้น จะ บอก กันไป มาหา ข้าไม่ เหมือน เรานั่ง พุด กันใน ทันใด
 ไ้แจ้งใจ สราพัต กระจัด ความ เราคน นอกบอก เอง นั้น มีได้ ต้อง เล่า
 ไซ แก่ผู้ เฒ่า ให้ เขาถาม คน ทันลวด ที่ รักษา พยายาม ก็ ทำตาม ลัทธิ เคย
 คริครอง คน ข้างโน้น ถ้า จะ คอย ระบอบ เบื้อง ทั้ง บอก เรือง ราว วัฏเจ้า
 ของ เขา พุด มาว่า กระไร ใน ทำนอง คน รับ รอง อยู่ข้าง นี้ รู้ ที่กัน จึง ชี้
 แจง แจง แก่ เรา ตาม เค้า ช้อ การ คอย ต่อ เหตุผล ชอบ กลฉัน ถึง ไตร ต

५७

๑) ที่ใน เมือง ลอนดอน นครหลวง คนทั้งปวง พินิจสถิติขี้เกียจ
สร้างเป็นป่าหลายแห่งตกแต่งเตียน ทำความเพียร ปลุกต้นไม้โตใหญ่งาม
พื้นแผ่นดิน ปลุกหญ้า ระบาย คูนั่ง ลาก พรหมที่มีไม้มีหนาม เขียวสดศรี
หอรกการ ประสานคราม ใครไม่จ้าง ล่องลามาไปทำรก บันดาป่าเหล่านี้
ล้วนมีชื่อ เขียว ออกชื่อให้ฉายารวมไม้ ปก ไปเดิน นั่ง พัง เลี้ยงง่าเนียง
นก มีทาง บกทางเรือ เหลือ สบาย แม่น้ำวัน อยู่ กลางระหว่างป่า ชาย
ชลาริม แคว กระแสสาย นลลาลด เลียน เตียน สอาด มี หาดทราย ทำแบบ
คาย แสน สุนัขคู่ซุซ สำราญ น้ำขึ้น เว้นม เปี่ยม ตลอด อยู่เป็นนิคม ดูปลื้ม
จิตร นวลสง สรณาน ที่แถวท่าวารี นกที่ขาว ทำสถานตึกแต่ง แกล้ง
บรรจง มีนาวาหลายลำ ประจำไว้ ถ้าแม่น้ำใคร จงจิตร คิดประสงค จะ
ไปชม ลำน้ำ ตาม จำนงค เอาเงินส่ง เลี้ยงให้เป้นไต้เรือ ยอยกล่นใบที่
กระเชียงพ้อมเพรียง สัน ส้มฉวีลไปไต้ทั้งไต้เหนือ ชายสุราอาหาร
คอย จานเจือ สุนัข เหลือ สดจะร่ำเป็น คำกลอน อันไซปากบ้าน ที่ก็กว้าง
แลสล้าง คนผู้ดูสดอน เวลาเย็น สุริยาทิพาการ ราษฎร คลาไคลไป ประ
ชุม ทั้งผู้ที่เชื่อใจมีไต้ว่า ท่างปริธาถ้วนทั่ว มา มั่วสุม บ้างเดินยืน
นั่ง พกคอกุค ชุมชุม ที่ไต้พุ่ม พกญา นวล สบาย บ้างก็รู้ วิชา อาชาชาติ
บ้างถือลาคเดินเท้าเป็นเหล่าหลาย บ้างแค้นเคาะเยาะเข้ากล่าวพิปราย สักศรี
ชายบุรุษ แอบเข้าแนบ นวล หนุ่ม ค่นอง ผ่อง ประไพ วิไลยลักษณะ ก็ชวน
ซัก สว ุครวสรวง ชื่นชื่น น้ำคน ละตัวทำอัว นวล เฝ้ารบ กวนเดิน
เรียงเคียงกันไป เขาแต่ง ทนงามๆ ตามภาษา ไต้เลื้อยน้ำ เอี่ยม ละ ออทอ
ด้วยไหม แต่ผู้หญิง อิงจากษ ผิดกับไทย ชื่นชื่น ไม่ควม หลงเหมือน อย่าง
ความ เท้าหนึ่งเหยียบ โกลนไว้แล้วไล่ไลขา ดูที่ถ้า เว้นแรง แสงใจหาย

คล้ายผู้หญิงเมืองนี้ที่ชั่วควาย แต่แยบคาย มันคงไม่โง่งง ถึงภาคนี้มี
พยศจะท้อ ทด ทำแผ่น ผกโสนโลกกระโดดเหวี่ยง ไม่ท้อแท้แก่ไขกัน
เพลง เป็นนักเลงเชิงชาญ การอาชา ๗๖

๑ เหล่าขุนนางหลวงเศรษฐีมีมาก บางคนอยากชิงสัตว์เทียว จักหา
ซื้อที่ทางกว้าง ครั้นหลายพันวา ปลุกพฤษาสงูไสวเหมือนในดง แล้ว
ปักรั้วล้อมรอบขอบจังหวัด เลี้ยงฝูงสัตว์ไว้ตามความประสงค์ กระทำ
เล่น สู้ซุ่มที่พุ่มพง มฤคยงย่องหยักระบัดกิน แล้วไปเที่ยวยิงเล่นให้
เป็นสุข แสนสนุกนี้ตามจิตร คิถกวิธ บ้างจับมาบ้างทำเนินเดินกับดิน
ในแถวถิ่น ท้องนาเที่ยวหา นก พวกที่เป็นผู้ดี มีสมบัติ ครั้นได้สัตว์
สมหมาย สบายอก แบ่งไว้กิน ภาวๆ แล้วขอยก ให้ตามกักมีศหาย
ชอบใจกัน ที่เป็นคนจนยากลำบากเหลือ ไถ่แลกเนื้อดังฤไทยที่ไผ่ผ่น
ไปวางขายในตลาดไม่ขาดวัน สารพรรณหลาย หลากตมมาก มี ทั้งเนื้อ
โค กวาง สมัน หนู ช้าง และ อีกเนื้อแพะ เนื้อกระต่าย ขา กับที่ เนื้อสุกร
เนื้อค่าน พานจะดี เนื้อปักไม้เบ็ดไก่ใช้ กุ้ง ปลา เก่าตะนุ มานลาย เขา ขา
มาก ใครนึกอยากสมมาทปรารถนา ใน ตลาดมีได้ขาดคักเวลา ผล
พฤษานั้น น้อย ถดถอยทรมาน เหนเป็นรอง เมืองไทยไกลกัน ชัด สารพัด
เรื่อง ราคา แล้วอย่าถาม ช้างแพง เหลือเบื่อใจไม่ได้ ความ ถ้าไต่ถาม
แท่งเลี้ยง เพียงคักควา คงสิ้นเงิน มาก มาเป็น หลายช้าง โดยลำพัง จัก
แจจแสงหา เมื่อทูไทยไปอยู่ในนักควา นางพระยาโปรดให้อาไศรย รัก

ใน กลาริชโฮเทลได้เป็นสุข ที่นั่งดูงามงก สมยศศักดิ์ ประเสริฐ
กว่าเรือนเย้าของเรานัก ด้วยพร้อมพริกคน ไร่ไร่ไร่ไร่ เมื่อเวลา สุก

แสงแจ้ง กระจำง ที่นอนล้า ภาครเสร็จสำเริงหวัง จึงแต่งกาย
ให้งามตามกำลัง ไปบานบัง อย่างเคยเคยออกไว้ นางสาว ๆ ขาวล้วน
นวลฉวี ก็ยกที่ถ่าน สี่ลา อธิมาไศรย เข้ามาพ้องขอให้ขึ้นติดพื้นไฟ เอา
ผ้าไปเช็ดถู ตามตู้เตียง ที่นั่งนอน พกฟูกปูขัด ประจงจัดจนครบไม่
หกลบเลี้ยง น้ำกินใช้ใส่ที่ใส่ที่เรียง แล้วกล่าวเกลี้ยงลา กลับไปนบ
พลัน ครั้นเย็นค่ำก็มาทำเหมือนเช่นเช้า อุ้มผ้าเข้า จัดแจงแขง ซยขึ้น
เอาเทียนปักแจ้รุ่งเรืองไว้สองอัน ภาจุกไฟในนั้นตลอดคืน ที่บนราว
เช็ดน้ำใส่ผ้าใหม่ เอาเก่าไปซัก น้ำไม่ขุ่น มีได้ซากคราว ครึ่ง ซึ่ง
ยังยืน เป็นที่ขึ้น วิญาน่าสบาย แล้วมีหมอนหนุนอยู่รักษา ใครป่วย
ใช้ให้ยาไป จนหาย มาตรวจตราเข้า เย็นไม่เว้น วาย บุญมาก มาย
เหมือนเราเป็นเจ้าพระยา

ฯ

๑ ครั้นรุ่งแจ้ง แสงศรี พระสุริเยศ จะประเวศแผ้วถ่อง หอ้งเวหา เวลา
ก่อนเสวย รตโกชนา คนบันทึที่สำหรับเคย รับ การ ยกถาดใหญ่ใส่ น้ำ
ชาเข้ามาตั้ง ขนมนั่ง จักสนิทไม่ติด ทวน กับ แหย เหลว นมโคโกหน้า
ตาล ให้รับทานเสร็จสรรพ ยก กลับไป ครั้นถึง สี่โมง เข้าเลี้ยง เข้าสอย
เบ็ดไก่อรยเสร็จสิ้น กินไม่ไหว ทั้งกุ้ง หมู ปลา เอามาไว้ ตามชอบใจ
สรวทักไม่ขาดแคลน เวลาเที่ยง เลี้ยง น้ำ ชา ผลา ผล กิน ออก จนมิได้ ยุค
ซึ่ง สุกแสน ขนมนั่ง จักขมน หวาน จานแบน ๆ อีกเล่า แวน เปี้ย ตำทัง
ข้าแปน ภาจสามโมง ป้ายเปียงก็เลี้ยงเข้า มิได้เตรวโศก ภาจระคายเชญ
ปรนบัติพวกเราทั้ง เข้าเย็น ไม่วายเว้น ละเลย ทำเคย เชื้อน ถึง ของ
ท่ม มีน้ำชา กับ กาแฟ โดษ กระแส เลี้ยง กลางวัน แหม่น มั่นเหมือน เวลา
กิน มิได้รักต้อง ตัก เทือน ไม่คลาศ เคลื่อน โมง ยามตามสัญญา ขณะเลี้ยง
ฤว่าเวลาไหน ถ้าทุกไทยมุ่ง มาทปรภาณ จะกิน ของ ที่ ๆ มีราคา

ตั้ง บั้น คาคณไว้เป็นใต้ การ คงสืบเสาะ ซ้อหาเอามาให้ แพร่เท่าไร ตาม
ราคาไม่ว่าชาน แม้น เมืองหลวงใน ตลาดนั้น ชากว้าง มี ถึง บ้าน เมือง
เขตร ประเทศไกล คง บอกไปโดยสาย เทเลกราฟ ข้างโน้นทราบ ทาส่ง มา
จงได้ เปรียบเหมือนพิศณุโลกยโสโกชไทย มารถไฟถึงวันได้ทันกัน

๑ เมื่อ พวกทูตอยู่นคร ลอนดอน นั้น จะฉายฉิน คลาไคลใจ ถวิล ถึงไกล
ไกล นักกระเวศเขตรบูรินทร คงสมจินตนา นึกที่ ตฤกตรา จะไปด้วยรถไฟ
ได้ทั้งจิตร ก็เหมือนคิดมุง มาท ปรากนา ฤๆ จะไป รถเร็วเต็ม เต็ม ชา อา
ตาม ปัญญา มีได้ฉิน ชื่นนิชม จะเที่ยว ทู การ งาน ทั่ว ถานถิ่น ของวิ เสศ
เสร็จสิ้นทุกสิ่งสม ต่อต้องเสียเงินให้ จึงได้ชม ขยาปรารภ ทวาดทวั้น
กระคลักรวง ด้วย สมเด็จพระนาวันทวัน อัยมร มีสุนทร ทวีต สั่ง พระคลัง
หลวง ให้ใช้เงินแทนเกล้าเราทั้งปวง จะตั้ง ทรง คักเท่าไรไม่ ประมาณ
แต่วัน ทูตถึงนักกระเวศ ในขอบเขตร กรุงไกรอินไพศาล สี่เคื่อน
เสศ อีกเจ้า ทิวาวาร จึง กลับ ออก นอก ชาน พระเวียงไชย มาถึงแถวแนว
ชลากที่ท่าหน้า ชื่อโศกเวอเออกรรมทำไฉน จะจ้างข้ามเขตร มหาชลาลัย
ลง เรือไฟ เร่ง รุกไม่หยุดนาน ครั้นถึงฝั่ง ฝั่งเสศเขตร กาลิศ ค่อยเบา
จิตร ออกใจผ่องใส สานต มีศเฟา รื้อรอบ ประกอบ การ จึง คิดอ่าน ภาให้ พวก
ไทย จร ขึ้น ลำน้ำนั้นกับบน โสกล ตึก จน ยามตึกนี้ลง กลับ อยู่กับ หมอน
ครั้น รุ่งแรง แสง ศรี ระวี วร ก็รีบร้อน รีบทาน อาหาร พลัน แล้วไปขึ้น รถ
ไฟคลไลยลือ คุตัง ปลิวเร็ว นึกด้วย จักร ฉิน คัก คุรุหนึ่ง ถึง วิถี ที่สำคัญ
ทำป้อมใหญ่ไว้กัน สัตว์ กวน พร้อม สาทรา อารุข สุกวิเสศ วิทยาเขตร
ขอบ แคน แสน สงวน ตั้ง สร่า นำชม ชั่ง สมควร ใคร จะลงน ตามล่อง
จ้วง ประจน บ่ายโมง ครึ่งถึง ตึก ที่ลำน้ำนี้ แวะ เข้า ถักกิน น้ำ ชา ผลาผล
แล้วขึ้น รถ รีบ วัไป บัดกล สุรียน จน คำ จะฆ่าเหย็น ถึง เมืองหลวง

เป็นกระทรวงพระมัทรีย สว่าง ลั่น หนทาง รถนั้น แก้ว พัน เส้น มีคนพาเข้า
ในโฮเทล สำหรับ เป็นที่ อาศัยใครคนไป มา เมืองนั้น ชื่อ ปาวิจิตร เหลือ
ล้วน ซากีเชื้อฝรั่ง เสศ เพศ ภาษา คนที่ใน นั้น ย่อมปรีชา เรื่องปัญญา
เลิศ ลั่น ด้วย กลไก

ฯ

๑ ครั้น สายแสงแจ้ง กระจาง ชุนนาง หนึ่ง เข้ามาถึงที่ ทูต อยู่ใคร
แล้วเชิญชวน พวก นาย ข้าง ฝ่ายไทย ไปที่ กว้าง ขม ของ เมือง นอน นันท
มี รูป เขียน รูป สีสานา ๆ อนุเก ข้าง สรรค เสก สว่าง สม ทุคม ชัน รูป มนุษ
หญิง ชาย มากมาย ครั้น สิ่ง สำคัญ ต่าง ๆ เอาวาง ราย บ้าง เป็น ของ จีน
แขก แปลก ปลาดู ชนิด ซากีอื่น เชื้อ ก็ เหลือ หลาย ของ พม่า มอญ ลาว ชาว
ทวาย ล้วน แยก คาย ชอบ กัน ให้ คน ดู ได้ เห็น ถ้วน หวน กลับ มา ยัง ยัง
เล่า เล่ม ทั้ง ทุก ข้อน จน อ่อน หู โอ้ หนาว ลม พรม พราง น้ำ ค้าง พรู เจ้า
ห้อง ผู้ แทน บรรลุ อ่อน อกุรา ว่า คาญ เหลือ เมื่อไร จะได้ กลับ แต่ นั้น นับ วัน
คิด ขนึ้ ฟู ภาว อย หลับ ไป ที่ ครัว ไสยา จน เวลา ผ่อง พ้น พโยม บน ชวน
กัน ออก จาก ที่ แล้ว ลี้ลาศ เพี้ยว ประกาศ วัน ท้าง ทาง ถนล จน เบียง บ่าย
ชาย ครัว สุริยนิ ก็ ต่าง คน ต่าง กลับ มา นับ ผลัน

ฯ

๑ เหม เปอ เรอ เธอ มี บัญชา ใต้ เสนา ใน เจริญ ชาญ การ ขยัน ให้ คุ้ม รวง ก
งาม ทั้ง สาม อัน มา เรียง วัน รอ ประทับ กับ ทวาร คน หนึ่ง เป็น สวรรค์ ี่ จี่
ข้าง นำ ท้าย วิธาส นาย ฝ่าย ทหาร ขึ้น ประจำ ทำ สง่า ถ้า ทะยาน สด
สอ้าน หมวก ใต้ สาย สุวรรณ มา เชิญ พวก ทูต ไทย เข้า ไป เล้า พระจอมเจ้า
ฝรั่ง เสศ ผ่าน เขต ร ชันร ต่าง จัก แจง แดง กาย ให้ พราย พวรรณ ครั้น พร้อม
กัน ไกล คลา มา ขึ้น รถ ไป ถู เขต ร พระนิเวศ วัจระ มัทรีย โสมนัส อยู่ หนึ่ง
อยู่ ทั้ง หมก จน สอง โมง สุริยง เธอ ลง ลก พระทรงยศ จึง เสด็จ ประเวศ มา
กับ เอก องค์ มเหสี นารีราช ยล วิลาศ วรลักษณ ตั้ง เลขา เกี่ยวกับ พระ กว

เห็นเรียงเคียง ถิ่น ทำรว้งนำแป้นาย ล้วนชายชาญ เอมเปอเรือเคื่อง
 ทรงอลงกฎ พ้อมทั้งหมดเหมือนฝ้าย นายทหาร อันเอกองค์กัลยาบุ
 พาส แต่ง สะคราน ตามธรรมเนียมเลี้ยงมงาม พวกทูลยืนขึ้นพ้อมนอบ
 น้อมเกษ พระทรง เสด็จออกต่างค แล้วทรงถาม อีกทั้งองค์นาง กระษัตริย์
 ก็ทูลติดตาม ที่ข้อความโดยใน เรื่องไมตรี สันทนาทูตานุทูต ถ้วน ให้
 สมควร ถอดฎีกาเป็น คัดศิรี ถอดสรรพเสร็จแล้วเสด็จ จรด เข้าใน
 ห้องวัดน จัจจาล บ้าง พวกเราเล่าก็พากัน มาหมด ขึ้นสู่รถกลับ หลั่ง
 ยังสถาน แล้วไป ชมวัดใหญ่สบายบาน นำนาคาญโศ รามงามบรรจง
 ๑ ในนั้นมั่งที่ทั้ง จะฝั่ง สพ พระจอมภพ มิ่ง เมืองเรือง ระหง แเนบไป
 เลื่อนบนะบาทอัน อาจ องค์ ลั่น จักรวอดวายไป หลายปี แต่ว่าสพยัง
 ไว้มิได้ฝั่ง ไล่หีบทั้ง อยู่ใน ห้องไม้หมองศรี เธอเป็นราชบุตุลาเจ้าธานี
 พระองค์นี้คือ หลานผ่าน นคร จึงให้แต่ง หลุมหวัง จะฝั่ง สพ ด้วยคำรพ
 ทรง พระอนุสร กตัญญูคุณอันสุนทร ให้ถาวร เกียรติยศ ปรากฏไป
 อัน หลุมนั้น กว้าง ปะมาณ สถานที่ รวรงค์ ล้วนถ้วน ถอดควรได้ ขณะนี้
 โดยภูกำหนดใจ เหน อยู่ใ้สามวาไม่กว่านั้น แต่ข้างหลุมก่อ ล้วน
 สีลาขาว ลาย ออกพราวพราวเนตร วิเศษ สรรค ที่สำหรับไว้ สพ มีครบ
 ครัน อยู่กลางคันยิ่ง ยดด้วย ลวดลาย โมราตีศรี ทำท่าประตัม แด
 สลับ เลื่อมเพราเป็นเงาฉาย คิดตัวอย่าง วางแบบ ชั่งแยบ คาย ของ ทั้ง
 หลายยังไม่เสร็จสำเร็จการ ได้คั่วคั้นหลั้มายังคึก ขนาดนี้ก็ค่อน
 อร่าน่าสงสาร ขึ้นบรรจวบอันฤไทยอาไลยลาญ เหลือว่าคาญก็คึกอยู่ไม่รู้ว่า
 จนตวงเลือนเลือน เลื่อมสิ่งขร ทารากรลับฟ้าเวหาหาย กระ
 จ้างแจ้ง สุริยัน พรณ ราย ก็แต่ง กายแล้วเลยแผยพوار ถอดประสพ ภย
 คุณ มณเฑียรพิทักษ์ จึงชวน ซักกัน ออกนอกสถาน เป็นสาม นายทั้ง

ฝ่ายคุณพิจาวณ ต้องรีบ การ แทน ทุกไป พุดจา เทียวเยี่ยมเยือน เจ้า
นายเป็น ทลายแห่ง อีกตำแหน่ง มนตรีมี ศก ภา ครั้น สำเร็จเสร็จสรรพ
ก็ กลับ มา กิน เข้าปลาอิม หน้าค่ายสำราญ แต่พวกทูตยุค อาศัยอยู่ใน
ปาริศ ถ้าจะ คิดวัน ต้นจน ธารสาน เจ้าตราตรี ทักท้วงไม่ช้า นาน ครั้น
ถึง การกำหนด จะ บทจร

จะ

๑ บรรดาไทย ยี่สิบเจ็ด เสรีทั้งนี้ กระแหม่น สันตภิโย โสโมสร ขึ้น
รถไฟแล้ว ออกนอกนคร เข้าตง ตอนแถบ บำปนา เนิน จะเซย ชม สกุนา
พฤษภาไสว ที่มีในแนวลำเนาภูเขาเงิน ภูสรวง เสร็จ เบาอุราค่อยภา
เพลิน รถก็เดิน รั้ว รั้วไม่ทัน ถึง อาษา เขิง ชาน ชำนาญ หื้อ ไม่อาจ รอ
รถสู่ผู้นำขึ้น อันบัณณิณ แม้น จะบิน แข่ง พนัน อย่าหมาย มันว่าจะได้
ไชยชนะ ไป ตาม ทาง ช้าง วิถี มีตำแหน่ง ทุกหนแห่ง ตึกตั้งโดย จัง หระ
เราทำที่ไฮเตลเป็น ระยะเวลา สำหรับ จะได้ อยุ่คลุก สำนวน ถึง เวลาบ่าย คำ
เข้าลำนักนี้ ให้ผ่อน ภากร้าเสพ อาหาร ครั้น สำเร็จเสร็จสรรพ ปรืพาน
ไม่อยู่นาน รีบไป ใน กลางคืน หน้า ค้าง พรวร หนาว อกวิตก เหลือ ถึง มี เลือ
ผ้ากัน ลัก พันผืน เอากลิ่น กลุม กลุ้ม จิตร ตัง พิศม ฝัน สุกจะฝัน ขาวมณ
กรม ฤไทย ครั้นรุ่ง เข้า ราว ประมาณ ศักโมงหนึ่ง ก็ถึง แขวง แคว กระ
แสโต มีบุรีรม ที่ชลาโดย ขึ้น กรุง ไกล ฝรั่ง เสศ เป็น เซตร คัน นาม
สำเนียง เรียกว่า เมือง มาเซ อยู่ใกล้ ๆ ชาย ทะเลไม่ซึ่ง ชัน มีศเฟานา
นำภา วรดี ก็พร้อมกัน ตรงไว้ ชันไฮเตล แต่ ปาริศ ตรงไปไม่ไพล่ แผล
จน มาเซ สามหมื่น ทก พันเส้น ครั้น บ่าย แสง สุริยา เวลาเย็น ก็ จำเป็น
ขึ้นรถ บทจร ภาถึง ทำเน นวากาเวตอก ระอา ออก อ่อนใจ ฤไทย ถอน
อยู่บน บกวก ลง มาใน สาคร จะนั่ง นอน ไม่มี ศุข ต้อง ทุกขทน แล้ว ทำเนนิ
เค็น คลาลง นาเวศ สุวีเยศ ลับ หล้าเวทาหน ยังไม่จร ถอน สมอ จร คล

ด้วยมีคณ ขอกยาก ลำบาก คณ คอยอยู่จนเวลาทำโมง เจ้า ยิง ร้อน
 เรา ร่ม จิตคิด กระตลย แสนสง สาร มีศเพาไม่เบา บัน จำจากกัน อนิจา
 นึกอาลัย เคยเป็นคน ปณิบัติไม่ขัด ขวาง มาเวศวราง แรมนิรนา ท่าไหล
 เขาปราณี ที่ตรงเราลู่เอาใจ มิได้ให้ชุ่นของ หมอง วิญา จะ ออก จากเมือง
 ลอนดอน นครหลวง ก็มี ห่วงผูก รั้งเป็นหนักหนา อยู่หา ลู่ พยายาม คิด
 ตามมา จนถึงท่า ฝรั่ง เสศสิ้น เขตแดน เมื่อ บอกว่า จะ ชลาคลไธ
 กลับ ให้วบบ ทรวง สดก กำศต แสน ถึง เป็น เพื่อนเหมือนญาติ เมื่อ
 ขาดแคลน เสมอ แม้น น้องสนิท ร่วม บิดา นิจา เลี้ยเมื่อไรเลย จะ ยล ภักทร
 เลี้ย กายนักเข้า เข็นเคย เทน หน้า ทั้งไกล กลับลับ เนตร เวทนา ทั้ง
 สองข้าง ท่าม ลาน้ำ ท่าคลอ

๗

๑ เทน แสง สาย ฝ้าย กับ คณ ชาญ หลาก จะ คลาคลาศ รีบร้อน ถอน สมอ
 น้ำ เตือก พลังถึง จำไม่รวบอ เบ็ด หลอด หวอ หัวใจ ไหวใจ พระวง มีศเพา
 เขาก็ ลาง เวื่อน น้อย ค่อย เลื่อน ลอย เข้าฝั่ง ถึง ประสงค์ พี่ยัน อยู่บน
 ท้าย หมายถึง จ้างค หวัง จะ ส่งให้ ประจักษ์ ความ รักเรา แต่ ล่า แล้ว ยัง
 ไปไม่สะดวก กลับ อกด หมวก หัน หน้า มา ล่า เล่า ทำ หน้า หน้า ห่วง โย มิ
 ไข เบา ควร รักเขา นับถือ ว่า ชื้อ ตรง อก จักร หมุน เรือ วิ่ง คลึง ลับ
 หัก ไหวว กับ หัวใจ ไหวอาลัย หลง ใจหนึ่ง หมายถึง ไป ประสบ ภพ อนงค์ ใจหนึ่ง
 คง อยู่ ที่เพื่อน ไม่เคลื่อน คลาย แล้ว หัก ห้าม ความ โศก ให้ สร้าง เศร้า อะไร
 เรามัว พยายาม ไม่ ห่าง หาย มิ ควร ข้อนอื่น ว่า พึง ถึง ผู้ชาย จ้าง คน หมายถึง
 หน้าไป หาเมีย ครั้น คิดได้ วาย ว้าง ค่อย ห่าง ทุกข์ มีความสุข เสื่อม เศร้า
 บัน เทาเลี้ย ที่กรม กรมอง หมอง มัวไม่ นัว เนย ละห้อย ละเหี่ย เทือก หาย สะ
 ขายใจ มาสอง วัน บัน ลุถึง ถิ่น เกาะ เกิด จำเกาะ กลาง มหา ชลาไหล
 ชื่อว่า เมือง มอละตา เมื่อ เขาไป ได้ อาไศรย หยุต หย่อน ผ่อน ล้ำวายุ ขอ ยก

เรื่อง เมืองเก่าไม่กล่าวแจ้ง ถึงตำแหน่ง อาณาที่สถาน แะเข้ารัก อยู่ สั
ราตรี การ ภอรับถ่านเสร็จพลัน จะคลไล อะ

๑ แอคมิวันให้ล่ำตามไปส่ง จนสู่เขตเขตรถ ชาติไหล อันลำนัน
ที่พันคนเข้าใจ เขาพูดให้หลายภาษา ปรีชาชาญ ครั้นพร้อมเสร็จแสง
สาย จะฉายฝัน ฝ่ายกับพัน ทิวฉลาด อัน อาจหาญ ให้ใช้จักร มา ถลาง ทาง
กันการ สิ้นวันวาร ถึงท่า น่านบุรี อะ

๑ ขี้จู้ อาตลกแซนเทอไม่เผื่อพลั้ง เคยยังบั้งปรีเปรม กระหม่อมศรี ยัง
จำได้สารพัด หนักคี่ ท้ายเป็น ที่หยุด อยู่ รุ้ตำบล เจ้าเมือง จักนาว่าให้
มารับ ก็พร้อม พรัง คังคับกัน สับสน บรรดาไทย ยี่สิบเจ็ดเสร็จทุกคน
จรดกัน อาศัยอยู่ ในวัง ขุนนางใหญ่ นายหนึ่ง มาคอยรับ ท่าง คำนับ
ด้วยไมตรี มีแต่หลัง แล้วแจ้ง ความแก่ ท่าน ทดพบให้ฟัง เจ้าไกรโรเชอ
ยังไม่กลับ มา มีกระชั้นไปข้าง ปลายน้ำ ได้สั่งข้ากำชัยไว้กับข้า ว่า
พวกทูตเมืองไทยที่ไกลคลา แม้นกลับ มาถึง เขตประเทศเรา จงรับ
รอง เยี่ยมเยียนเหมือนแต่ก่อน ให้รักผ่อน ตาม สบาย น้ำใจเขา จักขุนนาง
ที่รู้ จักการ หนักเบา ประจำเฝ้าคอยเป็นล่ำ ตามจะใช้ สิ่งอันใดทูต
ไทยหวังประสงค์ โดยจางค จินดาอัธมาไศรย อย่าทันทัดขัดข้องให้ หมอง
ใจ กว่าจะได้ จรดพันนคร ถ้าอยากเฝ้าเจ้าไกรโร ญโยยศ ขอเชิญ
งด สักเวลา ก่อน ราชทูต ฟังแจ้ง แห่ง สุนทร จึงเอน ย่อน ตอบ ตาม
เนื้อความใน เราจง จิตร คิดไว้ จะใคร่ภบ แต่ ปรารถนา การ นานไม่ได้
ด้วย เรือรบ สำหรับ มารับไทย ถ้าเข้าไปเขาจะพลอย คอย บัวยการ ฝ่าย
ข้ามาตย จึงว่า ถ้าเช่นนั้น จะฉาย ฝัน จากบุเรศ ประเทศสถาน เจ้าไกรโร มี
กำหนดพจมาน ให้นายล่ำ เจ้าพนักงาน ที่ดูแล ไปตามส่ง ถง ถึง กำนัน
ยัง ชอบ คั้น เมืองสุโขศ เขตกรแส ราชทูต ตอบ ความให้ล่ำแปล อย่าง

นี้แท้รักษารอบเราขอใจ เสรีอยู่บด สันทนา ก็ลา กลับ ทูต ประทับ อยู่
ในวัง ยี่ อาไศรย กำหนดวัน สาม วันก็กลับโล ชื่นรถไฟไปไกล มะโหฬาร

๑. เมื่อถึง ที่มีรัถมา คอยรับ คนสำหรับ นำน้ำ มา ทหาร เชิญให้
ทูต ภาคนเหมือน ก่อนกาล ในสถานโฮเตล เป็น สบาย อยู่ในนั้น สาม
วันขุนนาง ล่าม มาแจ้งความ ตามเค้าเล่า ขยาย ว่า สุเอศเขตระแคว กระแส
ชาย เขาบอก สาย เทเลกราฟให้ทราบ การ ซึ่ง กำปั่น แดคมิวัน มี บังคับ
ให้มา รับ ทูตสยาม ตามบรรหาร บัดนี้ ถึง ท่า พลัน เมื่อ วันวาน สุกแต่จะ
โปรก ปราณ ประการใด ได้ พัง สวรรปาน อามฤตยรส ที่กำศรต มัว หมอง ค่อย
ผ่องใส ครั้น พลบค่ำ ย่ำเย็นลงไร ๆ สำราญใจ หลับ นอนผ่อน อารมณ์

๑. จนรุ่งเช้า ราวประมาณ สี่โมง ครึ่ง บ้าง ขึ้น อั้ง แล สำเนียง เสียง ขรม
จะเร่งไป ใจ ตก นึก นิยม หวังไป ชม เพื่อน ยาก ที่ จาก จร ชวน กัน ขึ้น
รถไฟ มิได้ หยุต ด้วย แสน สุก ร้อง ร้อง ค้าง สมน เวลา ค่ำ ยาม หนึ่ง ถึง นคร
ชะโลม ทำสุเอศเขตระแคว ครั้น รุ่ง แสง แสง อารุณ กงสุลใหญ่ มาแจ้งใจ
ความ นั้น กลับ หันเห แสน วิทก อก โอ มาไร เร นึก ชะเนไหน จะ สม ยิง
กรม ทรวง เรือ ที่ ว่าจะ มา รับ กลับ มิใช่ เปน เรือ ใช้ สระเว ทะเล หลวง
จะได้ รัฏฐา ตัน พัน ทัง ปวง ใน แห่ง หวัง หินผา ทุก ทำ ทาง คน ที่ คอย สรรอง
กลอง ของ เขม้น ภูแล เหน เรือ ไฟ โย สล้าง สำคัญ คติ จิตร แจ้ง ไม่ แคลง
กลาง ว่า จะ มา รับ ขุนนาง พวก ทูตไทย ไม่ ร้อง พัง คับทให้ ทราบ ทราบ
ทวน บอก สาย เทเลกราฟไป ขานไข อึ้ง เมือง น้ เล็ก น้อย จ้อย สุกใจ ที่
อาไศรย คับ แคม ไม่ แยก คาย ทั้ง อาหาร การ กิน ก็ ขัดสน ไม่ มี คน อยาก มา
คิด ค่ำ ขาย เมือง ไกรโฮเตล เหน สบาย ของ ทั้ง หลาย บับริณ มาก มุล มี
ท่าน จะ ไป ไกร ฤา โคน ตาม แดใจ ฤา สมคิ ภา อยู่นี้ ราชทูต ทอบ ต่อ
อุ้อ คะ ที่ มา ถึง ที่ แล จะ ไป ก็ ไม่ คว อัน ล้าบา อก ลยาก แต่ เพียง นี้

มิได้ มีความวิโยคโศกกำสรวน ทั้งกินนอนก็ไม่ร้อนอารมณ์ ครวญ ทมค
ประมวน จะ ขอ อยู่ในบุรี จนถึงวันกำปั่นรบ เข้ามารบ จะ ลา กลับ หมายถึง
มุ่งไปกรุงศรี ฝ่ายกงสุลฟังว่าไม่รำคิ จึงพาที่ส่งไว้ด้วยใจจง ถ้า
พวกทูต มีอะไรเป็นไฉน ให้คนไปแจ้ง ความ ตาม ประสงค์ คง จะช่วย จน
ถ้าเสร็จเสร็จงานคง แล้วลาลงทวนเดินดำเนินจร

จะ

บท ๑๓

๑ แต่พวกไทยอยู่ในตำแหน่งนั้น ถึงสามวัน จึงได้แจ้งแห่งอักษร ว่า
เรือรบที่มากลาง ลาศกร จะ รบ ร้อนให้ถึงในสี่วัน

จะ

๑ แรมเจ้าคำเตือน ห้าเวลาตก ก็สมนึกแน่วจิตรไม่ผิตผัน เหมือน
ธราช้อสัญญาของกัปตัน เรือกำปั่นถึง ท่าที่หน้าเมือง ครั้นรุ่งแรงแสง
สว่าง กระจางฟ้า กัปตัน มาเล่าแจ้งแสดงเรื่อง จะ รบ ทูตคืนกรุง อัน รุ่ง
เรือง แต่ว่าเครื่องกลไกที่ในเรือ สนิมหนักจักร จักต้องขัดสี ให้เดิน
ดียวยัดไม่คล่อง กับเสบียงอาหาร จะ จาร เจื่อ ของยัง เหลือไม่ขึ้นมือ
ต้องซื้อเติม ได้ฟังคำจำซ้ำเวลาเลือน เหมือนดวงเดือนความระกำให้
ซ้ำเล็ม โอ้ ทนทุกข์เวทนา มาแต่เดิม จะ รุดเพิ่มขึ้นอีกเล่าเป็นคราวเคราะห์

๑ สิบสี่คำเตือน ห้าเวลาบ่าย แสนสยายเบาใจทั้งได้เหาะ ลงเรือไฟ
พร้อมพร้อมทั้งหัวเราะ ให้เล่นเถาะ ตามร้องท้องทะเล ถึง ประทับกับกำปั่น
ลำราษฎรนั้น ก็แผ่มชื่น ชักชวนกัน สรวลเส แสนศุขอารมณ์ สมจะเน
บั้งฮาเซ่พูดเล่นเจรจา กัปตันได้ยิงสลุตทศสยาม คำนับ ตาม เขียง
อย่างต่าง ภาษา สิบเก้าทิศ จักไว้ในตำรา ขรรคารับทุกสลุตขึ้น
ข้างพวก เขาเหล่าขุนนางต่าง ตกแต่ง ตามตำแหน่งยศตามไม่ผิดผิด มา
พร้อมเพรียงเรียงเรียบระเบียบ ยืน ล้วนแต่พื้น พวกทหาร ชาญนรงค์ จะ

ใกล้คำกล่าวฟ้า นภาภาศ นึกหนาหน้าคิพิศวง เป็นไฉนโยหนอ พระสุวิ
 ยงค จึงตกลงในที่นี้ที่ถาวร เมื่ออุไทยแจ่มแจ้ง เทนแสงสว่าง ขึ้น
 จากท้องวังวลชลฉาน ฤๅจะเป็นเช่น อังฤๅษเภา คิค การ ว่า สันฐาน
 โลกย กลมเหมือน ช่มโอ พระอาทิตย์ อยู่ที่เดียวไม่เลี้ยวเลื้อน แต่โลกย
 เคลื่อน หมุนหัน จันชักไซ อันพื้นแผ่นดิน ไตรก็ใหญ่โต เราคนโง่ คิค
 ไม่เห็นเป็น อย่างไร ภาวน้ำเดือดถอน สมธไม รร รัง เลี้ยง จัก ทั่ว ธุช
 สท้านไหว นอกจากที่น้ำสุเอศเขตร เวียงไชย เลยคัลไลล่อง มาใน ราชวิ

๑ ไท้เจ้ก วันถึงเมืองเมือง มัทระ ริมระยะแขวง แควกระแสะ ศรี เป็น
 ชาติเชื้อ แยก อารบิ ช้าง อับปรี คุบุรีไซเซ เกเรเกนัง ถ่าน ทำไว้ในเรือ
 ไม่เหลือ หลอ จะเล่นต่อไปไม่ได้ถึงใจหวัง ต้องแหวะ เจด ทอด สมอเข้า
 รอ พัง เทียวเซชิงถามไถ่ก็ไม่มี ไต้แต่พื้นเล็กน้อย คอย ยิง คำ ภา
 ประจำใช้พลางกลางวิถี ค้องรอนจน จนเวลาเข้าราชวิ แล้วจรรล่องมาใน สาคร

๑ คื่น กับวันบันลึงสถาน บั้ม ปราการเอเคนเป็น สิงขร ก็ทรงเข้า
 อ่าวมหาชลโธร ให้ภักษ่อน รับถ่าน การ ลำคัญ ครั้นรุ่งแสงสุริยา นภา
 กาศ ผ่องโอภาส พรณราย ขึ้น ฉายฉิน บรรดาพวก ราชทูต นั้น พกกัน
 ฝ่ายกัปตัน ก็มาแจ้ง แสทง การ ราชทูต รับ ตามเนื้อความสั้น เขา จึงผิน
 ลัง ฝ่าย นาย ทหาร ให้ไปด้วย จะได้ช่วย ธุการ งาน อภิบาล เกทไทย ระไว
 ระวัง แล้ว จัก แจง นาวาให้มาส่ง โดย ประสงค์เสวีจสม อารมณ หวัง
 ขึ้น อาไศรย ตึก ราม ตามลำพัง ไต้ยบ ยัง สองทิวากี คลาไศล ๖๖

๑ ลง กำปั่น ผัน ผาย ออก จากที่ แต่เต็มที ลม กล้าฝ่าไม่ไหว มาหลาย
 วันสลากัน ค่อย ซาไป กัปตันให้ พวก เล็กๆ เต็กผู้ ชาย ขึ้น ทัก ธิบใบ
 กำน บน วัน เส้า เมื่อลงเล่า หวี หก พลัก ตกหงาย มากระทบ ถลกลี่ข้าง
 แทบ วาง วาย จน เจียน ตาย ตก น้ำระยำ ยับ เหล่าลูกเรือ แล กัปตัน ภา

กันว้าง ปล่อยท่นทิ้ง ลอยไป จะโต้จับ เอาเรือลงเร่งให้รีบไป รีบ
แล้วภาวกลับคืน มาไม่ช้าที่ หมอก็รู้ไว้แต่เนิ่นๆ กระจกหัก ยุบ
พังลงไป สดงดัง จิ้งเอยผ้าผูกพัน เป็นอันดี ให้นอนที่เปลไปหลายเวลา
แล้วมีคน ประนียบไม้ขัด ขาว อยู่เคียงข้าง คอย พิศักษะรักษา ฝ่ายว่า
หมอ ต่อ กระจกให้หยุดยา คักสืบหัววันได้ก็หายดี ฯ

๑ เวลาหนึ่ง สุริยาฯ ลง บ่าย คล้อย เป็นฝนฝอยมีด มัวทั่ววิถึ สดากัน
พัก กล้าจน นาวี เกือบเลี้ยว ที่ อับปาง ลง กลางคืน ลูกเรือ ทำการ งาน พาน
จะ ชัก ภัย คลื่น ชัก ขวนเซ หวั่นเหวี่ยง แต่จะขึ้นเก็บใบก็ไม่ทัน เสา
ตะบันหัก ยับ พัง ลง มา ใบสะบัด ขาด ลือ ปลิว ออกว่อน พี่เว้า ร้อง คิดถึง
หัว กลัวหนักหนา ละลอก จัก พัด เข้าใน นาวา บน ทาตฟ้า หีบ ห้อย ลอย
เป็นแพ ที่ขึ้น ล้าง วาง ภาวอยู่ เพียง เข้า ทุของ เข้ากลิ้ง กลอก เหมือน
จอก แหน บ้าง เบียด ป้อน มอ ซอ คระยอ คระแย เลี้ยง ออก แซ่ ซูลมุน ออก วุ่น
วาย บ้าง พรัน หัว กลัว ชั่ว ทร จะ ปลิด ปลด แสน กำครตลุทที่ คืดหนี หาย
บ้าง บลเจ้า เฝ้า นึก ที่ คีรี ราช ถ้าวอด คายได้ เป็น แน่ คง แก้ม บล บ้าง ร้อง
ว่า เตะบุญ คุณ พระช่วย อย่าให้ ม้วย วาย วาง เลี้ยว กลาง หลบ บ้าง คิดถึง
จอม ทรเศษะ สดก จะ สิ้น ชนม เชิญ ช่วย ด้วย ศักดิ์ ราว บ้าง คิดคุณ แม่
พ่อ เป็น ที่ พึ่ง บ้าง คำนี้ นึก ละเหี่ย ถึง เมียสาว อสุชล ล้น หลั่ง ลง พรั่ง พราว
ท่า ทาขาว หมด ทุก คน วัง วน เวียน ถึง คน ไทใจ กล้าก็ หน้า ม่อ ย ทุ จั่ว
จอย ถอย สิ้น บ้าง กลิ่น เขียน เหลือ กำลึง พลัง พลวก ขวก อาเจียร สอด
สะเอียน ออกใจ ไม่ สบาย ละลอก จัก พัด กำปั่น ผ่า พัน คลื่น นบ ภาว ศัพน์ กัก ก้อง
คะนอง สาย ศัก ควัง โมง เรือ โกลง ที่ แคลง คลาย ภาว ฝน หาย สดากัน นั้น
ก็ชา ก็ ปัก ให้ เปลี่ยน ใบ แล้ว ไล่ เสา อีก เชือก เพลา ผลัก ไหมว หนักหนา
แล้ว สำเร็จ เสรี สิ้น ตัง จินทา ใน เวลา เทียว พลัน ได้ ท้น การ ฯ

๑ อีกห้าวัน มากลางทางทุ่งศ ถึง ประเทศเกาะลังกา มหาสถาน มี
 แหวมใหญ่อยู่ในหัตถ์ที่ธาร แต่โบราณ เรียกว่าเมืองคาลิ สำหรับไว้ถ้ำ
 หิน เป็น ถิ่นท่า เรือไฟ มาในระหว่างทางวิถี ถ้าขัดสนเสีย การถ้ำไม้
 เข้า จดที่รับชนมาจนภอ ครั้นเรือเราเข้าไปถึงในอ่าว เสียงไซ้กราว
 โกร่ง กว้าง วาง สมอ เจ้าเมืองนี้ ตีกระไว้น้ำใจคอ ลง มาขอเชื้อเชิญท่า
 เนินจว ให้พวกไทไปอยู่ในบเรศ เป็น ขอบเขตร ตักโตสะโมสร ครั้น
 เบียงบ่าย ชาย แสงทินกร ลงเรือผ่อนไปขึ้น รถกงงาม บั้ม ที่ท่า
 ่นาบุรี มีทหาร เขาเตรียมการ ยิงสลุต ทูต สยาม เสียง นกฉาดไฟ ปราศ
 ประกาย วาม ครั้นครบ ตาม บทถ้วน กระบวน ยิง พวกทูตไทยก็คลไคล
 ตาลาศ ดูเกลื่อนกลาด มากมาย ทั้ง ชายหญิง แต่ล้วน คำหมักหมม เต็ม
 ที่จริง ถึงแม้มี ที่อิงไม่อบาก อัง หนทางทุก จวล มีทหาร เคียง ขนาน
 ถือบัน ยืน สพรัง เหล่าสิ่งหล คน คำ ล้วนลำพัง พวกที่ ขาว ๆ ทั้งหมก
 ประมวน สิริ รวมพล บัน ยืน คำนับ เขาแต่ง รับ สมศักดิ์ไม่ ทัก ทวล ใน
 ขาญมี มีกำหนด จกจำนวน นับได้ถ้วน ร้อยห้าสิบ ภาอติบที่ มาถึงตึก
 ที่ผู้รับ เคยยังยับ รถ ประทับ แล้วคลไคลเข้าใน ที่ ทุกตำแหน่ง แห่งห้อง
 เข้าของ มี ตาม ศักดิ์ศรีผู้ อยู่ กงงาม ให้สอง ชาย นาย ถนลคน นลาท
 ทั้ง อง อาจใจเพชรไม่ขัด ขาม มา อยู่ด้วย ช่วย รักษาพยาบาล ระวัง ความ
 เหตุผล พวกคน พาล ครั้น ภาณาศาลิลาศลับ เหลี่ยม ผา เจ้าเมือง มา
 เชิญชัก สมัค สมาน ให้พวก ทูต ทก นายชาย ชำนาญ ไป รัปทานโต๊ะใหญ่
 ที่ในจวน ราชทูต พก จาประสาสมัคร ต้อง ตามจิตร รับ รับไม่ ทัก ทวล
 เขามา นั่ง สนทนาเวลาควร ก็ ลาทวนคืน กลับไป หลับ นอน จนแสงสาย
 สุริยนพัน บรรพต จึงให้รถ มารับ สลับ สดอน ต่าง จักแจงแต่ง กาย แล้ว
 กรายกร ขึ้น รัภาภาจร มาถึง พลัน ก็นำวัจเสร็จ การ วิสาสะ ลั่น ระบุ

จนบ่ายก็ฉายฉน์ แล้วเลย ทรงไปที่โรงทำน้ำมัน คุกคืบ ล้วนแต่
จักรไม่หนักแรง เร็วกว่ามือ มาก น่ายเป็นหลาย เท่า ปัญญาเขาเล็ด มนุษ
สุก แกล้ง ทั้งหนึ่ง เทพยดา มา สำแดง ให้รู้แจ้งสารพัด ชั่ง จัก การ
ออกจากนั้น ก็ไล่ไปไหว้พระ สารุสโรกร ทนอภิวihar ทั้งโบศ รามงาม
ส่งน้ำสำราญ อยู่บนชานเชิง เขาลำเนาเนิน มีองค์ พระพุทธรูปสลั
สร้าง ทำที่ทาง ควร จะ สรรเสริญ แต่พระสงฆ์ มิได้ ปลงผม จำริญ
ทั้งไว้เกินสิบ สี่คำ ทำอย่างไร แม้น จะ ปลง วิกโต ก็ไม่ว่า ย่าให้ยาวเกิน
ตำรา ขึ้นมาได้ ถือเช่นนี้ วิปริตผิดกับไทย เอาผมไว้ดูดำไม่ซ้ำตา

๑ เวลาบ่ายคืน หลัษย์ ลำหนักนี้ ก็พร้อม พัก ทวิตฤก แล้ว ปฤกษา ว่า
เวลานี้ เนื้อบุญช่วย หนุนมา ถึงถึงภาณนี้ ก็ดี ครั้น จำจะไป มัสการ พระ
เชี้ยวแก้ว เหมือนหนึ่ง แล้ว ถาก ถาง ทาง สวรรค ครั้น เห็น ลิ่น ยินยอม
ลงพร้อมกัน เจ้าคุณนั้น จึงให้ล่ามแจ้ง ความใน บอก กับคันทตามจิตร
ที่คิด หมายถึง แห่งเรื่องรายจินตาอัสมาไศรย เขา ตอบว่าซึ่ง การทำน จะไป
ตามน้ำใจเราไม่ตกใจให้ชักเคือง แต่ ทราบว่า พระมหาทนต์ธาคู ประชา
ราชูณิน ก็เอาฤา เลื่อง สติยศ แทบถิ่น ที่คี่ว เรือง อยู่ยังเมืองแกนคี่
ธานีนี้ แม้น จะ จร ด้วย วิธาทิยม ม้าเทศ อัน วิสศ เร็วแรง แขงชยัน
หนทางไกลไป ลำ ดอง สักสองวัน แม้นถึงนั้น คง ต้อง วก คัก เวลา จน
สิ้น การทำนจำนงค์ ประสงค์ สม โดย นิยม มุ่งมาท ปราบณา คิตรวมกัน เสรี
สรรพ จนกลับ มา รวคัก ทำทก วันเป็น มันคง ในเคื่อนนี้ ที่ระตุ พุท ร้าย
มัก วุ่นวาย พัก กระชยุ เป็นสุขผง เมื่อ ทั้งหลาย โทนแตก ล้ม แผลกลลง แต่
คน ตาหา ราย ช้าง ก็ มากมาย อัน อ่าว นี้ยัง ยวต เก่ง กวคชนี้ พวกกับคันท
พรัน ทัว กลัวใจหาย ไม่อาจ เจด ทอดเฉย เลย สบาย คงฉน์ ผาย มิให้
ข้ามสามทิวา ทำน จะไปไหว้ พระ ทนต์ธาคู โดยคิง จิตร คิคมาท ปราบณา

ช้างเผือก ตัวขาวเจ้าเล้า จะลา ออกเล่น ล่อง ท้อง มหาชลาลัย ถึง พยุห
 พาลพัทลุงวัดเขวียน ภอ หันเหียนฉั่นแปร คึกแก๊ไซ่ ด้วยที่ กว้างทาง พล
 ชะเนใจ เหน คงไม่ยุบ ยับถึง อับปาง ครอบ หกวัน มิได้ เคลื่อนเหมือน
 ยิ่งว่า จึง จะ มารับรอง อย่าง หมองหมาง ราชทูต คึดสงไสยใจระคา
 ว่า อังกฤษ ฝึกทาง กับ เพศไทย ไม่นับ ถือ พุทธบาท ศาสนา จึง พุทจากลับ
 แกล้ง แกล้งไซ่ เอาโน่นชัสนี้ ขวาม ทุก อย่าง ไป ทนาย มิให้ ไคล คลาซัง
 สาธาร ชณะ ทูต พกกับ นายกำปั่น มี สงฆอัน ปรีชาปัญญาหาร อยู่วัด
 ใน ศาลที่สมการ อีก นายบ้าน หนึ่งนั้น ภาณิน มา เข้มเขี่ยม ทูตเมือง
 ไทยเหมือนใจหมาย คุณพระนาย ท่าน จึงถาม ตามภาษา เปน ข้อไซ่ใน
 มะครพญา ชาวลังกา เข้าใจด้วย คล้ายกัน ทั้ง สองคน รับ ว่า จริง อย่าง กรัง
 จิตร อ่าวนีติกราย จิตมณีนัน ไม่คลาศ เคลื่อนเหมือน คำของ กัปตัน
 ก็เปนอัน จินใจมิได้ จร จึงพยากรณ์ว่า จะไป ใน ครังนี้ ด้วย มุ่ง มีความ
 คัทธามาสังทอน เหตุเลื้อมิสในพระบั้นชีนร ไซ่ว่า จร โดย ขนาดราชการ
 ซึ่ง จะละให้กำปั่นนั้นฉั่น ฉาย ออกเล่น ล่อง ท้อง สายกระแสน จนเหลือ
 เกิน เนิน ชั่วเวลานาน ทั้ง เปลื้อง ถ่านไฟไฟ เหนไม่ควร ครั้น เหนพัว้น
 ยอมกัน อย่าง นั้นแน่ ก็ พุดแก๊เกี่ยงกัน แกล้ง หัน ทวล ว่า กัปตัน จะ ต้องไป
 เรายใคร่ ครวญ เหนแต่ ล้วน การ ยาก ลำบากที่ ถอยเรือ ออกนอกทะเล
 เที้ยวเร่วร่อน แล้วยัง ย้อน มา รับ กลับเข้าที่ อัน พวกเรานี้ ก็ไม่ไป แดนดี
 จะ ทนาย มุ่ง กรุง คี๋ อัยทอชยา กัปตัน พัง ราชทูต พุดถึง นั้น กะเขม สันท
 แสนโลรมนศา แต่ ภาอยู่ ประเทศ เซตร ลังกา ได้ สองราตรี ล้วนถ้วน คัดไล

๑ ตัว เจ้าเมือง กับ ขุนนาง ต่าง มา ส่ง โดย จานงค จง จิตร พิศไสม แล้ว
 ต่าง คนต่าง ลา กลับ คลาไคล คึดชอบใจในผู้ รัง ยัง ยัง ยืน ลู มาส่ง จน
 ลงถึง กำปั่น ด้วย รัยกันไว้ ธิฉณาไม่ฉาฉั่น ตาม ทน ทาง ขจรวิฑาร ขึ้น

ต. ครึกครื้น มิได้แปลกกับแรกมา เขาสลุงส่ง ทศสืบแก่นัก แล้วเร่ง
 วิตบ่าย นาก ออกจากท่า กำปั่นเรือยเรือยฉิวฉิว ลีลา พระพาย ภาล่อง
 แล่น แสน ลำราญ ค่อย แห่มชื่น คลื่น ลมไม่ใหญ่ยิ่ง เรือก็ วิ่ง ปรีด ปราศ
 คุก ฆาต ฆาณ กำหนดเสร็จถ้วน เจ็ดทิวาวาร ถึงสถานสิงคโปร์ ไซ้ คำนึง
 จวนประสพ ภูมิทร ชนิฐา มาจำข้าแต่ไว้ใจไปไม่ถึง เกรงใจมิได้หาได้
 เกลี้ยกลิ้ง คึกอ้าฮ้าง อืดอืดขัด ขาวมณ ฝ่ายขุนนาง ที่สอง ระวัง ระวัง
 มานั่งไถ่ถาม ความ ปถม ทั้งแต่ไป จนได้ คั้นนิคม ค่อยชื่นชมเสพศุข
 ฤๅทุกขไทย พระพิเทศพานิช จิตร จง รัชม ในจอมจักร บินภพ สบไสม
 ลงมาเรือ เชื้อเชื้อให้ พวกไทย จีน อาไศรยเคหา บนนำเนิน มีตึกโตท่า
 ไว้ทั้งใหญ่กว้าง เป็นที่ทางเขตร ลำเนาภูเขาดิน มีสวนจันทกานพลู
 ทุ้งจำเวณ พินิจเพลิน เห็นทลายวาย ขาวมณ เหล่าข้าหลวงแต่ง กายแล้ว
 ผายฉนั้น ลงเรือ พลัน คน กระเชี่ยง เวียง สลอน มาถึงท่าจะ ชื่น รก บกจร
 ริมสาคร น้ำบ่อพรัก พร้อมเพรียง ยิ่งสลุกทุก ตามความ คำนับ หุออก
 คับคั่ง ล้นสนั่นเสียง รกก็ เติบ เป็น ระเบียบดู เรียบเรียง ครั้นถึง เคียงเข้า
 ประทับ กับ บันได ชวน กันขึ้น ตึกโครโถกาน ค่อยเบิก ขาน วิญญาธัฒนาไศรย
 เมื่อทอด ถึง ท่านเจ้าเมือง อันเรือไชย ยัง คลวไคล เทียวท่องเที่ยวของ นกที่ ไป
 จับ จันเหล่า สลักสะกิด ก้าว มั่น กรู กราว จากแดน ออกเล่นหนี รองเจ้า
 เมือง อยู่รักษาซึ่งธานี เขาอาวี พวกเราเล่า ระวัง จิต ทหาร อภิบาลบำรุงรักษา
 คอย พิทักษ์ รักษาทั้ง น้าหลวง ข้าง ฝ่าย ทวิก็ไม่เชื่อน บิดเบือนบัง หมั่น
 มาฟัง ข่าว ระคายร้าย ฤๅที่

๑ พวกขุนนางแล นายห้าง ที่เมืองนั้น ก็พิพินธุกร รัชม เป็น ศักดิ์ศรี
 เชิญกินโต๊ะ อยากรไควเป็นไมตรี โดยว่ามี มิตร จิตร สนิทใน ราชทูตเยก
 สำนักนี้ ภาค อยู่ นั้น ได้สอง วันมัวหมองค่อยผ่อนใส จะกลับ หมาย

มุ่งมากรุงไทย ครั้นแสงไข่มองภาพพื้น นภา

ฯ

๑ รong เจ้าเมืองจันทหารชำนาญศึก อึกทึกคึกคักกัน หนักหนา ล้วน
ถือปืนปลาย หอกออกประกาศ คัก ร้องกว่าขึ้น เรียงเคียงค่านับ พวกขึ้น
ใหญ่ได้ คอยยิง สลุต ขณะทุกโคลงคลาเมื่อชา กลับ ทั้งขุนนาง นายห้าง
มาคั่ง คับ บ้าง คอยรับ ตามทางช้างคีรีนทร ท่า สุกแสนโสมนัสขึ้น วิชา
ไปสู่ท่าวังวนชลสินธุ พี่ก็ใจถึงได้ สมบัติขึ้นทร จะ กลับ มา ชานินทร ประ
สบ นาง แล้วลงเรือรีบ ตะบึงถึงกำปั่น หมกด้วยกัน หน้ากำ ตั้งน้ำฝาง
ที่ตฤกตรอง หมองหมาย ค่อยวายวาง หัวระ พลง พุกเพลิงจำเวียนใจ เวลา
เข้าราว คักสามโมงเศษ แรมทุเรศมาใน แควกระแสไหล ได้สี่วันสี่คืน
ขึ้นฤไทย คลื่นไม่ใหญ่วายพัดกำคักคัก

ฯ

๑ ภาวันศุกร์ เดือนเจ็ดขึ้น แก้วคำ เหน ปากน้ำชวากวังเข้ากรุง ศรี
ท่าโม่งเข้ามีเศศ เจ็ดนาทีก ถึงที่ทอดพลัน นอกสันดอน ฝ่ายกับคัน
คนขึ้นซึ่งที่เหลื่อ เรือกลูกเรือ แซงแล้ แดสลอน เร่งโรยรอก นาวา ลง
สาทร ให้เรา จร หมก ด้วยกันทันเวลา เหนเรือใบตสามลำประจำที่
กะล่ำที่กระเชียงนั่ง เรียงหน้า พร้อม เชือกเสาเพลายใบในนาวา นายรักษา
อยู่ประจำลำละคน บรรดาไทย นายไพร่ ยี่สิบ เจ็ด ครั้นพร้อมเสร็จเป็น
ลำคับไม่สับสน ลากกับคันเคลื่อน คลอ จรกล ฝ่ายข้าง บนที่กำปั่นก็ลั่น
ปืน ยิ่ง สลุตส่ง ทดสับ แก้ววัน พระพายชวน เรือย มาไม่ช้าสิ้น ได้
สมหวัง กลับ ยัง นครคืน ก็เร่งวันศุกร์สมพิรมายใจ

ฯ

๑ ถึง นำท่านเมือง สมุท ยุดประทับ เหนคั้งกับคนผู้คู่ไสว ต่าง จร
จากนาวาแล้วคลาไคล ขึ้นอาไศรย ปรีดา ศาลากลาง ท่านพระยาผู้รักษา
เมืองสมุท ก็แสนสุก ยินดีไม่มีหมาง ลงมานั่ง พุด จ้อหัว ร่อ พลง
ทั้งฝ่ายข้างท่านผู้หญิง วัง เป็นควน ทาสสำหรับ ตั้ง เรียง เรียง พวกทศ หน้า

ไม่พูดเปิดบานงาน ขยัน อัน จึงถูกแต่บรรดามาทัย กัน ก็จักสรรค
 เลียง ลั่นกิน จนถอ ผลไม้นาๆ ซอ หาให้ เล่าใส่ให้ ทรงตกไม่รักขอ
 บักรัษาเพชบุร ที่คุณ คอ คนละ ห่อให้ ถ้วน จำนวนมา กระลาสัยันดี เป็น
 ที่ยิ่ง ก็จน สิ่งของส่ง ลงต้น ทำ บรรทุก ทั้ง กอง เวียง เพียบ นาวา
 คัลไล ลาไปกำปั่น นอก สัน คอน

๓๕

๑ พระยาสมุทร บวรวิชัย นั้น ให้ จักสรรค เรือแพแล้ สลอลน ฝ่าย พระยา
 มหาอักษนิกร ก็รีบ ร้อน เร่งฝัพาย ข่ายชำนาญ เรือเก่ง พัง ทั้ง สอง ลำ ของ
 เสรี กับ เรือเบ็ด จอดเวียง เคียงขนาน ต่าง คน ลา สอง พระยาไม่ช้า การ
 ออก จากท่า เมืองสมุทร ีบ รุดมา พิรุณโอบไปรอบ ทั้ง ละของ ลาก น้ำลง
 ปาก เขียว เหลือ เบื่อ หนักหนา ภาธำ มั่ง สอง ขาม ตามเวลา ถึง กรุง
 เทพมหานคร จึง เข้า ประทับ กับ ทำที่ นำน่าน ขึ้น สภา นลมิตรพิศว
 ษ พงษามา พร้อม ล้อมเป็น วง พก กัน ส่ง ไป จน แจ่ม แสง อุไทย

๓๖

๑ แต่ พวก ทูต กรวย บัง คม บรม บาท ออก จาก วาซธานี ที่ อาไศรย จน
 ถึง เมือง ลอนดอน ก็กลับ ไป ตาม หัวเมือง เมือง ใน ระยะทาง ทั้ง ได้ เทียบ
 หลาย บัญชี อังกฤษ สบาย จิต สรวพ ไม่ขัดขวาง ตัว เจ้าเมือง กรมการ
 ทุกด้านทาง ไม่เมิน หมาย ต้อง รับ ประทับ ประครอง ได้ ปรา ฏยศ ยิ่ง ทุก
 สิ่งสิ้น สมถวิลเอาใจมิให้ หมอง แต่ภธถึง ที่ประทับ คอย รับ รอง
 ทั้ง เจ้าของ กิน อยู่ ระวัง อัน เจ้าเมือง มา คำนับ รับ ทั้ง นี้ เพราะ เทช
 บารมี ไปคุ้ม ชัง สอง พระองค์ ซึ่ง ดำรง นครวัง ทั้ง นคร บัง กัน เกษ กัน เกษ
 โภช พระ นาง นารถ จึง ประสาท เสาวนิศ ให้ เจ้าคิตรี บัรรอง ได้ ผ่องใส
 พวก ข้าราชการ ทั้ง หลาย สบายใจ แต่ วัน ไป จน มา ถึง ชานี้

๓๗

๑ เรื่อง ที่ กาย ราย ที่ กวน ล้วน เป็น สุข ต้อง จน แท้ แท้ ใจ ทุก ข ชก หมอง
 ศรี ไป ท่าง นั้ง ปอง หาน สุข ใด ก็ กรม มาก มาย กาย มัว มี ที่ คำนึง แพบ

เกือบไปที่การไปไกล เหลือ ล้า ลงนอนแล้วนั่งซ้ำว่านี่ถึง เป็น
 สุกจนปั่นเกลียวจริง นี่ว่าฟัง ทนไปแน่แท้ เป็นหนึ่งถึงชื่อว่า นี่ หากบุญ
 ทนุให้บ้าง ครึ่งคราวยาก ร้อนแรมจอน รอนรภัยจากพรากเคหา คงได้
 ชื่นชื่นได้ชม สมจินตา มาแนบเนื้อเมื่อแนบหน้าภาแนบ นวล พี่ละบ้าน
 พานลำบาก มากหม่นหมอง ครุ่นถึง นวล ครวญถึง นางควงไฉย ทวด จึง
 เขียนคำจำชื่อ คึก จิตรวิญจวน เรื่องการเศร้าเวา กำศรวญจน แผลกลาญ
 ทวัง จะให้ไว้ จง เหนเป็นฉบับ ได้สืบรู้สำหรับ ทวีป ทรงสาร และ
 ลัง เขาป็น สิ่งชั่ว ฤๅประมาณ ทราบ แล ถิ่นล้น ที่ ดานบ้าน เมือง เขย จะ

-
- ๑ ทวีเราเกลากล่าวเกลี้ยง กลอนไซ คือ หม่อมเฒ่าโชทัย ที่ตั้ง
 แสงโดยแท้จริงใจ จำจมานา ท่อนจักพลิกแพลงพลั้ง พลาดถ้อยความ แกล้ง
- ๑ บาง ขด ยาง เรืองรู้ รหัด การ จึงนิพนธ์ พจนสาร สืบไว้
 สำหรับ แผ่นดิน นาน เนาเผื่องไปเขย คนเกิดภายหลังได้ อ่านแจ้ง อนุสนธิ์
- ๑ ใช้จิตร คัดอาอ้าง อวต ที่ จักแข่ง วากย วาที่ เทียบสู้
 ถิ่นตน ทัดเทียมกระวี ทวังเสนาะโสทรนา ศัก แต่ว่าภอรู้ เริ่มกล่ากล่าสาร
- ๑ ขอจง สาร สวัสดิ์นี้ เนา นาน จน ทราบถึง อวสาน สุก หล้า
 ฅญ ภาแผ่นดิน คาล แดนโลกย จึงลิขิตคำซัก ขาดสิ้น ไทรมสุญ จะ
- ๑ แกล้ง ความ นาม ทอดเทื้อ บวักเล เป็นช่าง การพิมพ์ จะเน ชาญรู้
 คือชาวชาติ อะเม วิกัณ เกิดโพ้นเขย มาสั่ง สอน สาคณัฐ สละตัว แทน สถาน

๑ ขอแถมต่อข้อธิบายไว้ท้ายสาร เหมือนชั้นเป็น นำสารมาลง
 เชิญวิจารณ์เรื่อง รัชบทสำคัญ ท่านผู้ใดใจนักเลงเพลงกลอน ข้อนิราศ
 เรื่อง ตอนกลอน กลอน กระสือ ไปอ่าน ฟัง ข้อคำที่รำพรรณ ว่าคมขัน
 ฤฯ จะเห็นคำเนิน กลอน ฉันชอบจิตร คติ ตรอง หาช่อง ชอบ เป็นคน
 รอบรู้รักในอักษร สู้เสีย ทรัพย์ซื้อ หาไม่หาพบ ได้มาอ่านหนึ่งอ่าน
 สำราญใจ บัดนี้แทนที่ท่าน แล่น กระหน่ำ เหนียว ทำบิตเบี้ยว มากเขื่อน
 เชื้อนไกล เงินก็มีแต่ไม่ซื้อ ถืออย่างไร การนี้ไม่เหลือ แวง แวง
 หนักนัก ควร จะหา มาไว้ คุให้รู้เรื่อง ที่บ้าน เมืองไกลไกลได้ ประจักษ์
 เล่น ขอ ยืม กันอ่าน ส่งสาร ภาณุฯ จะเสียม คักก็เสีย หาม ความ ขร ถึง
 คิกลอกเล่า ก็ยากลำบาก ซ้ำ ทั้งเสีย ค่าสมัคคีที่บาง ช่อน ลั่น คิน สอ
 หอกร บัวย การ นอน เอาเงิน บัวย ส่งให้ ได้สบาย แต่ก่อน นั้น สารา
 ทิด หา ยาก ไม่กระ ดาก ยืมกัน ได้ตั้งใจ หมอย เคียว นี้ กรุง ฟัง เพื่อ
 ประเทือง พราย คี่ พิม ขาย เกล็ดน กลาค คายดา ซึ่ง ทั้งไว้ คัก ฉบับ สำหรับ
 บ้าน ภาณุฯ หลาน อ่าน มีที่เคหา ไม่รัก ยืม เขาให้ ยากลำบาก คา ฉัน
 ช่วย ว่า เตือน สติ จง ตรีตรอง มิใช่ แกล้ง แต่ง คารม คัวย คม ปาก มา
 ทาง ภาณุฯ ทำให้ ฤไทย หมอง การที่ ว่า เหน ไม่งาม ตาม ทำนอง ขอฯ ชัด ช้อง
 หมอง หมาง ระคาย ทรวง แม้ผู้ใด จะใคร่ ซื้อ หนังสือบ้าง เชิญไป ห้าง
 ปาก ช่าง คลอง บาง หลวง มีกฎหมาย สำหรับ ความตาม กระ ทรวง ฉบับ
 หลวง ที่ ตาม เนื้อ ความไทย เชิญไป ดู จะ ได้รู้ หลาย ชนิด ฤฯ จะ จ้าง
 ช่าง บัดนี้ ไป ปกใหม่ ไม่แพง มาก เกิน ราคา ระอาใจ เชิญ ท่าน ไป ชม
 นั้ที่ ห้าง เขย

ฯ

